لەم ژمارەیەدا
- جەماوەری گەلی کوردمان باوەڕی بە سەرکردەی کاروان سەدام حسین دووپات دەکاتەوە
- لە یادی دەرچوونی هەردوو گۆڤاری بەیان و رۆشنبیری نوێ – ل – ٣ –

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

هاوکاری

التضامن

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی

بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

پێنج شەممە ٢٥/١١/١٩٨٢ ژمارە – ٦٦٣ | ٨ لاپەڕە | بە ٥٠ فلسە | الخميس ٢٥/١١/١٩٨٢ العدد ٦٦٣

جەنگاوەرە دلێرەکانمان هەلمەت دەبەنە سەر قولایی بنکەکانی دوژمن

چەند دەستەیەك لە پالەوانەکانی فەیلەقی چوار لە کەرتی میسان ، پێرێ هەلمەتێکی ئازایانەیان بردە سەر دوژمنی داخ لەدل ، بە ئامانجی وێرانکردنی بنکەکانی ئەو هێزانەی لەو کەرتەدا بەرامبەر بە بنکەکانی هێزەکانمانن .

ئەو بەیاننامەیەی لە سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانەوە بە ژمارە ٩١٢ لەم بارەیەوە دەرچوو رای گەیاند کە شەڕێکی توندو بەهێز لەناو بنکەکانی دوژمندا رووی‌دا ، دوای ئەوەی هێزەکانمان توانی دیوارەکانی ئەو بنکانە بشکێنن‌و لەژێر زەبری دەست وەشاندنی سەربازەکانی قادسیەی صدامدا بە سەر هێزەکانی دوژمندا روخێنران . هێزەکانی دوژمن حالێکیان بەسەردا هات کە هەموو لە ترسا ، یان رایان کردو لاشەی کوژراوەکانیان بەجێ‌هێشت، ئەوەی مایەوە خۆی دا بە دەستەوەو هێزەکانمان دەستی گرت بەسەر چەك‌و جبەخانەیەکی زۆردا کە هەموو بۆ بەکار هێنان دەشێن‌و بەیاننامەکەی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان ، سەرجەمی زیانەکانی دوژمنی لە ئەنجامی ئەم هەلمەتە شێرانەیەی هێزەکانماندا بە (٩٤٥) کوژراو داناوەو لەگەل ژمارەیەکی زۆر بریندارو گیراو تێکشاندنی پێنج دەبابەو هەشت لۆری‌و چوار شەفل‌و چەند تۆپێك .

بروانە ل : ٧

جەماوەری ناوچەی کوردستان باوەڕو وەفاداری بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین نوێ دەکاتەوە

بەرێز احمد عبدالقادر سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنومی ناوچەی کوردستان ، بەناوی جەماوەری ناوچەکەو ئەنجومەنەوە ، باوەڕو وەفاداری بۆ بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین رابەری کاروانی سەرکەوتوی گەلەکەمان دووپات کردەوە .

لەو وتارەی لەسەرەتای دووەم کۆبوونەوەی دەورەی ئاسایی ئەنجومەندا دای وتی: ئەو ملوینەهایەی لە هەموو شوێنێکی ولاتداو لەناوچەی کوردستانیش رژانە سەر شەقامەکان‌و وتیان بەلێ... بەلێ بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین ، دەربڕی راستەقینەی خۆشەویستی‌و باوەڕبوون بوو بە پالەوانی رزگاری نەتەوەو ئامادەیی هەمیشە بۆ قوربانی دانی بێ‌سنوور لە پێناوی سەربەرزی‌و ئابڕوی عیراقدا .

ئەوەی شایانی باسە ئەنجومەنی یاسادانان لە کۆبوونەوەکەیدا کە بەرێزان سەرەك‌و ئەندامانی ئەنجومەنی راپەڕاندن تیا ئامادە بوون لەراپورتی لیژنەی پەروەردەو رۆشنبیری‌و ئەوقاف کۆلایەوە ، هەروەها ئەنجامی سەردانەکانی ئەندامانی ئەنجومەن بە ناوچەکەدا .

کۆمپانیای رابینی بەریتانیا ئەوکەشتیانە دیاری دەکا کە هێزی دەریایمان نوقمی کردن

لەندەن : ئادع : سەرچاوەکانی دەستەیی لۆیدزی ئابین لە بەریتانیا بلاوی کردەوە کە وا توانیویەتی بگاتە ئەوەی بزانێ ئەو کەشتیانەی هێزی دەریایی عیراق لە خوارووی دوورگەی خەرجەوە رۆژی دووشەممەی رابووردوو نوقمی کردن

بەتێکیان کەشتی‌یەکی هیندی باربەرەو ناوی ئەرجۆنایەو یەکێکی تریان نەوتبەرەو ئێرانی‌یەو ناوی راسیلۆیە و سێهەمیان کەشتی‌یەکی ئێرانی‌یە ناوی شیرۆنەیە . دوو کەشتی‌یەکەی تریش دەستەی لۆیدز چاوەڕێ ئەوەبە بیانناسی‌و لای وایە یۆنانین

ئەم سەرچاوانە وتیان نرخی بارکردن بە تەواوی راگیراوە لە پێرێوە پاش ئەوەی دەستەکە هەوالی نوقمکردنی ئەم پێنج کەشتی‌یەی پێ‌گەیشتوە لە نزیك دوورگەی خەرجەوە لە لایەن هێزی دەریایی عیراقەوە .

ئەم سەرچاوانە باسی ئەوەیان کرد کە بازاری نەوت لە جیهاندا لە بارێکی شلەژاودا دەژی بەهۆی ئەو راپۆرتە درۆیانەی کە رژێمی ئێران بلاوی کردوونەتەوە لەناو کۆمپانیەکانی دابیندا لە جیهاندا کەوا دانی بە هێرشەکانی عیراق‌و نوقمکردنی پێنج کەشتی‌یەکەدا نەناوە .

ئاشکراکردنی پەیوەندی نهێنی دیمەشق‌و تاران‌و تەلئەبیب

سەرچاوەیەکی بەرزی دبلۆماسی لە بەیروت ئەوەی ئاشکرا کرد کە پەیوەندی نهێنی لە نێوان قەوارەی زایونی‌و رژێمی سووریادا کراوە .

ئەو سەرچاوەیە وتویە دەزگایەکی موخابەراتی ولاتێکی ئەوروپا دەستی گرتوە بەسەر نووسراوی نهێنی وادا کە لەنێوان تەل ئەبیب‌و دیمەشقدا دەربارەی باری لوبنان گوڕراونەتەوە ، سەرچاوەکە ئەو قۆناغەنەی باس نەکردوە کە ئەم پەیوەندیانە کردویەتی بەلام ئەوەی سەلماندوە کە دەلالی ئەم پەیوەندیانە بازرگانانی ئێرانی بوون‌و بەمەبەستی کرینی چەکی « ئیسرائیل » بوە بۆ ئێران .

رژێمی خومەینی بە کۆمەل کوردەکان ئاوارە دەکاو لە ئۆردوگای گرتندا جیایان دەکاتەوە

بەردەوامبوونی کوشتن‌و بڕین لە ئازەربایجان‌و کوردستاندا

زۆر گەرم دژی پاسدارەکانی خومەینی‌و هێزەکانی ئێران لە کوردستاندا قەوماوەو کوردەکان توانیویانە دەستێکی باش بوەشێنن لە سوپاو پاسدارانی خومەینی‌و بنکەکانی خۆیان بگرنەوە کە لەسەر درێژایی سنووری تورکیان .

رۆژنامەکە وتی کە ئێران هەستی بە مەترسی کوردەکان کرد دەستی کردە ئاوارەکردنیان‌و گوێزانەوەیان بە کۆمەل بۆ ناوچەیەك کە دەکەوێتە رۆژهەلاتی ئێران‌و لە ئۆردووگای گرتندا دایناون تا رێکخراوە جیهانی‌یەکان نەیانبینن .

لە تارانیشدا کاربەدەستانی رژێمی ئێران ئەوەیان دووپات کردەوە کە هێزەکانیان بەردەوامدەبن لە کوشتن‌و بڕینی رۆلەکانی گەلەکانی ئێران لە ناوچەی ئازەربایجانی رۆژاواو کوردستاندا لە ئێران .

حسین موسوی سەرەك وەزیرانی رژێمی ئێرانیش لە رادیۆی تارانەوە وتی هێزەکانی ئێران بەردەوامدەبن لە کردەوەکانیانا ئەوانە لەناودەبرێن کە لای ئەو « دوژمنانی شۆرش » ن .

رادیۆی تارانیش بەسەر پێرێ ئەوەی دووپات کردەوە کە شەڕ لە ناوچە کوردی‌یەکانی ئێران‌و بە تایبەتی لە قۆلی سەردەشت – مەهاباددا هەر بەردەوامە. هەروەها رادیۆکە باسی فراوانکردنی هێرشی هێزەکانی رژێمی کرد بۆ سەر شۆرشگێرە کوردەکان .

ڤیەننا : رۆژنامەی (فۆلکس بلات)ی نەمسایی وتی دەوری رژێمی لیبیاو سووریا لە کۆمەلگای عەرەبدا دەستی کردوە بە نەمان .

چونکە ئەم دوو رژێمە هێشتا لای رژێمی خومەینی دەگرن لەو کاتەدا کە ئەم رژێمە دەستی کردوە بە هێرشێکی جانەوەرانە دژی ئەو کوردانەی ئێران کە هەر خەریکی بەرگری کرنن بە هەموو هێزێك کورد بە تایبەتی چونکە براکانیان لە عیراقدا مافی ئۆتۆنۆمی‌یان هەیە . رۆژنامەکە وتی باس ئیستە لەناو کوردەکانی ئێراندا باسی دوارۆژی ولات‌و دوارۆژی خۆیانە پاش ئەوەی چەرخی مەلا مێرەرە بەسەرە نەفامەکان بەسەردەچێ .

شێخ عزالدین حسینی‌یش بلاوی کردەوە کە وا شەڕی

نارەزایی بەرامبەر پروپاگەندەکانی خومەینی

رێکخراوی موجاهیدی خەلق نارەزایی دەربڕیوە بەرامبەر پروپاگەندەکانی خومەینی دژی ولاتانی ناوچەکەو خومەینی گوناهبار کردوە کە دەیەوێت ئیمپراتوریەتێکی کۆنە پەرستانە دابمەزرێنێ .

رێکخراوەکە لەبەیاننامەیەکدا کە لەپاریس بلاوی کردۆتەوە ونویە پروپاگەندەکانی خومەینی کە لەم دواییەدا لەدەزگاکانی راگەیاندنیەوە دەستی پی کردوە دەربڕی چاوچنۆکی رژێمە گەندەلەکەی خومەینی‌یە .

رێکخراوەکە بەرنامەی خومەینی بەوە باسکردوە کە دژی خواست‌و ئاواتی گەلانی ئێران‌و نەتەوەی عەرەب‌و موسلمانە .

گۆڤارێکی ئیتالی دەقی قسەوباسی کۆبوونەوەکەی شارۆن‌و رەفعەت ئەسەد بلاو دەکاتەوە

رۆما : گۆڤاری ئێسپریسۆی ئیتالیایی دەقی ئەو قسەوباسەی دەستکەوتوە کە لەو چاوپێکەوتنە نهێنی‌یەدا کراوە کە لە نێوان (ئاریل شارۆن)ی وەزیری جەنگی دوژمن‌و رفعە اسدی فەرماندەی تیپەکانی بەرگری سووریاو برای سەرەکی رژێمدا روویداوە .

ئەم دەقانە کورتەی یازدە سەعات گفتوگۆیان تیایە کە لە کۆشکێکی بچووکدا لە « ئێرلینگتۆن » کراون کە لە دووروبەری پایتەختی ئەمەریکادایە لە نێوان ٢٦ و ٢٧ی ئابدا .

ئەم گۆڤارە ئەوەی دووپات کردوەتەوە کە ئەم چاوپێکەوتنە بەرزەی نێوان سووریاو زایۆنیزم بە سەرپەرشتی بالوێزی رێدزاوی ریگان لە رۆژهەلاتی ناوەراستدا فیلیپ حبیب بەستراوە بەلام حبیب خۆی ئامادەی نەبوە .

ئەنجا گۆڤارەکە وتی ئەو بابەتانەی کە لە کۆبوونەوەکەدا باسکراون لوبنان‌و سووریا و « ئیسرائیل »و مەسەلەی فەلەستینی‌یان گرتوەتەوە .

لە بارەی لوبنانەوە دەقەکان دەلێن .. شارۆن‌و اسد لایان وایە مانەوەی سوپای هەردوو لا بۆ ماوەی سالێك بە لای کەمەوە کارێکی پێویستە .

هەردوولایش بەلێنی ئەوەیان بەیەك دا کە بە هێمنی بە یەکەوە بژین‌و خۆیان لە شەرفرۆشتن‌و بە گژ یەکداچوون دوورخەنەوە.

رفعە اسدیش دووپاتی کردەوە بۆ شارۆن کە سووریا پێشکەوتنخوازە لوبنانی‌یەکان نەهێلێ‌و دەستەلات بگرێ بە سەر ئەو کۆمەلە فیدائی‌یە فەلەستینی‌یانەی کە لەو خاکانەی لوبناندا جم‌وجوول دەکەن کە لە ژێر دەستەلاتی هێزەکانی سووریادان (یانی بقاع‌و سەرەوەی لوبنان) . هەروەها رفعە اسد ئەوەی دووپات کردەوە کە سووریا مانەوەی سوپای زایۆنی لە خوارووی لوبناندا بە گیروگرفت دانانێ .

لە بارەی پێوەندی سووریاو « ئیسرائیل»یشەوە شارۆن داوای لە سووریا کرد ئیستا باسی بەرزی‌یەکانی جۆلان نەکاو وتی گێرانەوەی ئەو ناوچەیە هەر لە چوار چێوەی رێکەوتنێکی ئاشتیدا دەبێ کە لە نێوان سووریاو « ئیسرائیل »دا بکرێ

ئەنجا شارۆن بەلێنی ئەوەی دا کە رژێمی سووریا لە هەموو دوژمنەکانی بپارێزی وەك باسی کرد .

بەرامبەر ئەم یارمەتی‌یانە شارۆن پێش هەموو شتێ داوای دەنگوباسی جم‌وجوولی فیدائی‌یە فەلەستینی‌یەکان دەکا . بۆ جێ‌بەجێ کردنی ئەم داخوازی‌یە رفعە اسد پێشنیاری ئەوە دەکا کە کۆبوونەوەی نهێنی لە نێوان سووریاو« ئیسرائیل»دا ببەسترێ لە ئەوروپا دوور لە چاوی تەماشاکەران .

بروانە ل : ٢

رووداوەکانی رۆژانی رابوردوو

بێروت :
سەرەکی لوبنان ئەمین الجميل نامەیەکی لە سەرکردەکانی سوفیەتەوە پێ‌گەیشتوە کە ئامادەیی بۆ یارمەتیدانی لوبنان تیا دووپات کراوەتەوە .

ئیسلام ئاباد :
بومەلەرزەیەك لە ناوچەیەکی سەد کیلۆ مەتر دوور لە پایتەختی پاکستان قەوماوە بەلام تائیستا نەزانراوە زیانی ئەو بومەلەرزەیە چی بوو .

سدنی :
خۆپیشاندانێکی گەورە لەپایتەختی ئوسترالیا دژی بەکارهێنان‌و خەزن کردنی چەکی ئەتۆم کراوە .

مۆسکۆ :
لێپرسراوێکی گەورەی سۆڤیەت بلاوی کردەوە کە ولاتەکەی ئامادەیە بە میقداری چارەکێ چەکی ئەتۆم کەم‌بکاتەوە .

کەنەدا :
محمد عبدالحليم ابو غزالە وەزیری بەرگری مصر دەچێ بۆ کەنەداو لەگەل وەزیری بەرگری ئەوێ گفتوگۆ دەکات .

ئەنقەرە :
گۆرگی لازار سەرەك وەزیرانی هەنگاریا بە سەردانێکی سێ رۆژی گەیشتۆتە ئەنقەرە .

پەکین :
زهاوزنگ سەرەك وەزیرانی چین لە سەرەتای سالی داهاتوودا بە سەردانێکی رەسمی دەچێت بۆ ئوسترالیا .

ڤیەننا :
رامیزاليا هەلبژێردرا بە سکرتێری نوێی لیژنەی مەرکەزی حزبی شیوعی ئەلبانیا .

رۆما :
سەرەك‌وەزیرانی ئیتالیا ئامەنتۆری فانفانی هێشتا لە پەیوەندی کردندایە لەگەل حزبە سەرەکی‌یەکانی ئیتالیادا لە گفتوگۆدایە بۆ پێکهێنانی حکومەتێکی نوێ .

رژێمی ئێران دان بە کارە پالەوانیەکەی هێزە دەریایەکانماندا دەنێ

رژێمی ئێران دانی بەو کارە پالەوانیەدا نا کە هێزی دەریایی ئازامان رۆژی یەك شەممەی رابووردو لە دوورگەی خەرج رای بەراند .

ئەمەش لە نامەیەکدا کە کۆمپانیای دەریایی ئێران بۆ کۆمپانیای « لویدز »ی بەریتانیایی ناردوە لە لەندن .

کۆمپانیا ئێرانیەکە دانی بەوەدا ناوە کە پاپۆرێکی هندی بەناوی « ئارشانا »وە لەو پەلامارەدا تێك شکاوەو دووکەس لە پاپۆرەوانەکانی بریندار بوون‌و کومپانیای « لویدز »ی بەریتانیش پێری رای‌گەیاند کە دوو پاپۆری ئێرانی « شیرمان »و « رفانیلو » لەو هێرشەدا ئاگریان تێ‌بەربوە .

دەست وەشاندنێکی نوێی بەرهەلستکاران لەتاران

چالاکی هێزە بەرهەلستکارەکانی دژ بەرژیمی خومەینی کۆنەپەرست تا دێ لە پەرەسەندندایە سەرەرای زیادبوونی تورەیی‌و نارەزایی لەناو ریزەکانی گەلانی ئێراندا رۆژنامەی « اطلاعات » دانی بەوەدا ناوەکە بەرهەلستکاران دوو بۆمبایان لە ناوچەیەکی گرنگی تاران دانا بوو ، کە دەبوایە درێنی بەیانی بتەقینابەوە . بەلام رۆژنامەکە وای دەرخستوە کە هەردوو بۆمباکە بۆش کرانەوە .

شایانی باسە ، ماوەیەکە پایتەختی ئێران بۆتە شانۆی تەقینەوە،دوایی‌یەکەیان تەقینەوەی ئوتومبێلێك بوو کە بوەهۆی کوشتنی هەشتا کەس .

Institut Kurde de Paris

لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشەوە

بڕیارێکی بەکەڵک بۆ قوتابیانی براوخوشکی شەهیدان

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاری ئەوەی دا کە ڕێگا بدا بە منالانو براو خوشکی شەهیدەکانو بەدیل گیراوەکانو شوێن نەزانراوەکانی شەڕی ڕەوامان کە بتوانن لە قوتابخانەو دانشگاو کۆلێجەکانیاندا دەوام بکەن بۆ سێهەم سال ئەگەر دووسال لەسەر یەك مابنەوە لە پۆلێکدا .

ئەمەیش دەقی بڕیارەکەیە :

بە پێی ئەوەی لە بڕگەی (أ)ی مادەی چلو هەشتی دەستووری موەقەتدا هاتووە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبوونەوەی ڕۆژی ٤-١١-١٩٨٢ دا بڕیاری ئەمەی خوارەوەی دا :-

١ - ڕێگا دەدرێ بە منالانو براو خوشکانی شەهیدانو بەدیل گیراوانو شوێن نەزانراوانی شەڕی نەتەوایەتی ڕەوامان لەگەڵ فارسە دوژمنەکانا کە لە قوتابخانەو دانشگاو کۆلێجەکانیانا بۆ سالی سێهەم دەوام بکەن ئەگەر دووسال لەسەر یەك لە یەك پۆلدا کەوتبن .

٢ - ئەم بڕیارە کاریگەرە لە ڕۆژی ٤-٩-١٩٨٠وەو وەزیرەکان جێبەجێی دەکەن .

صدام حسین
سەرەکی ئەنجومەنی
سەرکردایەتی شۆڕش

لە هەولێرو سلێمانیو دهۆك

جەماوەری گەلی کوردمان باوەڕو وەفاو خۆشەویستی بۆ سەرکردەو ڕابەری کاروان صدام حسین دووپات دەکاتەوە

ڕۆژی یەکشەممەی ڕابوردوو خۆپیشاندانێکی گەورەی وا لە شەقامەکانا کرا پارێزگای سلێمانی هەرگیز شتی وای بەخۆیەوە نەبینیوە بۆ دەرخستنی وەفاداریو دلسۆزی بۆ سەرەکی بێهاوتا بەڕێز صدام حسین .

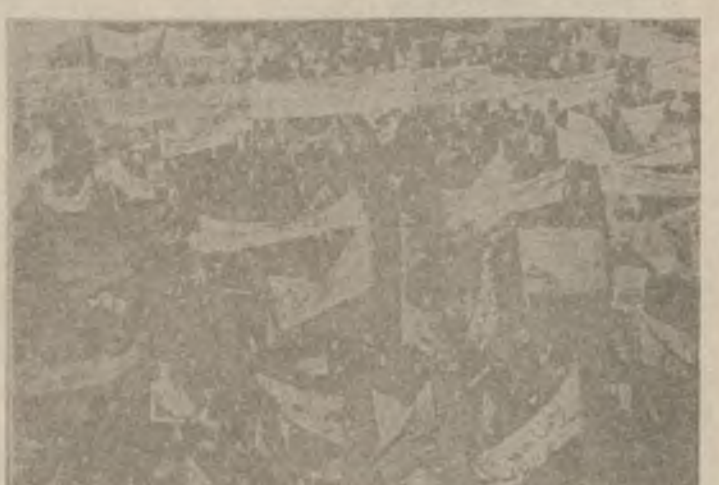

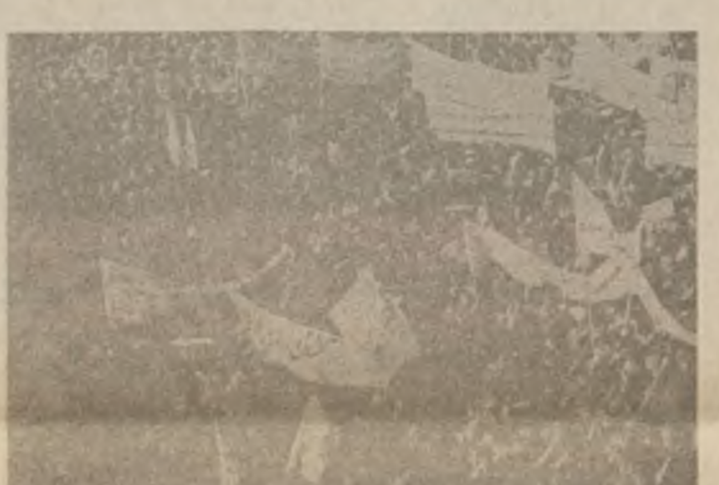

هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئەمینداری نهێنی نووسینگای ڕێکخراوەی سەرەوەو بەڕێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزەری سلێمانیو هاوڕێیان ئەندامانی نووسینگای ڕێکخراوەی سەرەوە ئەمیندارانی نهێنی سەرکردایەتی لقی ئامیمو شوعبەی سلێمانیو هاوڕێیانی ئەندامی سەرکردایەتی شوعبەی حزب لە سلێمانیو پیاوە ئایینیە بەڕێزەکانی پارێزگا لەبەر بارەگای سەرکردایەتی شوعبەی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا لە سلێمانی لە پێشەوەی خۆپیشاندانەکەدا بوون .

هاوڕێ ئەندامی سەرکردایەتی قوتری ئەمینداری نهێنی نووسینگای ڕێکخراوەی سەرەوە لە وتارەی خوێندیەوە تیایا سلاوی لە هەڵوێستی بەرزی جەماوەری گەلی کوردمان کرد لە پارێزگای سلێمانیدا کە دلسۆزی خۆیان بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین دەرخستو وتی ئەم هەڵوێستە هەڵوێستی هەموو عیراقی-یەکانە لە سەرەوەی نیشتمانەوە تا خوارووی نیشتمانی ئازیز .

دلسۆزییەکی بێپایانو خۆشەویستییەکی قووڵ

ئەنجا وتی هەموو عیراقییەکان بە وشەی بەڵێ دلسۆزی بێپایانی خۆیان بۆ سەرەکی بێهاوتایان صدام حسین دەرخستوەو ئەوەیان پیشانداوە کە هەمیشە لە گەلیا ئەبنو سوورن لەسەر شۆڕشەکەیانو ئامانجو بیروباوەڕە بەرزەکانی کە ژیانی بەختیارو سەربەرزانەی بۆ هێناونەتە دی .

هاوڕێ سعدی مهدی صالح وتی گرنگی و مەزنی ئەم هەڵوێستە لەوەوە دێ کە لە کاتێکی زۆر سەرئەنجام بەخشدا ڕوودەدا لە مێژووی ولاتە تێکۆشەرەکەمانا لەو کاتەدا کە مەترسی بای زەرد ڕووی تێکردوە کە لە ڕۆژهەلاتەوە دێو برێتییە لە دەستدرێژی ڕژێمی نەفامەکانی ئێرانو لە سەروویانەوە خومەینی تەڵەکەباز کە هەوڵی بڕینی سنوورمان دەدا بۆ ئەوەی عیراقو ئەلارە بەرزەکەیو دەستکەوتەکانی شۆڕشە مەزنەکەی وێرانکا .

ئامادەیی هەمیشە بۆ قوربانیدانو خۆبەختکردن

ئەنجا بەڕێز پارێزەری سلێمانیو هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی شوعبەی حزب لە سلێمانیو شێخ محمدی قەرەداغی بەرنوێژو حوتبەخوێنی مزگەوتی کاك ئەحمەدی شێخ لە سلێمانی سەرو وتاریان لە کۆبوونەوەکەدا خوێندەوە کە ویستی جەماوەری پارێزگاکەیان دەردەبڕی لە دلسۆزییا بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین بە پێشەوایی ڕەوتی سەرکەوتوویان بەرەو بنیاتنانی دوارۆژی پرشنگداری بەختیارو ئامادەیی یان بە جۆرێکی هەمیشەیی بۆ قوربانیدانو خۆ بەختکردن لە ڕێگای بەرگریکردن لە خاکی نیشتمانی خۆشەویستماناو بەربەرچدانەوەی فێلی هەموو ئەماعکارو نیازخراپێك لە خاکماندا .

ئامادەیی تەواو بۆ جێبەجێکردنی هەموو ئەرکێکی تێکۆشانو شەڕ

لە کۆتاییدا جەماوەری خۆپیشاندانەکە برووسکەیەکیان بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین بەرزکردەوەو ئەوەیان تیایا دووپات کردەوە کە دلسۆزن بۆ سەرکردایەتی-یەکەی بۆ ڕەوتی سەرکەوتوویانو بەلێنی خۆشەویستیو وەفاداریو دلسۆزییان بۆ تازەکردەوەو کە هەمیشەیش ئامادەی فەرمانی سەرکردایەتی حزبو شۆڕشن بۆ جێبەجێکردنی هەموو ئەرکێکی تێکۆشانو شەڕ کە داوابکرێ لێیان لە پێناوی پاراستنی سەربەرخۆیی عیراقی مەزنمانو سەربەرزییدا .

ئەندامانی حزبی دیموکراتی کوردستان لە پارێزگاکەو ڕۆلەکانی قەزاو ناحیەو دیهاتەکانیشی هاتبوونە شاری سلێمانییەوە بۆ ئەم مەبەستەو بەشداریان لە خۆپیشاندانەکەدا کرد .

لە لایەکی تریشەوە پیاوە ئایینییەکانی پارێزگای سلێمانی وەفاداریو دلسۆزییان بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین دەرخست . لەو برووسکەیەیشدا کە بەرزیان کردەوە بۆ سەرەکی فەرماندە بەلێنی ئەوەیاندا کە هەمیشە سەربازی دلسۆزبن بۆ پاراستنی خاکی پیرۆزی نیشتمانو سەربەرزی نەتەوە .

● ئەوەی شایانی باسە، هەر لەهەفتەی رابووردوودا لە هەردوو شاری هەولێرو دهوك ، هاوولاتیانی گەلی کوردمان رژانە سەر شەقامەکانی شارو هەموو بەگیانو دڵ دلسۆزیو خۆشەویستی بێسنووری خۆیان بۆ سەرکردەو رابەری گەلی عیراق صدام حسین نوێ کردەوە ، هەموو ئامادەیی خۆیان پیشاندا کە بە گیانو بەدل بەرگری لە سەربەرزیو سەربەستی عیراقو دەستکەوتە گەورەکانی شۆڕش بکەن کە صدام حسینی باوكو براو سەرکردە رابەری دەکات .

ڕۆژی قوتابیان و

مانای خەبات و قوربانی نیشتمانی

قوتابیانی ولاتەکەمان ، مێژوویەکی پیرۆزیان هەیە لە خەباتو قوربانی داندا ،لەپێناوی سەربەستیو سەربەرزی کاروانی گەلی عیراقی سەرفرازدا ، لە ڕۆژی ٢٣ی تشرینی دووەمی سالی ١٩٦١ ، ئەم خەباتە زەخمێکی تەواوی بەتینو تاوی وەرگرت ، کاتێ زیاتر لەچوار هەزار قوتابی لە کولیجی پزیشکی زانکۆی بەغدا کۆبوونەوەو بانگەوازی لەدایك بوونی ((یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق))یان دا ، لەو کاتەدا ولاتو جەماوەری گەل لە هەلچوون تووڕەییو بەگژاچوونی لەرێ لادەرەکان بوون کە کاروانی شۆڕشی ١٤ی تەموزی پیرۆزیان بەرەو هەلدێر دەبرد .

لە ئاواتو خواستەکانی سەرتاپای جەماوەری گەلی عیراق دەربڕی بیروباوەڕی حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بوو لە سەلماندنی دەوری بزووتنەوەی قوتابیاندا .

ئەمڕۆ ، کە یادی ٢١ سالەی دامەزراندنی ئەم ڕێکخراوە جەماوەریە دەکەینەوە وولاتەکەمان لە جەنگی ڕەوابدایە بۆ بەرگری لە سەربەرزی عیراق دژی چاوچنۆکی رژێمی ئێرانی رەگەزپەرست ، بەشانازیەوە دەڕوانینە ئەو دەورە مەزنەی بزووتنەوەی قوتابیان لە جەنگو بیناکاریو پێگەیاندنی نەوەی نوێی بەتوانادا دەیگێڕێ

سلاوو ڕێز بۆ قوتابیە خۆشەویستەکانمان لە جەژنی لەدایك بوونی

دامەزراندنی یەکێتی بەبۆنەی ڕۆژەوی یەکێتییە پێشڕەوەکەیاندا. نیشتمانی قوتابیانی عیراق شۆڕشگێرانەییو هەڵقولاوی

● هاوکاری ●

وێنەی ژمارەیەك لە بەدیل گیراوەکانی رژێمی ئێرانی دوژمن کە لە دواهەڵمەتی جەنگاوەرە دلێرەکانماندا گیراون .

راپۆرتێک لە سلێمانیەوە

سەرباری جەنگ کاروانی ئاوەدانی بەردەوامە

هەرچەندە رژێمی ئێرانی شەڕخوازو رەگەزپەرست درێژە بەکاری دوژمنکاری خۆی بەرامبەر بەولاتەکەمان عێراقی خۆشەویست بدات ناتوانێ لەکاری خراپەکاری بەولاوە راستەوخۆ کارێکاتە سەر بارودۆخی ولاتەکەمان

چونکە بەچاوپۆشین لەهەندێ کاری ئاوەدانی گەورە ئەگینا جێبەجێ کردنی نەخشەی پەرەپێدانو ئاوەدان کردنەوەی ولات بەردەوامە . ئەوەتا بۆ دیوارێکی بالپشت لەناو تەلادزەداو لەگەڵ جێبەجێ کردنی بینایەک بۆ مەڵبەندی لاوانی هەڵەبجە .

تەواوکردنی کۆمەڵێك پرۆژەی پەروەردەو لاوانو تەندرووستی لە سلێمانی

بەڕێوەبەرایەتی ئیشوکارلە پارێزگای سلێمانی کۆمەڵێك پرۆژەی پەروەردەو لاوانو تەندروستیو نیشتەجێکردنی لە دووسالی شەڕدا تەواوکردوە .

ئەم پرۆژانە برێتین لە دروستکردنی بینایی قوتابخانەیەکی ناوەندیو یانەیەك بۆ چاودێری کردنی کچانو دوو یانە بۆ منال بەخێوکردن، پزیشگایەکی ناوەندی بۆ ددانسازیو کۆگایەك بۆ بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەو کارگەیەك بۆ چاككردنی مەکینەو سێ خانوو لە مەڵبەندی نەخۆشخانەیەکی (١٠٠) جێیی لە هەر یەکێ لە قەزاکانی هەڵەبجەو چەمچەماڵداو قوتابخانەیەکی ناوەندی لە قەلادزەو یەکێکی سەرەتایی لە قەرەداغو دە قوتابخانەی تەندروسی لە ناحیەکانی سید صادق و بیارەو بنکردو سوورداشو سیروانو تازەدێی زەرایەنو دێهاتەکانی بانیحیلانو سەرقەلاو مالومەو چەمەرگەو سێ مەڵبەند بۆ لاوان لە سلێمانیو رانیەو چەمچەماڵداو دروستکردنی بینایەك بۆ دادگای ماوەتو ٣١ خانوو لە هەندێ شوێنی پارێزگادا .

نمونە تەنها لەبەڕێوەبەرێتی کاروباری سلێمانیدا ئەو پرۆژانەی کە لەماوەی نێوان ١-١ هەتا ١٥-١١-١٩٨٢ جێبەجێ کراون برێتین لە دەیان پرۆژەی ئاوەدانیو ئەمانەش برێتین لەجێبەجێ-کردنو دروست کردنی دوو خانوو لە مەڵبەندی تەندروستی بەرزنجە لەگەڵ مەڵبەندێکی تەندروستی سەرەکی لەگەڵ دوو خانوودا لە ناحیەی سیروان هەروەها دروست کردنی خانوویەک بۆقازی چەمچەماڵو قوتابخانەیەکی بازرگانیو قوتابخانەیەکی سانەوی دووقات لەسلیمانی لەگەڵ مەڵبەندێکی یەکێتی قوتابیاندا لە دەربەندیخان ئەمانەشی سەرباری دروست کردنی بەشێکی ئیداری کرێکاران لە ناوکارگەی چاككردنی مەکینەکانی سلێمانیدا دروست کردنی

● لەلایەکی تریشەوە ئەو پرۆژانەی کە بەڕێوەبەرێتی ناوبراو ئێستا برێتین لە کردنەوەی مەڵبەندێکی ئامادە کردنی خوازدەمەنی لە سلێمانی لەگەڵ بەشی ناوخۆی ژمارە (٢) هەر لەوێ کە ئەمەیان رازەی جێبەجێ کردنی گەیشتوەتە ٨٠ر٩٥٪ هەروەها دروست کردنی بینایەکێ بۆ خانەی پێگەیاندنی مامۆستایانی کوڕانو کچان لەسلێمانی کە رازەی ئەمەیش گەیشتوەتە ٨٥٪٠٠٠ هەروەها دروست کردنی بەشێکی ناوخۆ بۆ خانەی ناوبراو هەر لەسلێمانی . ئەمانەو چەندەها پرۆژەی هەمە جۆری تر کە لە ناوچەکانی پارێزگای سلێمانی جێبەجێی دەکات، رازەی جێبەجێ کردنی لەم بارودۆخەی ئێستای ولاتەکەماندا هەمیشە جێگای بەسەرکردنەوەو شانازین .

نوسینگەی سلێمانی

گۆڤارێکی ئیتالی -پاشماوە
رفعە اسد ئەوەیشی دووپات کردەوە بۆ شاروّن کە وا چەند مانگی داهاتوو زۆرانبازییەکی بەهێز لە ناو ڕێکخراوی ئازادیخوازی فەلەستینیدا دەبینرێ دژی عەرەفاتو ئێمە ئامانەوی عەرەفات دەستەلاتی نەبەسەر ڕێکخراوەکەدا هەبێو نە بەسەر ئەو حکومەتە کاتییەدا کە ڕێکخراوە فەلەستینییەکان نیازی دامەزراندنیان هەیە .

لەیادی دەرچوونی هەردوو گۆڤاری

بەیانو رۆشنبیری نوێدا

لەم مانگە، یادی دەرچوونی یەکەم ژمارەی گۆڤاری «بەیان»و «رۆشنبیری نوێ» رابوورد، کە هەردووکیان لە دەزگاکەمانەوە، دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچن، بێگومان، ئەو دەورەی ئەم دوو گۆڤارە پێشکەوتووە لەبزوتنەوەکەرۆژنامەنووسیو ئەدەبیورۆشنبیری کوردیدا گێراویانە، جێگای رێزو خۆشەویستی نووسەرو رۆشنبیرانو خوێنەران بووە. لەم یادەدا، بیروڕای زووربەی هەرەزۆری نووسەرو رۆشنبیرانمان وەرگرت، دەربارەی دەوری ئەم دووگۆڤارە بە تایبەتیو هەموو چاپکراوەکانی دەزگاکەمان بەگشتی، ئەم بیروڕایانە، لە «هاوکاری»و «بەیان»و رۆشنبیری نوێ بڵاو دەکرێنەوەو لەم ژمارەیەوە، باری سەرنجی مامۆستایان :

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

رۆشنبیرانی کورد دەوری دەزگاکەمانو چاپکراوەکانی هەڵدەسەنگێنن

عبدالستار طاهر شریف، کریم شارەزا، احمد خواجه، کریم شیخانی، سەلام مەنمی، وەصفی ردینی بڵاو دەکەینەوە :

● مامۆستا عبدالستار طاهر شریف .

● دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی دەستکەوتێکی پیرۆزی گەلی کوردەو ئەنجامی خەباتی پیرۆزی ساڵەهای ساڵانی پێش ئاداری ساڵی ١٩٧٠یەو یەکێکە لە هەرە دەستکەوتە مەزنەکانی لە بواری رۆشنبیریو کەلتووریەوە .. گومان لەوەشدا نییە دەرکردنی هەردوو گۆڤاری رۆشنبیری نوێو بەیانو رۆژنامەی هاوکاریو چاپکرد ـ نی دەها کتێبی کوردیو یارمەتی دانی نووسەرانی کورد بۆ چاپکردنی کتێبەکانیان دەورێکی باڵای بینیوە لە فراوانکردنی کەلتورو رۆشنبیری کوردی، چالاکی ئەم دەزگایەش لە گەیاندنی بەرهەمی زووربەی زۆری نووسەرانو رۆشنبیرانی کورد شان بەشانی دەزگا رۆشنبیریەکانی تری وڵاتە بە جەماوەری خوێنەرانی کورد لە بوارەکانی چیرۆكو شیعرو رەخنەی ئەدەبیو شانۆگەریو توێژینەوەی جۆراو جۆری ئەدەبیو زانستیو زانیاری لەگەڵ شیی کردنەوەی هەندێ لە رووداوەکانی جیهانیو ناوخۆییو ناساندنی ئامانجەکانی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەممووزی ساڵی ١٩٦٨ بە سەرکردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو نواندنی رۆڵێکی ئینسانی لە پارێزگاریکردنی لەشۆڕشی گەلانی ئێران دژی رژێمی خومەینی سیوقراطیو رەگەزپەرست بەتایبەتی پارێزگاریکردن لەشۆڕشی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران لەشەڕی مانو نەمانی گەلی کورد بەرامبەر بە شاڵاوی دڕندانەو فاشیزمانەی رژێمی خومەینی دژی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران. ئەڵێین چالاکی ئەم دەزگایە پیرۆزە ئەوەندە روونو ئاشکرایە هەمیشە لەئاسمانی خاوێنی کوردەواریدا ئەدرۆشێتەوە.

ئەگەربێتو بەچاوێکی ئیسانانە سەیری لاپەرەکانی هەردوو گۆڤاری بەیانو رۆشنبیری نوێ بکەینو بەووردی ناوەرۆکەکانی بخوێنینەوە لە ژمارەی یەکەمیانەوە تا ژمارە «٨٢»ی گۆڤاری «بەیان»ی ئابی ئەمساڵو ژمارە «٩٤»ی رۆشنبیری نوێی تەممووزی ئەمساڵ، پێشکەوتنی هەردوو گۆڤارەکە لە رێرەوی رۆشنبیریو ئەدەبیدا زۆر بەئاشکرا پێیانەوە دیارە بەتایبەتی لەم چوار پێنج ساڵانەی دوایی لەتەمەنیانداو ئۆمێدەوارین دەستەی نووسەرانی بەیانو رۆشنبیری نوێ بەردەوام بن لەپەرەپێدانی هەردووکیان بەتایبەتی لەبەر ئەوەی لەم دوو گۆڤارە بەولاوە خوێنەرانی کورد ئەوەندە دەوڵەمەند نیین لە هەبوونی گۆڤارو رۆژنامەی کوردیو ئەوانەی هەشن لەبەر زرووفی ناڵەباری رێکخراوە رۆشنبیریە کوردیەکان بەرێکو پێکی دەرناچن وەك رۆژی کوردستانو نووسەرانی کوردو هەر ساڵ نەساڵێك یان چەند ساڵی جارێك وەك مەوسمی ئەکەونە دەست خوێنەرانی کورد. بۆیە زۆر بەپێویستی دەزانم ئەم دوو گۆڤارە زیاتر بایەخ بدرێ پێیانو نووسەرانی کوردیش درێغی نەکەن لەناردنی زادەی فیکریان بۆیان. بەراستی بەیانو رۆشنبیری نوێ گۆڤاری هەموو کوردێکی دڵسۆزەو شوێنەواری هەموو چینەکانی گەلی کوردی پێوەیە لەکوردستانی عێراقدا .

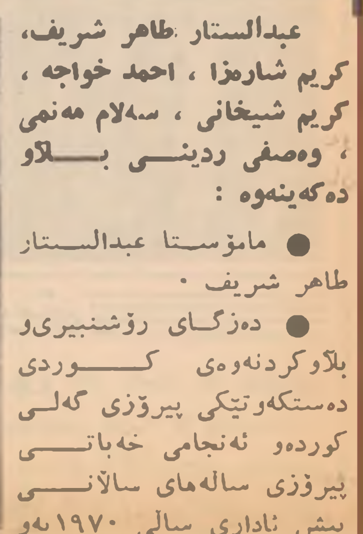

● مامۆستا کریم شارەزا .

● لەگەڵ دامەزراندنی دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردیدا، بەپێی بەندێك لەبەندەکانی یاساکەی، چاپ کردنی کتێبی نووسەرانی کوردو، یارمەتی دانیان بۆ بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانیانو، وەرگێرانی کتێبو سەرچاوەی هەمە جۆری رۆشنبیریو ئەدەبی لەزمانانی عارەبییەوە بۆکوردیو بەپێچەوانەوە، بوو بەئەرکێکی سەرەکی ئەم دەزگایەو، بەم پێیە کۆمەڵە کتێبێکی باشی چ لە بەرهەمی نووسەرانی کوردو چ وەرگێران لەزمانانی ترەوەی بەچاپ راگەیاندو بڵاوکردەوەو، دەستی بەدەیان نووسەری کوردی گرت بۆ لەچاپدانی بەرهەمە ئەدەبییەکانیان .

ئەم کارەی دەزگاکە وای کرد کۆمەڵێکی فراوان لەنووسەرانی کورد دەورەی لێبدەنو سوود لەو دەست گرتنەی وەربگرن لەو دەزگایەشدا لیژنەیەك دامەزرا بۆ هەڵسەنگاندنی ئەو بەرهەمە ئەدەبییە یا زمانەوانییە یاخود رۆشنبیرییو هونەرییانەو، لە ئەنجامدا هەندێ بەرهەمی بەهێزو پتەو چاپکرانو هەندێکی لاوازیشیان بەگەڵ کەوت، چونکە لەکاتی خۆی بڕیاری چاپکردنیان لەسەر درابوو . بۆیە لێرەدا دەڵێم لیژنەکەو لەسەرووی هەمووشیانەوە بەرێوەبەری گشتیی دەزگاکە، واباشە هێزو پتەویی بەرهەم بکەن بەپێوانەی چاپ کردنو چاپ نەکردنی ئەوکتێبانەو بەرهەمی باشترین بەپێشی بەرهەمی باشو باشتربخەن بەبێ گوێدانە پایەو تەمەنی نووسەرەکەی .

● پاش ـ ١٢ ـ ساڵی رابوردو چاپەمەنییەکانی کوردی بێگومان بەپێی کات بەرێوەچووەو بەنووسراوی کوردی بڵاوبۆتەوە ...و لە بواری خزمەتکردنی ئەدەبی کوردیدا ئەو لاپەڕانەی لە شیعری کۆنو گۆڕین بۆکوردیداو پەخشان فەرپدرەکان جێگەی پەسەندی گشتین .. لە کۆری رۆشنبیریو ئەدەبی کوردیدا پێویستە بە ئارەزووی خوێندەوارانی گەڵ بەرێوە بچێت ... بەبیرو تێبینیمو بیستنی زۆر لەرۆشنبیرەکان ئەو نووسینو گەوهەر دارشتنەی کە بەناوی شیعری حوڕەوە بەکار ئەهێنرێ بەکسەر بەپەخشان بڵاوبکرێتەوە گومان نییە لەرێزو چینی ئەدەبدا نابێ بەنموونەو پێشدار ... ونەیشبێ بەرەهبەر بۆتەنینەوەی زۆرشت لەرێگای هونەرو ئەدەبدا... شیعر بۆ هەمو گەلێك ئەبێ بۆ مۆسیقاو گۆرانی ئەو گەلە بگونجێت ... بەڵێ شیعری حوڕ کە لاساییی ئەورووپاییە بۆ مۆسیقا یان زۆر بەجێیەو بۆ گۆرانییو سترانی خۆیان رێك خراوە ... بێتو پەرەکانی بەیان بەپێی مەبەست تەرخانو بەشی بکرێو نووسراوەکان بەناویەکدا بڵاو نەکرێتەوە لەسەر ئەم بەندانە رەنگە باشتر بێ... وەکو پەخشانو مێژوو جوغرافیای خۆو عالەمو پزیشکیو زراعەتو درەختو هونەرو پیشەسازیو چیرۆك بەو مەرجەی بچەسپێ بە تەمثیلو فلیمی سینەمایییو رازی منالان ... شیعر لەسەر دەستووری خۆی بەوەصفو دڵداریو دیمەنو مەدحو زەمو بۆ منال بنووسێو ... قسەی نەستەقو بۆپێکەنین سەرگوزشتەی کۆنو نیکتەی سەر زەنشتی تێدابێ ...

لەگۆڤاری بەیاندا جارجار رەخنەی دروست ئەبینرێ کەراستەو راست بێکاویەتیو رەخنەگر لەرووی تێگەیشتنەوە بۆی چوە ... بەڵام رەخنەی نادروستیش بینراوە ... کەلەرووی نەزانیو بێ ئاگاییەوە پەلاماری داوە... من هەردولایان بەباش ئەزانم چونکە ئەوکەسانە خۆیان ئەخەنە ناو تای تەرازووی هونەریەوە .. لە کۆتاییدا نووسین زیانی نابێ چونکە تەنیا ئەبێ بەهۆی روونکردنەوەی چاکیو خراپیو توانای نووسەر ... بەڵام چاپکراو هەرباش ئەبێ لەبەر ئەوەی ئەبێ بەراو کە بۆ زیندوکردنەوەی ئەدەبو لەبیرچووەی هونەری گەل .. خوا رووما لێ وەر نەگێڕێو پتر بیبین بەخاوەنی ئەو راوکانە ...

● مامۆستا کریم شیخانی .

● رۆشنبیری نوێو بەیان روربەی نووسەرانی کوردی لە دەوری خۆی کۆ کردۆتەوەو نووسینەکانی بەزۆری لەرووی زمانو رەخنەو دیراسات زانیارین، ئەمەش بێگومان دەورێکی باش لەخزمەت کردنی رۆشنبیریی کوردیدا دەبینێ، بەڵام ئەمە مانای ئەوە نییە کە رۆشنبیری نوێ هەموو شتێکی تەواو کردووە، بەڵکو دەبێ هەوڵی یەکبینەو بەردەوام بدرێ بۆ پتر گەشەکردنی .

● مامۆستا سلام مەنمی .

● مەسەلەی رەخنەی ئەدەبی زۆر جار دێتە کایەوەو لەنێوان نووسەراندا باس دەکرێتو هەریەکە دەردە دڵی خۆی بەوە دەردەبڕێ کە رەخنەی ئەدەبی لەمەسەلەی رەخنە دەردەچێت شێوەی یەخەگرتنو شەڕ پێفرۆشتن وەردەگرێت، ئەلبەت ناڵێم هەموو رەخنەگرەکان واتوندو تیژن، بەڵام زۆر جار لەسەر لاپەڕەی رۆشنبیری نوێدا یان بەیان نووسینی زۆر رەق وتوندو تیژمان خوێندۆتەوە کە رەخنە گر ئاراستەی خەڵکی دیکەی کردووە رەخنە لێگیراویش وەڵامی داوەتەوەو لەوەڵامدا هەڵیش چووە . کورد گوتەنی «ئەم نوێژە باری دوورو درێژە» ئیدی جەنگی مەغلووبە بەرپابووە، بۆیە هیوام وایە ئەگەر نووسینێك لەشێوازی رەخنە دەرچوو، دەبێ بڵاو نەکرێتەوە، چونکە رەخنەی ئەدەبی دەبێ لەسنووری ئەدەب دەرنەچێت .

● گومان لەوەدانیە دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی لە ماوەی ـ١٢ـ

بڕوانە ل : ٧

چەند سەرنج دەربارەی رەخنە :

رەخنەو راستگۆیی

دوکتۆر
عیزەدین مستەفا رەسووڵ

لە تاقە هەفتەیەکدا، دووجار برامان مامۆستا محەمەد بەدری لە دوو شوێنی جیاو دوو مەیدانی جیاوازدا، لە دوو لاپەڕەدا کە سەرپەرشتییان دەکات رامەکێشێتە ناو باسو موناقەشەوە . جا سەرنجم دەربارەی نووسینەکانی کاکی بەدریم خۆی هەرچییەك بێت، ئەوەندەی تێدادەمێنێتەوە کە لە ئەرکی رۆژنامەگەریدا ئەوەندە سەرکەوتووە کە درێژە بە باسو موناقەشە بداتو هەندێك شتی تازەی وا بێتە کایەوە کە سوودمەند بێت .

لە ژمارەی هەشتەمی «نووسەری کورد»دا نووسیبووم :

«نازانم زۆر لەو ووتارانەی لە گۆڤارو رۆژنامە کوردییەکاندا بڵاودەکرێنەوەو دەچنە خانەی رەخنەگرییەوە ناو دەنرێنچی ؟ . دەبینین، زەمین ببرێتە ئاسمانو ببرێتە ژێر خاك، کلك لەجێی سەرو سەر لەجێی کلك دانرێ، نووسەر بێدەنگە .. بەڵام هەر لە کونجێکی دوورەوە شتێك، ووتەیەك، رەخنەیەك ئەو بگرێتەوە، بە جواب دێتو جۆرە لە یەکتر دووانێك دێتە کایەوە، کە زۆرتر شەخسی نووسەر دەگرێتەوەو ناچێتە سەر باسو لە هەموو (شەڕە دەنووك)ەکەدا زۆر کەمی تێدا دەمێنێتەوە کە سوودی گشتیی تێدابێتو خوێنەر سوودو چێژی لێوەرگرێت . هەر زۆر بە دەگمەنیش رێدەکەوێ ئەو نووسەرانەی لە سەر یەك دەنووسن، پێوەندیی باشیان لە نێواندا هەبێ، یا هیچ نەبێ نووسینەکە نێوان تێکچوونی لەدووا نەبێت» .

بەڵێ لەو نووسینەدا هەندێك لەو دیاردانەم دەستنیشان کردبوو کە کاك محەمەد بەدری لێیان دوواوە، هەر لەوێدا رێبەی ئەو قسانەم لەبەر ئەوەدابوو بە خۆم کە نووسیبووم :

«رەنگە لێرەدا هەقی ئەمقسانە بدەم بە خۆم، چونکە تا ئێستا رەواو نارەوا چیم لەسەر نووسرابێت پێی قەڵس نەبووم، کاری نەکردۆتە سەر پێوەندیی منو رەخنەنووس، ئەوەتا نموونەش زۆرەو زۆرجار لە جێی چاك نووسین جنێوم بیستووەو هەڵوێستی بەرامبەر بە نووسینو نووسەر نەگۆڕیوم» .

کاتێ ئەمقسانە دووبارە دەنووسمەوە، مەبەسم ئەوەیە کە بەدەنگەوەهاتنی کاك محەمەد بەدریو هەندێ پرۆژەی بەشداریو لەسەر دووانی هەندێك نووسین کە لەم رۆژنامەو ئەو گۆڤاردا بڵاودەکرێتەوە لەو رێبازەم لانادات کە لەوبەر باسم کردو حەز دەکەم چ «نووسەری کورد»و چ هەموو گۆڤارو رۆژنامەکانمان پەیرەوی بکەن تا ووردەووردە رەخنەگرتنمان قاڵبێکی مەوزووعی دەگرێت .

مامۆستا محەمەد بەدری چەند ئەرکێکی رەخنەی ئەدەبیی دەستنیشانکردووەو لەبەر رۆشنایی ئەو دەست نیشانکردنانەدا هەندێك گلەیی لەباری رەخنەگرتنمان کردووە .

بێگومان دەستنیشانکردنی ئەرکی رەخنەگرتنو رەخنەگر یا تەعریفی هەردووکیان شتێکی گران نییە، کەسێك ماوەیەك بە نووسینو خوێندنەوەوە خەریك بووبێ دەتوانێ خەستەی تەجروبەی خۆی بکات بە تەعریفێك یا لە زۆر تەجروبەی زانایانەوەو لە کتێبەوە کۆمەڵێك تەعریفو دەست نیشانکردن بخاتە روو .

مەبەس ئەوەیە، کە دەتوانین دەست بدەینە هەر کتێبێك کە باس لە زانستی رەخنەی ئەدەبی بکات، یا هەر یەکێك لە فەرهەنگەکانی زانستی ئەدەبیات یا هەر ئینگلۆپیدیایەك بێنین، دەتوانین تەعریفێکی تازەو جیای رەخنەی ئەدەبیی لێوەرگرینو بیکەین بە سەرمەشق بۆ خۆمانو لەبەر رۆشنایی ئەودا لەباری ئێستای رەخنەی ئەدەبیی خۆمان بکۆڵینەوە .

ئەم تەعریفانە لە زۆر کاتدا لەیەکتر ناکەن بەڵام یەکتر تەواو دەکەن، زۆر جاریش هەر لە بنەڕەتەوە لەیەکتر جیاوازن، جیاوازییەکەش پێوەندیی بە باری ئایدیۆلۆژییەوە هەیە .

چونکە هەر وەك ئەدەب خۆی لایەنگرە، هەروەها رەخنەش لایەنگرە . ئەو لایەنگرییەش کۆمەڵەی بیرو فەلسەفەو چێژی نووسەر یا رەخنەگر دەستنیشانی دەکات، کەواتە ناتوانین نە بە نووسەر بڵێین لایەنگر مەبەو نە بە رەخنەگر بڵێین لایەنگر مەبە، بەڵام دەتوانین بە هەردووکیان بڵێین دڵسۆز بن . واتە لە دەربڕینی باسو بیرێکدا دڵسۆزی ئەو بیرو فەلسەفەو بۆچوونە بێ کە سەر بە ئایدیۆلۆژیاو هەڵوێستو جێگەی نووسەر خۆیەتی، یا بەرهەمەکەی ئاوێنەی راستەقینەی هەستی دەروونو باوەڕی خۆی بێتو پێچەوانەی ئەوە نەبێت، لێرەدا هەر وەك ئایدیۆلۆژیو

بڕوانە ل : ٧

چیرۆکی فولکلۆر ...

بەرگی کوند

چوومە سەرێ گرەکێ .
من دیت بەرەك یێ لوێرێ
کوند هاتی من گوتێ :
بەرکۆ تو بۆچی لوێرێ کوند هاتی ؟

گوت : بوچی گیا لبن من شین دبت ؟

من گوتێ : گیاکۆ تو بۆچی لبن شین دبی ؟

گوت : بۆچی بەرخك من دخوت ؟

من گوتێ : بەرخکێ
گوت : بۆچی گورگ من دخووی ؟
دخوت ؟

من گوتێ : گورگۆ تو بۆچی دخووی ؟

گوت : بۆچی سە درەوێتە (رادهێلتە) من ؟

من گوتێ : سەیۆ تو بۆچی درەوێ ؟

گوت : بۆچی شڤان من دقوتیت ؟

من گوتێ : شڤانۆ تو بۆچی دقوتی ؟

گوت : بۆچی کابانی تێر نادەتە من ؟

من گوتێ : کابانێ تو بۆچی تێر نادەیێ ؟

من گوتێ : کابانێ تو بۆچی تێر نادەیێ ؟

گوت : بۆچی مشك همیانا من کون دکەت ؟

من گوتێ : مشکۆ تو بۆچی همبانا وێ کون دکەی .

گوت : بۆچی پشیك من دخوت ؟

من گوتێ : پشیکێ پشیکێ تو بۆچی مشکێ دخووی ؟

گوت : دێ خووم، دێ خووم چاڤەکێ زل ئێکێ بل .

احمد عبدالله زەرۆ

Institut Kurde de Paris

وزەی خۆر

حمه قادر

پاش تەنگوچەڵەمەی وزەو بەرزبونەوەی نرخی نەوتو هەنگاو نانی وڵاتە نەوتیەکان بۆ کەمکردنەوەی بەرهەمیان ، بەرە سیاسیو زانیارییەکان دەستیان کرد بە گەڕانو پشکنین بە دوای سەرچاوەی تردا کە بتوانێ جێگای نەوت بگرێتەوەو ئەو بۆشاییە پڕبکاتەوە کە لە دوارۆژدا نەوت دروستی دەکات ، وە مەترسی توچدانو تێکچونی ئابوری جیهان بە شیوەیەکی گشتیو وڵاتە پیشەسازییەکان بە تایبەتی بن بڕ بکات. لە نیوان ئەو سەرچاوانەدا کە ئیستا زاناکان بایەخیان پێداوە وزەی خۆرە •

ئەوەی ئاشکرایە نەوتو بەروبومی نەوت بەشێکی فرە زۆر لە پێویستی بەکارهێنانی وزەیان پڕکردۆتەوە• بە بەروبومەکەی ئوتومبیلو ترێنو فڕۆکەو کەشتیو هۆی گواستنەوەی تر کاردەکەن وئەڕۆن بە ڕێگاوە• وە بە نەوتیش خۆی ئیستگەی دروستکردنی کارەبای گەورەو بچوكو ئامرازەکانی خۆ گەرمکردنەوەو ساردکردنەوەی ماڵانو شوینە گشتیەکان هەڵدەسوڕێن • هەروەها گازی خورسکیو خەڵوزی بەردین هاوبەشی لە پڕکردنەوەی پێویستی بەکارهێنانی وزەدا دەکەن • بەتایبەتی خەڵوزی بەردین ئەو سوتەمەنیە سەرەکیەیە کە لە ئیستگەکانی دروستکردنی کارەبای وڵاتە پیشەسازییەکاندا بەکار دەهینرێت بەڵام ئەم سێ سەرچاوەیە بەرەو کەمبونەوەو نەمان دەڕۆن ، وە زۆر لە وڵاتان وەك چاوگێك لە باتی نەوت روویان کردە وزەی ناوکی کەرتبون «الطاقە النوویە الانشطاریە» بەڵام ئەمەش لە کزیدایە • سوتەمەنی ناوکی هەمیشە کەم دەکات ئەمە جگە لەو نرخە گرانەی کە پیویستە تەرخان بکریت بۆ ئەو ئیستگانەی ئەم وزەیەی تیا بەکاردێت ، وە جگە لەو مەترسیانەی کە پەیدا دەبێتو سەرهەڵدەدا لە ئەنجامی خراپ بەکارهێنانی ئەم وزەیەدا • چونکە مرۆڤ هەتا ئیستا نەگەیشتۆتە رادەیەکی ئەوتۆ لە تەکنەلوجیا کە بتوانێ کەشێکی لەبار دروست بکات بۆ یەکخستنی (کۆکردنەوە)ی ناوکی هەیدرۆجین بۆ بەرهەمهێنانی ناوکی هیلیوم کە پیویستە لە پێناوی پاشەکەوتکردنی بڕێکی زۆر لەوزە • وە لە کاتێکدا مرۆڤ دەگاتە ئەو رادەیە لە تەکنەلوجیا ئەوا ئەو کاتە بە ئاسانی دەتوانێ چاوگێکی تری وزە بەکاربهێنێت کە لەناوچونی مەحاڵە •

ئەمانە هەمووی لەکومەڵە پیشەسازییەکاندا • بەڵام لە زوربەی زۆری لادێکاندا بەکەم سەرچاوەی وزە هەتا ئیستاش دارو درەختە وە ئەم چاوگەیەش رۆژ لە دوای رۆژ لە کەمبونەوەو لەناوچون نزیك دەبێتەوە • بەلگەشی بۆ ئەم دەرکەوتە هێرشی فراوانی بیابانەکانەو تەوورەبونی رووبەرەکەیەتی ، ئەمەش دەگەرێتەوە بۆ رووتبونو نەمانی دارو درەخت لەسەر ئەو زەویانەی کە بە تەنیشت ئەو بیابانانەوەن کە هەموویان بڕیون وە وەك سوتەمەنیەك بەکارهێنراون • هەرچەندە لیکۆڵینەوەی زۆر دەکرێت بۆ بەربەست کردنی ئەو هیرشە گەورەیە ، بەڵام بەرەموونەوە (اعتماد)ی کۆمەڵی لادێ لەسەر دار لە دوارۆژدا ئەوەندە گران دەبێت کە زیاتر لە نرخی چاوگەکانی تری وزەی تێدەچێت •

وڵاتە پیشەسازییەکان ئەم دەرکەوتانە دەزانن و سورن لەسەر دۆزینەوەی ڕێگایەکی راست بۆ زاڵبون بەسەر گرفتی وزەدا ، لەزۆر لاوە کاردەکەن یەکێك لەو ڕێگایانە بەکارهێنانی وزەی خۆرە • پارەو توانایەکی زۆر تەرخان کراوە بۆ پڕۆژەو لیکۆڵینەوەو پێشخستن لەم بوارەدا ، وە هەندێ لە ئەنجامی ئەم خۆماندوکردنە لەشێوەی ئامێرو ئامرازی جۆربەجۆردا دەرکەوتوە کە لەسەر وزەی خۆر کاردەکەن •

ئەگەر بمانەوێ لە گەردووندا وزە دابەش بکەین ئەوا ئەتوانین وزە بکەین بە نۆ چاوگی گشتیەوە کە بریتین لە : ـ

١ ـ وزەی خۆر •
٢ ـ وزەی کیمیایی •
٣ ـ وزەی کێش
٤ ـ وزەی خولانەوەی تەوەرەیی « طاقە الدوران المحوری » •
٥ ـ وزەی خولانەوەی خولکەیی « طاقە الدوران المداری » •
٦ ـ وزەی گەرمایی ناو ئەستێرەکان •
٧ ـ وزەی ناوکی «الطاقە النوویە » •
٨ ـ وزەی گەرمایی

بڕوانە ل : ٥

زانستی پزیشکی
سوتاندنەوەی پێست

● بەشی سێهەم ● د• انور کریم مصرف

دۆزینەوەی نەخۆشی ئالۆش ئاسانە بەڵام دۆزینەوەی بەو ماددەیەی بووە بە هۆی ئالۆشەکە ئاسان نی یە• لێرەدا بۆ ئەم کارە دوکتۆر پێویستی بە گەڕانو پشکنینێکی زۆر هەیە

هەروەها زانینی رۆژی دەسپێکردنی نەخۆشی یەکە لەگەڵ زانینی ئەو جێگایەی لەسەرەناوە تووشی ئەو ئالۆشە بووە ئەمەش پەیوەندی بە راوەی زیرەکیو بیر تیژی نەخۆشەکەوە هەیە • بۆ نموونە ئالۆشی دەوروپشتی سەرو ناوچەوان لەو شتانە پێك دێ کە دەکرێتە سەر وەك کڵاوو شەیقەو کاسکێت •• هتد هەروەها ئەو ئالۆشەی لە ناوچەوانو پێڵووی چاوو گوێچکەوە دەست پێ دەکا بە هۆی کرێمو دەرمانو بۆیەی قژەوە تووش دەبێ • چونکە پێستی سەر کەمتر تووشی ئالۆش دەبێ بۆیە ئالۆش لەسەر ناوچەوانو گوێچکەدا دەردەکەوێ • وەکو ووتمان پێڵووی چاو زۆر تر تووشی ئالۆش دەبێ چونکە لەگەڵ ژێرەوەدا نەبەستراوە لەبەر ئەوە بە هۆی تەپوتۆزو دووکەڵ هەڵمو ئارایشتی ئافرەتو هەندێ جار بە هۆی بۆیەی نینۆکەوە (سەیرنان لێ نەیە کە دەڵێم بۆیەی نینۆك!) چونکە نینۆك تووشی ئالۆش نابێ بەڵام کاتێ دەست دەبات بۆ چاوی یان ملی دەخورێنێ ئەو جێگایانە تووشی ئالۆش دەبن •

تۆزو ماددەی خۆجوانکردنو رۆنو کرێمو قەڵەمی لێوی ئافرەت ئالۆش لە دەموچاودا دەردەکەن ، دەبینین هەندێ ئافرەت باوەڕ بەم ڕاستی یە ناکەن گوایە چەند ساڵە هەمان ماددەو تۆز بەکار دەهێنێو تووشیش نەبوون • ئەی بۆ ئێستا تووش دەبێ ؟! • وەڵامی ئەم پرسیارەش زۆر ئاسانە ئەویش ئەوەیە لە لایەکەوە وەکو ووتمان هەندێ جار ئالۆش پاش چەند ساڵێك دیاری دەداو لەلایەکی تریشەوە دەبێ بزانین ئەو کارگانەی ئەو ماددانە دروست دەکەن هەندێ لەو ماددانەی کە تۆزو ڕۆنەکەی لێ پێك هاتووە دەیگۆڕن بە ماددەیەکی تر بێ ئەوەی نیشانو ناوی دەرمانەکە بگۆڕن • دوور نی یە ئەو ئافرەتەش بە بە ماددە نوێیەکە تووشی ئالۆش ببێ • ئەوەی خۆی هەستی پێ بکا •

ئەو کارگانەی ماددەی ئارایشتی دروست دەکەن بە تایبەتی لە ئەورووپای رۆژاواو ئەمریکا بۆ بەرەنگاربوونی یەکتر ماددەیەك بەکار دەهێنن پێی دەوترێ (فوتوسینسیتیف) مانای ماددەی ئالۆشی خۆر بۆیە بەکارهێنانی ئەو ماددەیە ئالۆش دەکات کە خۆری بەر دەکەوێ وەك ملو دەموچاوو ئەو جێگایانەی لە جلوبەرگ دانەپۆشراوە وەك دەستو بەشی سەرووی سنگ •

پیویستە دوکتور هەندێ رەوشتو نەریتی ئافرەت بزانێ بۆ دۆزینەوەی هۆی هەندێ ئالۆش بۆ نموونە هەندێ جار ئەو ئیسفنجەیە دەبێ بە هۆی ئالۆشەوە کە تۆزی خۆجوانکردنی بەدەموچاودا پێ بڵاو دەکرێتەوە یان هەندێ ئالۆشی پشت گوێچکە لەو خولخولۆکانەوە دروست دەبێ کە ئافرەت دەیکا بە قژیدا بۆ لوولکردنی قژ • یان بۆینباخ ئالۆش لە ژێر چەناگەدا دروست دەکاو کراس لە بن باخەڵدا ئالۆش دروست دەکا بێجگە لە ملو بنڕان

ئالۆشی جلوبەرگ یان لەو بۆیەیەوەیە کە پێی دەڕەنگێنن یان لەو ماددەیەی ئقوماشەکەی پێ دروست کراوە وەك نایلۆنو لاستیكو هەندێ ماددەی تر هەروەها هەندێ جار فۆرمالین دەبێ بە هۆی ئەو ئالۆشەوە کە جلوبەرگی بە وشکی پێ پاك دەکرێتەوە •

دابەشکردنی ئالۆش بە پێی ئەندامی لەشو ئەو ماددانەی دەبن بەهۆی ئالوش •

١ ـ پێستی سەر : بە هۆی بۆیەی قژەوە یان رۆنو چەوریی قژ داهێنانەوە نووشی ئالۆش دەبێ •

٢ ـ گوێچکە : بە هۆی ئەو ماددانەی بۆ پێستی سەر بەکار دەهێنرین هەروەها گوارەو چاویلکەو ئامێری تایبەتی بەهێزکردنی گوێگرتنو دەرمانو دلۆپەی قژ لوول کردنەوە گوێ تووشی ئالۆش دەکەن •

٣ ـ دەموچاوو پێڵووی چاو : بە هۆی ئالۆشی رووەكو تەپو تۆزو هەڵمو ماددەی خۆجوانکردنو بۆنو سابوونو بۆیەی نینۆکەوە تووش دەبێ •

٤ ـ مل : بەهۆی ئافرەتو ملوانکە (بەتایبەتی ئەوانەی بە کانزاد دروست دەکرێ وەك نیکلو کرۆم)،

بڕوانە ل : ٧

دەرزییەکی تازە بۆ چارەکردنی نەخۆشیی شەکر

دەستەیەك لە زانایان پێکەوە دەرزییەکی تازەیان دروستکردوە لە قەڵەمی پاندان دەچێ هەمیشە ئامادەیە بۆ بەکارهێنانو کەپسوولی ئەنسۆلینی نیایە بۆ یارمەتیدانی ئەوانەی

نەخۆشی شەکریان هەیە •

ئەم دەرزییە ئەوەندە کەپسوول دەگرێ بەشی دوو سێ رۆژ بکاو بە ئاسانی وەك قەڵەمی پاندان پڕدەکرێتەوەو نەخۆشەکەیش دەتوانێ هەمیشە لەگەڵ خۆیدا هەڵیگرێو هەرکاتێ بیەوێ بەکاری بێنێ

ئەم دەرزییە تازە بابەتە یارمەتی ئەو نەخۆشانە دەدا کە هێشتا دەرزی ئاسایی بەکار دێنن چونکە ئەم دەرزییە ئێشی نایەو هەر ئەوەی ناخۆشە کە پێویستی بە پاككردنەوەو هەڵگرتنو پڕکردنەوەیە •

هەواڵی زانستی

داهێنانێکی تازە لە نەشتەرکاریدا

نەشتەرکاریو تیمارکردن لە خانەی سەرپەرشتیکردنی باڵادا پێویستیان بە بەکارهێنانی جۆرەها دەرمانی شلی وا هەیە کە رۆژبەرۆژ ئاڵۆزتر دەبێو پێویستە زۆر بە ئاگاداریەوە بدرێ بە نەخۆش •

بۆ گەیشتن بەم ئامانجە کۆمپانیایەکی بەریتانیایی ئامرازێکی دروستکردوە بریتی یە لە لوولەیەکی (١٠٠) ملیمەتریو دوو لوولەی تری باریك کە هەر یەکە ڕێکخەرێكو پلوسکێکی پۆڵایینی وای هەیە کە ژەنت هەڵناهێنێو هەر ملیمەترێکی (٦٠) نوختە دەرمان دەکاتە ژوورێکی تایبەتی یەوە کە بە جۆرێکی وا دروستکراوە لەوێوە دەرمانەکە یەکسەر بچێتە ناو شادەماری لەشەوە لەو شوێنەوە کە پێویست بێ •

تەندروستی

ئەمانە چەند تاقی کردنەوەیەکە بۆ پاراستنی پێستت •

ـ رۆژی هەشت پەرداخ ئاو بخۆرەوە چونکە ئاو باشترین دەرمانە بۆ جوانیو خاوێنی پێستت .

ـ چەند دەتوانیت پێستت بە توندی مەخورێنە ، جوان پاکی بکەرەوەو ئارایشتی سووکی بکە .

ـ هێلکەو زەیتو سرکەی سێوو ئاو ئەمانە بە تێکڕایی ڤیتامینی زۆرە بۆ پێستت .

ـ مۆز لەگەڵ زەیتی زەیتون دەبنە هۆیەکی سەرەکی بۆ دروستکردنی پێستێکی نەرمو نۆڵو تابۆت دەکرێ بە شەوان کرێم زۆر بەکار مەهێنە .

چونکە لەوانەیە بەشەو پێستت کرێمەکە بمژێت .

زینب حسین

دەربارەی نووسینو کاری رۆژنامەنووسی

نووسینی : وائل عانی
احمد سید علی بەرزنجی
کردویەتی بەکوردی

شتێ لە بەرهەمەندنی
رۆژنامەنووسی عێراقی

بەشی سێیەم

بەشەکانی هەواڵ :

بەزۆری هەواڵ دەکرێ بە دوو بەشەوە :

ا ـ پێشەکی : بریتی یە لە چەند رستەیەکی کورتو خێرا کە دەتوانێ ناوەڕۆکی هەواڵەکە خەستکاتەوەو خوێنەر بۆ بەدوادا چوونی رابکێشێ .

پێشەکیش بەزۆری بریتی یە لە دیارترین شتێ کە لە هەواڵەکەدایە (واش ئامۆژگاری دەکرێ کە پێشەکی لە ٢٥ ـ ٣٥ وشە زیاتر نەبێ) .

نموونە بۆ ئەمە : دوێنێ بەیانی زوو فڕۆکەخانەی بەغدا داخرا ، ئەو فڕۆکانەی کە دەهاتن ناچارکران بگەڕێنەوە ، بەڕێوەبەری فڕۆکەخانە فەرمانی بەپیرەوە نەچونی هەموو رێبوارێکی دەرکرد ، فڕۆکەوانەکان دوای چاوەڕوانی یەکی زۆر گەڕانەوە بۆ ماڵەوە .

ب ـ ناواخنی هەواڵەکە : لەمەدا درێژەیەکی تەواوی هەواڵەکە دەبینین .

نموونەی ئەمە : (سەبارەت بەو هەواڵەی کە باسکرا) ... ئەمە لەکاتێکدا بوو کە تەمێکی زۆرو خەست بەغدای گرتەوەو بووە هۆی نەبینین ... هتد .

جۆرەکانی هەواڵ :

لەگەڵ بوونی بناغەی قەبارەی گشتیی هەواڵەکەش ، بەڵام لە نێوان سێ جۆر لەنووسینی هەواڵدا جیاوازییەکی زۆر هەیە ، ئەو سێ جۆرەش :

هەواڵی خوێندنەوە (هەواڵی رۆژنامە نووسنی) •
هەواڵی بیستن (هەواڵی ئێستگەی رادیۆ)•
هەواڵی بینین (هەواڵی تەلەفیزیۆن) •

١ ـ هەواڵی رۆژنامەنووسی :

هەواڵی رۆژنامە نووسی بەهەواڵێکی خوێندنەوە دەژمێررێ • • چونکە بەرگەی درێژەپێدانو ئاڵۆزی لە دارشتنو هۆنینەوەو درێژی رستەکان دەگرێ •

لەبەر ئەمە ، ئەمە ئاسانترین جۆری هەواڵە کە لەلایەن رۆژنامە نووسەوە دەنووسرێ •

خوێنەری هەواڵی رۆژنامە نووسی ، خوێنەرێکی لەسەر خۆیە ، بەمانای ئەوەی کە ماوەی خوێندنەوەی هەیە ، لەکوێو کەی بیەوێ ، دیسان کەی بیەوێ دەتوانێ بگەڕێتەوە سەری ، چونکە هەواڵەکە چاپکراوو پارێزراوە لەسەر کاغەز •

٢ ـ هەواڵی ئێستگەی رادیۆ : هەواڵی ئێستگەی رادیۆ لە هەواڵی رۆژنامەنووسی بەوەدا جیا دەکرێتەوە کە هەواڵێکی بیستنە ، واتا گوێگر ناتوانێ بگەڕێتەوە سەری ، تەنیا مەگەر لەسەر شریت تۆماری بکات ، لەبەر ئەمەئەو (واتا گوێگر) ناچارە کە بەتەواوی گوێبگرێو خۆی بۆتەرخان بکات ، دواجار خۆی ببەستێتەوە بەو کاتانەی بڵاودەکرێتەوە •

بەرامبەر ئەم بارە ، نووسەری هەواڵی رادیۆ دەبێ ئەو هەواڵەی کە دەینووسێ ووتەو بێژەکانی رەوانبن ، هیچ درێژدادڕیو ئاڵۆزییەکی تێدا نەبێ ، رستەکانی جیاجیاو کورتبنو گوێگر وەڕس نەبێ لێی •

٣ ـ هەواڵی تەلەفیزیۆنی :

ئەم جۆرە هەواڵە لەزانستیی رۆژنامەگەریدا نوێیە ، جا مامەلەکردن لەگەڵیدا تایبەتییەو لەبنەڕەتیشدا پشت بەو وێنانە دەبەستێ کە وان لەگەڵیدا ، هەتا ئەگەر وێنەیەکی وەستاویشی بێ (واتا وێنەیەکی فۆتۆگرافی) •

هەواڵی تەلەفیزیۆنیش ، چ کاتێ ئەم تایبەتێتی یەی لە کیسدا ، لەوە دەردەچێ کە هەواڵێکی جیاوازبێ ، دەبێتە هەواڵێکی رادیۆ ، جا لەبەر ئەمە شارەزایانی رۆژنامە نووسی ئامۆژگاری دەکەن بۆ :

ـ دوورکەوتنەوە لە بڵاوکردنەوەی دەنگو باسی دوورو درێژ بەبێ فلیم یا وێنەی وەستاو •

ـ دوورکەوتنەوە لە خوێندنەوەی وتەی رۆژنامەکان یان دەقی بەیاننامەکان بەتەواوی ، واش بەباشتر دەزانرێ ، لە کاتێکدا کە ئەم کارە پێویست بێ، کورتەیەکی ناوەڕۆکەکەی بخوێنرێتەوە•

فەرمانی هەواڵ

لەبەر ئەوەی هەواڵ بە هۆیەکی راگەیاندنی بنەڕەت دادەنرێ لە کاری رۆژنامەنووسیدا ، لەبەرئەمە کارەکەی ئەنجامێکی کاریگەری دووفاقی دەبێ بۆسەر کۆمەڵ ، چ بە چاکە یان خراپە •

جا کاتێك شارەزایانی راگەیاندن وا بڕیاردەدەن کە هەواڵ هەتا بەلای کەمەوە بیست کەس نەگرێتەوە بۆ بڵاوکردنەوە ناشێ ، هەندێکی دی بەپێچەوانەی ئەمەوە بۆی دەچنو بڕیاردەدەن کە هەواڵ هەرکە شتێکی تازەی هێناو دای بەدەستەوە ، بەهەواڵ دادەنرێ •

جا کاتێك دانیشتوانی گوندێك بە خوێندنەوەی هەواڵێك کە دەوڵەت خەریکی بنیاتنانی مەڵبەندێکی رۆشنبیرییە بۆیان ، دڵشاد دەبن ، دەبینین هەندێکیدی بە هەڵپەو خۆشییەوە هەواڵی ئەو (شێوە قژ رێکخستنە) ی فلانە ئافرەتی گۆرانی بێژ دەخوێننەوە کە لەسەر فلانە شانۆ پێوەی دەردەکەوێ بۆ پێشکەش کردنی ئاهەنگی گۆرانییەکەی ••• لەگەڵ ئەوەشدا کە ئەم (شێوە قژ رێکخستنە) پەیوەندی بەخاوەنەکەیەوە نەبێ بەکەسی ترەوە نییە ، کۆمەڵ چ لەدوورو چ لە نێزیکەوە پەیوەندی پێوە نیە •

لێرەوە ئەم پرسیارە قوت دەبێتەوە :

ـ کەیو لەکوێوە کاری هەواڵدەری رۆژنامەنووسی دیاری دەکرێ ؟

دابەشکردنی چۆنێتی چاپەمەنی یەکە نرخو کاری هەواڵەکە ئەمە دیاری دەکات ، ئەوەی بۆ ئەم رۆژنامەیە دەست دەدات لەوانەیە بۆیەکێکیدی دەست نەدات ••• ئەوەی دەتوانرێ بەم شێوەیە لەم رۆژنامەیەدا بڵاوبکرێتەوە لە یەکێکیدیدا سەرلەنوێ دادەڕێژرێتەوە هەرچۆنێبێ ئەوەی تائێستا جێگیر بووە ، رۆژنامەکان بەپێی پسپۆڕیو گرنگی پێدانیان بەم پێیە دابەش دەکرێ : ـ

رۆژنامەی رۆژانەی سیاسی •• •رۆژنامەی هونەری • • رۆژنامەی وەرزشی • رۆژنامەی زانستی • • رۆژنامەی ئەدەبی ••• رۆژنامەی کرێکاران یا جوتیاران یا ئافرەتان ••• یان لاوان ••• هتد •

هەر لەسەرەتای ئەم دابەشکردنو بۆچوونەوە هەوالیش بەپێی جۆری پسپۆڕییەکە دەخرێتە کارەوە ، لەگەڵ ئەمەشدا مەسەلەیەکی زۆر گرنگی‌تر دەمێنێتەوە ، ئەویش ئەوەیە کە هەواڵ لەو کۆمەڵانەدا کە حیزبە نەتەوەیی یە شۆڕشگێڕییەکان رابەراپەتییان دەکەن ، شێوەیەکی ئاراستەکردن دەگرێتەخۆ ، یانی ئەرکی بنەڕەتی هەواڵ بەهەر شێوەیەك بێ دەبێ گرێدرێ بە جووڵانەوەی کۆمەڵو بەبارێکی چاکەدا کاربکاتە سەری ، لە دەروونی ئەندامەکانیدا گیانی هیواو گەشبینیو داهێنان ببووژێنێتەوە ، هەروەها هەستی مرۆڤایەتی تێدا بەئاگا بکرێتەوەو هەمیشە هاندرێ بۆ چاکە کاری •

لەبەرئەمە بڵاوکردنەوەی دەنگو باسێ کە پەیوەندی ببێ بە جووڵانەوەی پیشەسازیکردنو کشتوکاڵو نیشتەجێکردنو بازرگانی • •• هەروا دەنگوباسێ کە پەیوەندی بە جووڵانەوەی فێرکردنو رۆشنبیریو وەرزشەوەببێ ••• وە دەنگوباسی سیاسیو پەیوەندیەکانی وڵات لەگەڵ دەوڵەتاندا ، ••• لەو دەنگو باسانەیە کە پلەی یەکەمینی دەدرێتێ لە بڵاوکردنەوەو هەمەکیدا •

بەڵام جگە لەمانە هەردەنگو باسێ کە پەیوەندی بەکەسێکەوە هەبێ (مووچە زیادکردن ـ گواستنەوە ـ گەشت کردن ـ هتد) ، ئەمانە دەنگو باسێکن لە پلەی دووەمینداو سەرنجی خەڵکی هەرگیز راناکێشن•

گواستنەوەی فەرمانبەرێك لەجێیەکەوە بۆ جێیەکیتر ، کارێکی بەڕێوەبردنی رووتە ، جا پێداگرتن لەسەریو بڵاوکردنەوەی لەوانەیە بە پێچەوانەی بەرژەوەندی نیشەکەوە لێکدرێتەوە •

کۆمەڵ لە چالاکیو جموجۆڵییەکی هەمیشەبیدایە ، جا لەسەر رۆژنامەنووس یا ئەوکەسەی لەبەشی راگەیاندندا کاردەکات پێویستە کە توانای جیاکردنەوەیەکی مەنتیقی (لۆژیکانەی) دەنگو باسەکانی هەبێ کە بەلای خەڵکی یەوە مەبەستە یا مەبەست نییە •

چونکە گەر هەمو جووڵانەوەیەك بە هەواڵ دابنرێ راست نییە ، هەروا راستیش نییە کە هەرچییەك بوترێ بە وتەی رۆژنامە دانرێ •

ماویەتی

Institut Kurde de Paris

باری سەرنج

ئێران .... لەناوەوە .... ئێران .... لەدەرەوە ....

عبدالله عباس

- ١ -

با ئەمجارە ، شەڕی نێوان عیراقو ئێران ، لەولاوە بوەستێ ، چونکە ، وەنەبێ ، وەك هەندێ « بیرتەنگ » بۆی دەچن ، هەموو هەڵسەنگاندنێکی رژێمی ئێران « ئەنجام سەلبی » ، لێرەوە ، لەبەر ئەوەیە کە وڵاتەکەمان لەحاڵەتی شەڕدایە لەگەڵ ئەو رژێمەدا ، نە، بەڵکو ئەو رژێمە خۆی «حاڵەتی سەلبی»و دیاردەیەکی نەگونجاوە ، لەسەرجەمی ناوچەکەدا ، بارێکی گرانە بەزۆر کە ناونیشانەکەی (کوشتنو برینو لەناوبردنە) بەسەر گەلانی ئێراندا سەپاوە ، ئەمە بە تۆمەت ناونرێ، بەڵکو رای گشتی دنیای هاوچەرخو گرنگ تر ، رایگشتی ئێران بە بەڵگەی دیارو ئاشکراوە دەیسەلمێنن ٠

- ٢ -

راستە ، کە راپەرینی گەلانی ئێران ، توانی ، رژێمە گومان لێکراوەکەی شا بڕوخێنێ ، رای گشتی جیهانی بەتایبەتی ئەوانەی دڵسۆزی بزوتنەوەی ئازادیخوازی گەلانن ، بەچاوی رێزەوە روانیانە ئەو راپەرینە ، وە راستیشە ، هیوای چاکەی زۆر ، بۆ گەلانی ئێرانو بۆ باری ناوچەکە لەروخاندنی ئەو رژێمە چاوەڕێ دەکرا ٠

بەڵام ، دوای ئەوەی تاقمێکی وا خۆیان بەسەر بەری رەنجی راپەرینی گەلانی ئێراندا سەپاند ، بەرە بەرە ، رای گشتی لەوە گەیشت کە دەبێ بارەکە بە زیاتر مەوزوعیەتو وردبینیەوە هەڵسەنگێنرێو لە هەموو لایەکەوە ، نەك لە یەك لایەوە، هەندێ لەسەرەتادا لە هەڵسەنگاندنا بەهەڵەدا چوون ، ئەوسا لێیان نەدەگیرا ، چونکە هەموو شتەکان ئەوسا حسابی ئحتمالی بۆ دەکرا ، بەڵام ، زۆری نەبرد ، ئەوەی لەئێران روویدا ، دەرکەوت کە بەڵگەی تەقەللایە بۆ گێڕانەوەی مێژوو چەند سەدەیەك بەرەو دوا، **مێژووی ئابوریو کۆمەڵایەتیو سیاسی ، ئەم تەقەللایەش بەخوێن رشتن ، بە وێرانکاری ، بەهەڵخستنی پەتی سێدارە دەستی پێکردو ... بەردەوامە ...**

- ٣ -

روخاندنی بنکەکانی ئیمپریالیو دوژمنەکانی سەر بە ئاواتو خواستی سەربەستی گەلان ، مەسەلەیەکی زۆر گرنگە ، شایانی دڵخۆشیو پشتیوانە . بەڵام ، هەرچۆنێ بێو بەپێی پێداویستەکانی ئاواتو خواستی گەلانیش ، تەنیا روخاندن تاکە مەسەلە نیە ، دەبێت بەوردی مەسەلەکانی ریش لەبەر چاو بگیرێن ، دوای روخاندن، بەرەو کوێو چۆن ؟!

لەسەرەتاداو «هەندێ کورت بین یان خاوەن مەبەستی تەنگی تایبەت » هەموو مەسەلە گرنگەکانی تری لە روانیندا بۆ باری نوێ ئێران کردە قوربانی روانینی یەك لایەنی ٠٠ ئەوانە بیانەوێو نەیانەوێ یارمەتی رژێمی «سەلەفیەکانی » ئێرانیاندا ببن بە گورگی هار بەرووی گەلانی ئێرانو گەلانی ناوچەکەدا ٠٠

- ٤ -

بەڵام ، بەری رۆژ ، بەبێژنگ ناشاردرێتەوە ، رای گشتی جیهان بەرەبەرە ، تەمو مژەکەی لەبەرچاو رەوایەوەو راستی بینی ، راستی یاریەکەی بینی ، بۆی دەرکەوت لەپێشەوە :

● ئێران لە ناوەوە :

- دوای داخستنی زوربەی کارگەکان بێکاری زیاد بوو ئەوانەش کە ماون بە وزەیەکی نزم کار دەکەن کە لە هەندێ جارا بریتی‌یە لە ٦٪و بەم جۆرە ملیونەها بیکار لەناو ئێراندا دەسورێنەوە ٠

- هەرەس‌هێنانی بودجەی ئێران بەهوی کەم بونەوەی بەرهەمی نەوتەوە ٠

- هەرەس هێنانی چینی کریکار بەهوی هەرەس هێنانی پیشەسازی‌یەوەو دەربەدەر بوونی کارگیرانیو هەندێکیان روویان کردەوە لادێ ٠

- دەوڵەمەند بوونی حوکمڕاکان لەسەر حسابی جەردەیی لەسامانی وڵاتداو مەسعود رەجەوی حسابی کەمتریانی بە «١٦» ملیار دۆلار داناوە بەپێی نووسراوێك کە لە «سحابی» ناوی بەریوەبەری وەزارەتی نەخشەی وەرگرتوە ٠

ئەمە لە رووی باری ئابووری‌یەوە ، لەرووی باری سیاسی‌یەوە لە ناو ئێراندا :

- رژێمێکی دیکتاتوری خوێن رێژی کۆنەپەرست خۆی سەپاندوە ، هەموو سەربەستی‌یەکی سیاسی قەدەغەیە ٠

- نەتەوە جۆر بە جۆرەکانی ئێران بەئاگرو ئاسن مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرێ ٠ شارەکانی ئێران رۆژ نیە لە سێدارەدانی دەیان بە خۆیەوە نەبینی ٠

- هەموو زانکۆکان داخران بە بیانوی ئەوەوە بیری لەدەرەوە هینراو فێری قوتابیان دەکەن ٠ هەموو خاوەن بیرو باوەرێکی پێشکەوتنخواز بە ئیعدام هەرەشە لێکراوە ٠ بەم جۆرە زوربەی روناکبیرەکان یان لەناوچوون یان رایان کرد بۆ دەرەوەی ئێران ٠

- ئافرەت گەڕابەوە بۆ ناو ماڵو کەیبانوویەتیو دەوری لە کاری بەرهەمو بیناکاری کۆمەڵدا رەفز کرا ٠

ئیستا لەئێراندا ، شەرێکی بێشومار دەکرێ دژی هەموو شتێکی چاکی هاوچەرخ ، دژی هەموو بیریکی رووناك ئێران لە خوێندا نوقم دەبێ ، بەرەو لەناو بردنی هەموو هیزە کۆمەڵایەتیە بەتواناکانو هەموو هیزە سیاسیە بەتواناکان دەچێو ئێران بۆتە وێرانەو پیاوە نافەمەکانی حوکمڕای لەسەری هەڵدەپەڕن ٠ هەروەك (بازرگان) لەنامەکەیدا دەڵی خەڵك لەئێران ئەوەندە داخیان لەدڵدایە (روویان لەخوا ٠)ش وەرگیراوە ٠

● ئێران لە دەرەوە ٠٠

دیمەنی درندەیەك ، مرۆڤ دەکوژێ ، ئافرەت لە سێدارە دەدات ، ئەوندە خوێن خۆرە ، ئارەزوی نەشکاوەو پەلو پۆ بۆ دەرەوەی ئێران دەهاوێت ، لەرێگای کردەوەکانی ئەم رژێمە رووناشیرینەوە ، دەویستری ئەو نەخۆشیانەی سەدان ساڵە گەلانی ناوچەکە خەبات بۆ لەگۆڕنانی دەکەن ببوژێنەوە وەك : شەڕی تایفە گەری ، دابەشکردنی هیزو بەیەکا هەڵپژانی خەڵکی ناوچەکەو گەڕانەوە بۆ سەردەمە تاریکەکانی نەزانینو دواکەوتن ٠

- ٥ -

کەواتە ، ئەوەی فیکری پێشکەوتنو سەربە سوودی مرۆڤایەتیو سەربەستی پێویستی دەکات ئەوەی دژایەتی بەکردەوە بەرامبەر کۆنەپەرستیو عەقلیەتی دواکەوتو پێویستی دەکات ، وەستانە دژی هەموو کردەوەیەکی ئەو رژێمەی کە نەك هەر لەئێراندا ، بەڵکو دەیەوێ لەسەرجەمی ناوچەکەدا رەورەوەی مێژوو سەدان ساڵ بەرەو دوا بەرێت ٠ هیچ نەماوە رژێمی ئێران بتوانێ خۆیی پێ بشارێتەوەو رای گشتی روناك بینی دنیای پی بخەڵەتێنێ ، ئەوەی حقیقەتیشە ، ئەو رژێمە دە ئەوندەی تر درندە بێت ، دەرەقەتی دەستەڵاتی حەق نایەتو گلۆربوونەوەی تا دارزانو داروخانی تەواو شتێکی حتمیە ٠

بەردەوام لەڕووی باری رۆشنبیری لە ئێران

نووسینی : جلال وردە/ (هاوکاری) کردویەتی بەکوردی

٣

دیاردەی خومەینی‌یەت

بەم پێیەو لەسەر ئەم بنەڕەتە رۆشنبیری شۆرشگێڕ ئەو کەسە دەبێ کە مێشکی دەوڵەمەند دەکات بە هەموو کەلتورێ ئادەمیزاد دروست دەکاتو نوێنەرایەتی دەکات، پاشان شتی نایاب دەکات بێ ئەوەی بەزۆر بەهیچ شتێکەوە بەسترابێتەوەو لە قۆناغەکانی خەباتێکی سەلبیدا دەبێ رۆشنبیری نابێو لەسەر ئەوشتانەی کەلەوەوپێش‌لێیان دووایی دەتوانرێ کەسەرجەمی شتەکانی شۆڕشی رۆشنبیری خواستراو لە وڵاتانی جیهانی سێیەمدا بۆ نموونە لە ئێراندا هەبێ وەك بڕوا بکرێتە سەر قەلاچۆکردنی نەخوێندەواریو فێرکردنی تەوزیمیو پێشخستنی پلەی گشتی رۆشنبیری ئەمەش بە دروستکردنی بانەو نامەخانەو مەلبەندەکانی لاوانو یاریگەو باخچەی منداڵانو شانۆو هۆڵی سینەماو زیادکردنی بایەخدان لە رووی کۆمەڵایەتیو رۆشنبیری‌یەوە بە شوێنی ئافرەتو پاراستنی کەلەپووری رۆشنبیریو نیشتمانی (بۆ هەموو نەتەوەو کەمایەتی‌یەکان)و زیندوکردنەوەیانو وەرگێڕانی سەرچاوەکانی بیری مرۆڤو بایەخدان بە هونەرە جوانەکانو پیشەسازی میللیو تەقەللادان بۆ جلەوگرتنەوەی ئاژاوەی زیادبوونی رۆژانەی رۆشنبیری تەلەکەبازی ئیمپریالیزمو لەناو رۆشنبیری نیشتمانیداو پێشخستنی بەرنامەی خویندنگە کە لە گەڵ نەخشەی گەشەسەندنی ئابووریو کۆمەڵایەتیدا بگونجێو هاندانی ئەوکەسانەی خاوەنی مێشکنو وڵاتیان بەجێهێشتووە کە بگەڕێنەوە نیشتمانو باوەشیان بۆ بکرێتەوەو رێگەی تواناو شارەزاییان بدرێو هانی کاری وێژەییو هونەریو بیریو رێگەی تەواویان بۆ ئاسان بکرێ ٠

بەڵام چی لە (شۆڕشی رۆشنبیری خومەنییدا روویدا)؟ وەڵامی ئەم پرسیارە یەکەم جار دەبێ لەگەڵ (دیاردەی خومەینی‌یەتدا) هەڵوێستێکی بۆ بکرێت ئەگینا زەلام بەروونی هەستی پێناکاتو نازانێ چی‌بووە ٠

پێش هەموو شتێك « خومەینی‌یەت » خۆی ئەوپەڕی تیرەگەرێتی‌یەو ئامانجی بەربەرەکانی کردنی موسوڵمانێتی‌یە .

ئەوەشی کە هەندێ لەم لایەنە کۆڵابێتەوە لای روونە کە چ پەیوەندی‌یەکی توندو تۆڵ لە نێوان ئەم بزوتنەواتەو بزوتنەوەی ماسۆنیدا .. لەگەڵ ئیمپریالیزمو زایۆنیدا هەیەو ئەم بزوتنەوانە لەگەڵ ئەوەی کە لە روو لە یەك جیاوازنو لە یەك دوورن بەڵام پەیوەندیانو ئامانجیان یەك دەگرتەوەو ئەمەش بە بەکارهێنانی شێوازی پیس وەك کەرەسەی ملکەچ کردوو بۆ وەدیهێنانی هەندێ لایەنی ستراتیژیان بۆ پیلانگێڕان دژی نەتەوەی عەرەبو ئەو گەلە تێکۆشەرانە بە کاری دەهێنن کە بۆ سەربەستیو رزگاربوونو پێشکەوتن خەبات دەکەن .

ئەوەتا ئەمڕۆ خومەینی بە بانگەوازەکانی هەمیشە دەڵێ کە خۆی (مهدی) چاوەڕوان کراوە - چونکە گیانی مەهدی نەهاتوو چۆتە لەشی ئەوەوە لەبەر ئەوە سەر زەوی وەك پرە لە جەور ئەوپڕی دەکات لە دادوەریو ئەمەش لە قسەکانیدا دەردەکوێ کە دەڵێ « پێغەمبەرەکان لە پێناوی چاككردندا هاتن بەڵام بە داخەوە لەو کارەیاندا سەرنەکەوتن » !!

خومەینی وا خۆی دەردەخات کە بگەڕێتەوە سەر رێڕەوی قورئان : قورئان نووسراوێکی ئاسمانیەو لەهەموو شتێك دەزانێو کەس هێشتا تێی نەگەیشتووەو شیکارەکانی قورئان بۆ گەلێ شتی هەمەجۆر چوون کە هەندێ جیاوازی زۆر لە نێوانیاندا هەیەو هەریەکە بە پێی رای خۆی بە ئارەزوو ویستویەتی قورئان شی‌بکاتەوەو خومەینیش یەکێکە لەمانە .

بەم پێیە رێگەی هیچ قسەکردنی بۆ هیچ کەسێ نەهێشتۆتەوە چونکە لەسەر زەویو « فەقێو خەلیفەی خودایەو » هەڵەکارنیەو خۆی وا داناوە کە پیاوێکە خودا هەڵی بژاردووەو جارێك لەوەڵامدانەوەی هەندێ رەخنە لێگرەوە وتی (لە بۆچوونی ئاینی‌یەوە مافی ئەوەم هەیە چی بکەم وا بجوولێمەوەو کاتێك کە گەورەیی ئەو بزوتنەیەم دەرخست کە شای رووخاند ، من دەستی خودام دیو شۆڕشەکە دەسکردی ئادەمیزاد نەبوو لەبەر ئەوە رێنیشاندانی شۆڕش لە ئەستۆی پیاوێکدایە کە خودا هەڵی بژاردووە ، کەواتە ئەو فەقێیە کە هەڵەکار نیەو بڕیارەکانیشی رەتکردنەوەیان بۆ نیەو هەموو کارەکانیشی لەخواستی خوداوەوەرگیراوە.

بەم بانگەوازانە تاوانەکانی رژێمە پووچەڵەکەی دەخاتە ئەستۆی هێزەکانی ئاسمانو لەگەڵ ئەوەشدا درێژەی بەوەدا کە پێغەمبەزەو رێی ئەوەی دا کە مووچەخۆرێکی گەورە بڵێت « دەمەتەقێ نابێ لەگەڵ خودادا بکرێ » .

هەروەها ئەمە یەکەمجار نیە کە خومەینی رێگە بە خۆی بدات لە گفتوگۆیەکدا لەگەڵ ئەندامانی پارتی کۆماری ئیسلامیدا کە رۆژنامەی ئەهێتی پارتی ناوبراو کردەوە بڵێت (ئێران ئەمڕۆ ئامادەیە بۆ جلەوگرتنی شۆڕش لە هەموو جیهانداو ئەم

بڕوانە ل : ٧

وزەی خۆر پاشماوە

رووبەری ئەستێرەکانو پاشکۆکانیان « الطاقه الحراریه لسطوح الکواکب والتوابع » ٠

٩ - وزەی تیشکدانەوەی گەردوونی « طاقه الاشعاع الکونی » ٠

لەم هەڵویستەدا تەنها روناکی ئەخەینە سەر وزەی خۆر ٠

ئەو ئەستێرانەی لە گەردووندا بڵاوبونەتەوە شەپۆلیان لێوە دەرئەچێت ، ئەم شەپۆلانە وزەیان هەڵگرتووەو بە هەموو لایەکدا پەرتوبڵاو ئەبێتەوە ٠ ئەم وزەیە ناو ئەبرێت بە وزەی خۆر «

لە گەل ئەوەشدا پێناسەی تەواوەتی وزەی خۆر وا لەبارترە بڵێین : ئەو وزەیەیە کە خۆرە زۆرەکانی گەردوون ئەینێرن ، بەڵام ئێمە لە بەکارهێنانی‌دا وا بەکاری ئەهێنین کە مەبەستمان لەو وزەیە کە شەپولەکان- هەڵیانگرتوە لەخۆرەوە بۆ رژێمی خۆرییدا (النظام الشمسی) ٠ چونکە ئەو وزەیەی کە لە خورەکانی تروە ئەگەن زۆر لاوازو کەمە کە بەهیچ جۆرێك بەراورد ناکرێت لەگەڵ ئەو وزەیەدا کە لە خۆرەوە ئەمانگاتێ ٠

ئەو شەپولانەی ئەم وزەیە هەڵئەگرن چەند شێوەیەکن ٠ هەبانە ئەبینرێن ئەدەن وە هەندێکیان نابینرێن بەڵام هەر هەموویان وزەیان هەڵگرتوە ٠

لەنیوان ئەو بیردۆزانە (نظریە)ی هەول دەدا بۆ راڤەکردنی چونیەتی دروستبونی رژێمی خۆریی ، هەتا ئیستا دوو بیردۆزە هەیە کە زاناکان پێ‌قایلن یەکەمیان بیردۆزەی کەرت بونە

)وە دوهەمیان بیردۆزەی خەست‌بونەوەیە

( )وە هەردوکیان ئەو پەیوەندیە توندو تۆڵەی نیوان خۆرو زەوی لە یەکەم رۆژی دروست‌بونیەوە نیشان دەدەن ٠

لەساڵی ١٧٤٩ زاینیدا «بفون» یەکەم کەسێك بوە کە بیردۆزەی کەرت‌بونی پێشنیاز کردوە ئەم بیردۆزەیە ئەڵێت : - لەپێشدا خۆر هەبوە پاشان ئەستێرەکانی تری لێ‌جیابونەتەوە یەکێکیان لەمانە زەوی‌یە ، هەروەها لە ئەستێرەکانیش پاشکۆکان جیابونەتەوە کە لەم پاشکۆبانە مانگە ٠ بەڵام هۆی ئەم دابرانانە کرۆکی بیردۆزەکە ئەوە نیشان دەدات کە بریتیە لەبەر بەك‌کەوتن یان شەتەك دانێکی کێشیی بەهێز (شد جاذبی قوی) کە لە نێوان ئەستێرەکانی ئاسماندا روویداوە ٠

بەڵام بیردۆزەی خەست‌بونەوە زیاتر لە بیردۆزەی کەرت‌بون پەسند دەکرێت ئەمەش لە ساڵی ١٧٩٥ زاینیدا « کانت » پێشنیازی کردوە ، وە لەپاش ئەم لە ساڵی ١٧٩٦ زاینیدا زانای ماتماتیك «لابلاس» توانی زیاتر گەشەی پێسبدا٠ بەردی بناغەی ئەم بیردۆزە بریتیە لەوەی کە رژێمی خۆری لە چەشنی مادده سەرەتاییەکانو لە تاییانە بریتیە لە هەوری گازاتو تۆزی گەردوونی کە لە ئاسماندا مەڵەی کردوە ، بەر وزەیەکی کەوتوە کە سەر چاوەکەی رووناکی ئەستێرەکانی دەوروپشتی بوون وای لەو ماددانە کردوە پاڵ بە یەکەوە بنێن هەریەکە بەرەو ئەوی تریانو دەست‌بکەن بە خەست بونەوە ٠ وە لەبەر ئەوەی دوری نیوان کەرتەکانی ئەم هەورانەکورت‌بۆتەوە ئەواکێش لە نێوانیاندا زیاتر بوە « یاسای نیوتن لەکێشەوەو پلەی گەرمایی دەستی‌کردوە بە بەرزبونەوە- هەرچ کاتێك قەوارەی برێکی دیاری‌کراو لە گاز کەم‌بۆوە بەستانی بەرز ئەبێتەوەو پلەی گەرمایش زیاتر دەبێت-

خەست بونەوە بەردەوام‌بوە وە هیزی کێشی پەرەی‌سەندوەو پلەی گەرمایی دەستی‌کردوە بە بەرزبونەوە هەتاوەکو یەکەم یەکخستنی ناوکی لە نیوان گەردەکانی هەورە چرەکەدا روویداوە لە کاتیکدا پلەی گەرمایی گەیشتۆتە رادەیەکی پێویست بۆ دەست پێ‌کردنی ئەم یەکخستنانە ٠ لێرەدا خۆر دروست‌بوە ، وەهەتا ئیستاش یەکخستنی ناوکی بەردەوامە وە لە دارۆژیکی دوریشدا هەر ئەمێنێت ٠ بەڵام تۆزی گەردوونو ئەو گازانەی کە یەکیان نەگرتوە لەگەڵ ئەو بارستایی‌یەی خۆری لێ دروست‌بوە دەگەڕێتەوە بۆ هۆی دوریان لەو چەقەوە کە یەکخستنەکانی تیا روویداوە٠ ئەمانە لە ژێر کارتێ‌کردنی دوو هێزدابون یەکەمیان هێزی کێش کە هەولی راکێشانی داوە بەرەو چەقی خۆر وە دوهەمیان هێزی کشانی میکانیکیە کە هەولی‌داوە بۆ دورکەوتنەوە لەو چەقەوە ٠ ئەم کشانە لە ئەنجامی ئەو گەرماییە دروست‌بوە کە یەکخستنە ناوکیەکەی یەکەم پرژان ٠ لەبەر ئەوەی هێزی دووهەم لە یەکەم زیاتربوە ئەوا پاشماوەی گازەکان تۆزی گەردوونی لەخۆر دورکەوتو- نەتەوە ٠

ماویەتی

کرێکارانی هەولێر

بەخششی بەردەوام و زیادکردنی بەرهەم

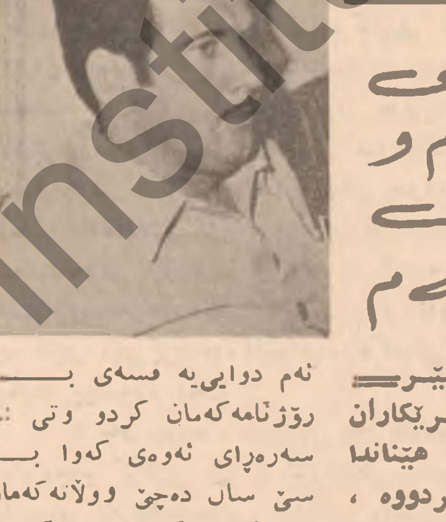

نوسینگەی هەولێر

● چینی کرێکاران هەمیشە لە بەرهەم هێناندا درێغی‌یان نەکردووە ، بەدەستێك لەسەر ئامێری کۆمپانیاکان وەستاونو بەدەستەکەی‌تر چەکی‌یان هەڵگرتووە بۆ بەشداری کردن لە جەنگی رەواماندا دژی رژێمی ئێرانی بەکرێ‌گیراو ...

یەکێتی نەقابەکانی کرێکاران لە هەولێر بەردەوام بووە لەدانانی بەرنامەی کاری تایبەت بۆ ئەم مەبەستە ... بەڕێز عمر محمد میکائیل سکرتیری رۆشنبیریو راگەیاندن لەیەکێتی دەربارەی کاری ئەم دوایی‌یە قسەی بۆ رۆژنامەکەمان کردو وتی :- سەرەڕای ئەوەی کەوا بۆ سێ ساڵ دەچێ وڵاتەکەمان بەرەنگاری کارە ناڕەواکانی رژێمی ئاخوندەکان بۆتەوە ... کار نەوەستاوە کرێکارانمان زیاتر باوەڕی پتەوی‌یان بەوە هەبووە کە ئیش‌بکەن ، چونکە وڵات پێویستی پێ‌هەیە ... بۆیە ئێمەش لە چوارچێوەی یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی هەولێر بەرنامەی تایبەتیمان رێکخست بۆ ئەم مەبەستە ، گەلێك کۆڕو کۆبوونەوەو گەلەکاریمان پێك‌هێنا ، بە بەردەوامیش

بڕوانە ل : ٧

زنجیرەی مێژووی

چەرخی راپەڕین

نووسینی : د. کمال مظهر احمد
فواد مجید میسری کردویەتی بە کوردی

بەشی سێیەم

پێشەکی

سەدەی بووژاندنەوە « Renaissance » جێگایەکی ئێجگار دیاری نەك هەر لە مێژووی ئەوروپادا ، بگرە لە سەرانسەری مێژووی شارستانیەتی مرۆڤایەتیدا هەیە · سەرباکی ئەو داهێنانە فیکریو هونەرییانەی ئەو سەردەمە پێشکەش بە مێژووی مرۆڤایەتی کردو ئەو گۆڕانە بنچینەیییەی لە شێوەی تێڕوانینی ئادەمیزاددا بەرامبەر بە ژیان هێنایە گۆڕێ ، بەرادەیەك کاریان لە ڕەوتی گەشەکردنی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی کرد ، ناوەرۆکی سەدەی بووژاندنەوە مەودایەکی فراوانوبەرینی گرتەوەو خۆی لە خۆیدا قەڵەمبازێك بوو لە مێژووی سەرجەم گەلانی جیهاندا ، چونکە هەر بەوەوە رانەوەستا لە چوارچێوەکەی ئەوروپادا گیربخوا بەڵکو سنووری ئەو کیشوەرەی تێپەڕاندو تا ئێستایش لە هەموو سووچو قوژبنێکی ئەم جیهانەدا هەست بە پرشنگە درەوشەدارەکانی دەکرێ ·

سەدەی بووژاندنەوە بووە هۆی زیندووکردنەوەی کۆنو پەرەپێدانی ئەو لایەنە بەنرخانەی تا ئەو کاتە پەیڕەو دەکران · هەر بەوەیشەوە رانەوەستا زۆر لایەنی زانستییە مرۆڤایەتییەکانی لەبنەڕەتەوە گۆڕیو لەو مەیدانەدا هەنگاوی گەورە گەورەی نا · هەر لەبەر ئەم هۆیانەیش بوو سەدەی بووژاندنەوە لای زانایان واتای سەدەیەکی تەواوی دەبەخشیو تا ئێستایش مێژوونووسانو لێکۆڵەران مەبەستیانە لێی تێبگەنو وایش دەردەکەوێ ئەم ئەرکە مەزنە بەردەوامە ، چونکە گەنجینە بە نرخەکەی سەدەی بووژاندنەوە ئەوەندە دەوڵەمەندە هەرگیز لەبن نایە ·

کەواتە ، هەموو رۆشنبیرێك پێویستی بەوە هەیە ئاگادارییەکی باشی لەبارەی مێژووی بووژاندنەوەی ئەوروپاوە هەبێو شارەزای ئەو بارو زرووفە بێ تێیدا لەدایك بووەو مەرجە دەستکەوتە رەسەنەکانی لەبواری هونەرو زانستدا بەووردیی هەڵبسەنگێنێ · خاڵێکی تریش هەیە وا دەکا ، لێکۆڵینەوەو تێگەیشتنی تاقیکردنەوەکانی ئەرکێکی ئێجگار گەورە بخاتە ئەستۆی پسپۆڕو شارەزایان · زۆربەی ئەو رووداوانەی لە سەدەی بووژاندنەوەدا وولاتانی ئەوروپایان گرتەوە لەگەڵ ئەو ئاڵوگۆڕە گورجو خێرایانەدا ئەمڕۆ لەجیهانی سێیەمدا دەبینرێن ـ ئەگەر جیاوازیی زەمانو زەمینی لێ دەربهاوێژین ـ زۆر لەیەك دەچن · لەبەر ئەوە گەلانی دونیای سێیەم بەگشتییو ئەو کەسانەی لە مەوقیعی سەرکردایەتیدانو زانایانو خاوەن قەڵەمەکان بەتایبەتی ، بۆیان هەیە دەرسێکی باش لەو مێژووە وەربگرن ·· دەرسێك شیاوی ئەو قۆناغە گەورەیە بێ ·

مەبەستمان لەم لێکۆڵینەوەیە ئەوەیە ، دەستنیشانی ئەو زەمینە مێژووییە بکەین کە سەدەی بووژاندنەوەی هێنایە کایەوە ، هەروەها خاسییەتو ئەنجامەکانی دیاری بکەینو پێ بەپێی ئەمانەیش رووی راستەقینەی داهێنانی گەورەترین پێشەواکانی بخەینە بەرچاوو لەم رێگایەوە رۆشنایی ئاراستەی گرنگترین لایەنەکانی ئەم بابەتە خۆشو گرانە بکەین ·

«بەشی یەکەم »

ئەوروپا لەبەردەم سەدەیەکی نوێدا ·

وولاتانی ئەوروپا بە درێژایی چەند سەدەیەك لە ژێر باری گرانی دواکەوتوویی و تاریکـیو ناوەزاییدا دەیان ناڵاند · سەرباکی مێژوونووسان لە سەر ئەوە رێککەوتوون ئەو قۆناغە ناوبنێن سەدەکانی ناوەڕاست کە لای هەندێکیان دەگاتە ناوەڕاست کە لای هەندێکیان دەگاتە ناوەڕاستی سەدەی پانزەهەمو لای هەندێکی تریشیان خۆی لە ناوەڕاستی سەدەی حەڤدەهەم دەدا ·

ئەگەرچی چۆنێتی چوارچێوە مێژووییەکەی لێك بدرێتەوەو با دوا قۆناغەکانیشی ماوەیەکی زۆریان خایاندبێ ، بەڵام ئەو ساڵانە سەرەتای چەند گۆڕانێکی گەورە بوونو بە هۆیانەوە کیشوەری ئەوروپایان گەیاندە سەدەیەکی نوێو رووداوەکانی خستیانە بارو دۆخێکەوە ، لەتەك زۆربەی وولاتانی دیکەی جیهاندا کە لە دواکەوتووترین قۆناغی ژیاندا بوون ، بەراوورد ناکرێ ، هەروەك لە ژیانی دوو کیشوەرە تازە دۆزراوەکەی ئەمریکادا دەبینران · هەندێکی تریشیان تازە پێیان نابووە قۆناغی دەرەبەگایەتییەوەو پەیوەندی پاتریارکی(١) هێزی بنچینەیی وولاتانی ئەفریقاو تەنانەت بەشێکی زۆری ئاسیایش بوو · بەشێکی تریشیان ـ مەبەستمان لە رۆژهەڵاتی دێرینەی خۆمانە ـ لەرووی شارستانییەوە بە ئەندازەیەکی ترسناك دابوویانە دواوە ، ئەمە لە کاتێکا بەردی بناغەی شارستانیەتی مرۆڤایەتی لەوێدا بنجبەست کراو دەیویست شارستانیەتی بگەیەنێتە پلەی گەشکردنو پێگەیشتن ·

کیشوەری ئەوروپا «بەتایبەتی بەشی رۆژئاوای » ، لە سەرەتای ئەم سەدە نوێیەدا گەلێك رووداوی مێژوویی و کۆمەڵایەتیو فیکریی گرنگی بە خۆیەوە دیو لەناو هەموویاندا سەدەی بووژاندنەوە جێگایەکی دیاری هەیە ·· وەنەبێ دۆزینەوە جوگرافییە گەورەکانو بزووتنەوەی ریفۆرمی ئاینی ـ الاصلاح الدینی ـ و شۆڕشەکانی چینی بۆرژواو پەرەسەندنی زانیارییو زۆر دیاردەی گرنگی تریش بایەخیان لە سەدەکانی بووژاندنەوە کەمتر بووبێ ، بەپێچەوانەوە هەریەکێك لەو دیاردانە ئەڵقەیەکی لەپچڕان نەهاتووی یەك زنجیرە بوونو شوێنەواریان لەمێژووی مرۆڤایەتیدا وەك رۆژی روناك لەبەرچاوە · بێگومان هەموو ئەم رووداوانە بەشێوەیەکی خۆرسكو بێ پەیوەندیی سەریان هەڵنەدا ، بەڵکو بە شێوەیەکی سروشتی تەعبیریان لەو گۆڕانکارییانە دەکرد کە بەحوکمی چەند هۆیەکی دیاریکراو خەریك بوون بەر لە وولاتانی تر جێ پێی خۆیان لە ژێر خانی کۆمەڵگای ئەوروپادا قایم ئەکرد · بەو پێیە جڵەوی شارستانیەت لەدەست گەلانی رۆژهەڵات وەرگیراو کەوتە دەست ئەوروپاییەکان ·

لە دوا دوای سەدەکانی ناوەڕاستدا پەیوەندی سەرمایەداریی نوێ لە مناڵدانی کۆمەڵگای دەرەبەگایەتیدا کەوتە نەشو نماکردن · ئەمەیش بووە هۆیەکی بنچینەییو تا ئەهات زیاتر بنکە ئابورییەکەی بەرەو لاوازییو گەندەڵ بوون دەبرد · کۆمەڵانی خەڵکیش هەروەك تامەزرۆی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییە نوێیەکان بوون ، بێزیشیان لە پەیوەندییە کۆنەکان دەهاتەوە · جا هەرچەندە سەرەتای ئەم پرۆسیسی گۆڕانو گەشەکردنە بەستی هەنگاوی بە گوڕتری دەهاویشت · بە نموونە ، شێوازی بەرهەمهێنانی پیشەییو کشتوکاڵیی ئەوروپا ، لە نێوان سەدەکانی پانزەو پانزەدا تا رادەیەك پەرەیان سەند · ئەگەرچی پیشەگەرو جووتیارانی ئەوروپا لەژێر زەبری چەوساندنەوەی دەرەبەگایەتیدا دەیان ناڵاند ، بەڵام توانیان زیاتر سوود لەبەرهەمی رەنجو تەقەللای خۆیان ببینن و لە پێناوی قازانجو دەستکەوتی زۆرتردا بایەخ بە گەشەپێدانی شێوازی بەرهەمهێنان بدەنو رۆژ لەدوای رۆژیش بە هۆی تاقیکردنەوەکانیانەوە تەکنیکی بەرهەمهێنان بەرەو پێشەوە ببەن ·

ئا بەو جۆرە ، دەبینین بەر لەوەی سەدەی پانزەهەم کۆتایی بێ ، گۆڕانێکی بنەڕەتیی لە شێوەی بەرهەمهێنانی سامانی ماددیی چەندین وولاتی رۆژئاواو ناوەڕاستی ئەوروپادا رووی دا ·

● ماویەتی ●

ئەناتۆل فرانس فەیلەسووف و وێژەوان

محمد امین هەورامانـی کردویەتی بەکـوردی

لە نیوڕاستی چەرخی نۆزدەهەم جموجووڵی دوودڵی سەرپاکی ئەوروپای گرتەبەر ، بە شێوەیەکی تایبەتیش فەرەنسای هەژاند · ئەوەی ئاگاداری گورجوگۆڵی فەلسەفەو مێژووی بێ ، زۆرباش دەزانێ ، کە ئەو دەمە شیرزەترین ماوەی چەرخی بۆربۆنو کۆماری فەرەنسای دووەمو ئیمپراتۆریەتی دووەمی بووە ·

پاییزی ساڵی ١٨٤٤ز ، ئەناتۆل فرانس ، لەپاریس لەخێزانێك کە نەخۆشی سینگو کەموکوڕی باری ئابووری ژیان وگەشکەی مرخی شڕو وڕی کردبو ، بۆ یەکەمجار چاوی هەڵهێناو هاتە کۆشی دنیای رۆشنەوە ·

ئەناتۆل فرانس ، لە ژێر ئێڵەی ئیلهامی ویستنی ئارەزووی خۆیدا ، بەلای وێژەو فەلسەفەوە رووی کردو بە زوو خێرایی پێیەوە ناسراو دەرکەوت ··

وەك ئەرکی سەرشانی ، وا بڕیاری دا ، کە ئەبێ بتوانێ رێڕەوی سەختو ناهەمواری چەرخی دوو دڵی بگرێتە بەرو ببڕێ ، تاوەکو وای لێ هات کە بوو بە گەورەترین بیرەوانو تاڵاوچێژی ئێشو ئازاری مرۆڤی ئەوروپا ·

دوودڵی ، بە تاڵە دەزووینە جالجالۆکەکانیەوە هەرچی سووچەكو کونو قوژبنی وێژەو هونەرو فەلسەفەی دینی هەیە تەنیوەتەوەو بە هۆیەوە جموجووڵی جۆربەجۆر هاتوونەتە کایەوە ، بە تایبەتی هی بیرخوازییو باڵاناسی ·

پاش مردنی ، لە ساڵی ١٩٢٤ ز ، لە سەروکڵاوی ژیرترین فەرمانڕەوای فەرەنسادا ـ (جاستۆن دومرج) ـ زۆر بەرهەمی خۆی بۆ بەجێ هێشتین ، کە وەك ، الآلهه العطشی ـ خوالەی تینوو ، و کتاب الصداقه ـ پەرتووکی دۆستایەتی ، هی تریش · ئەمانە بە نووسینی فەلسەفییەوە کەفەسەرنو بە شێوەیەکی سەرەکیش رێڕەوی کلاسیکیان گرتۆتە بەر ·

ئەناتۆل فرانس . بە وردـلێکدەرەوەو زیرەك ناوبانگی دەرکردوەو لەگەڵ تیژڕەوی دوودڵیو دیاری بوونی شوێنەواری لە مرخی مرۆڤایەتیدا ، توانی ئەمانە بە بەرگێکی گاڵتەخەنیـیەوە بپێچێو بۆ ئەوەی تیژرەوە ناسازەکەی هێمن بکاتەوەو بە شێوەیەکی ناسكو جوانو رێكو پێكو لە هۆشو کۆشێکی تەواوەـ دەرهاتووی دوور لە لووتبەرزیو خۆ بە زلـ زانینەوە ، ئەو زانیارییە وشكو برنەی کە هەیە بە شێوەیەکی پاراوو خۆش بخاتە بەردەم خوێندەوارانییەوە ·

هەروەك ئاشکەرایە ، ئەناتۆل فرانس ، لەوانە نەبو کە داوای بێ هاوتایی بکا ، بەڵکو بیرخوازێك بوو هەمیشە مەزی لە چەژینی لەززەتی ژیانی دەکردو رێڕەوی دوودڵیپیشی گرتبوە بەر ·

ئەناتۆل فرانس ، لە چارەکی یەکەمی سەرەتای چەرخی بیستەم لەسەر تەختی کۆشکی وێژەی فەرەنساوی دانیشتبوو ، ئەوەش لە وێژەی فەرەنساوی دەزانرێ ، بە تایبەتی ئەوانەی دەقەفەرەنساویە رەسەنەکەی دەخوێننەوە ، تێ ـ دەگەن کە ئەناتۆل فرانس زۆر وردو رەوانە لە بیر دەربڕیندا ئاگاداری پەیوەندی رێڕەوەو ، دووریشە لە پاڵاندنەی زیادەرەوییو گاڵتەخەنی ـ یەوە ·

ئەناتۆل فرانس رێگایەکی بۆ خۆی هەڵبژارد کە هەوێنەکەی دوو دڵیو گاڵتەخەنیبوو ، بیروڕەخنەکانی کردە میانجیو ناوبژیکەری دوودڵی بوونو دۆودڵی نەبوونو گاڵتەخەنی بە فەیلەسووفەکان دەکردو بە (وەختکوژ)و (هۆش خەرجکەر) ناوی دەبردن ، چونکە فەیلەسووف لە وێنەو تابلۆی بیری خۆیـدا بە شوێن یاخود بە دوای نەبووندا دەگەڕێ · دینەکان راستی زۆریان بۆ مرۆڤ لێکدایەوە، کێشەی ژیانی جۆربەجۆریان خستە بەردەم ، کەچی فەیلەسووف ملەجیڕێ لەمانە دەکاتو پێشێلیان دەکا، لە دەمی سەرەمەرگیشا دیمی کەرایەتی بە خۆی رەوا دەبینێو دەڵێ : ئاهـهـ ، ژیانم بە چەرمەسەری بردەسەرو بیروهۆشیشم لە پشتی چاومەوە بوو ، خۆزیا بیروهۆشی خۆم بۆ مێژوو تەرخان بکردبایەو خۆم دوورەپەرێزی کۆڵیقورسی مرۆڤایەتی بگرتبایە ·

ئەناتۆل فرانس ، شەیدای جوانی بوو ، بۆیە زۆر لە پشکێنەرەکان بە شاگردی وەفاداری (رینا)ی هونەرمەند ، بەڵکو بە کوڕی روحی ئەویان دەزانیو بە تەواوکەری رێڕەوی دینیو قوتابخانەی لە رووی دوودڵیو دەمدەمیو گاڵتەخەنیەوە دادەنا ، توانیشی شوێنەوارێکی وێژەلی گەورەمان بۆ بەجێ بهێڵێ کە پاراوو کەفەرسەربێ بە روحو بیرو رێڕەویەوە دەربارەی ژیان لە چوارچێوەیەکی نەرمونیان · لەگەڵ دانـیان لە لێکدانەوەی خۆشەویستی نرخلێنانی نرخی خووڕەوشتو نەرێتدا دیارە . چونکە زانستیی مێژووو بەسەرهاتی زەمانە زۆر کاری تێ کردبوو ·

لە هەندێ نووسینی ئەناتۆل فرانس‌دا زواڵەتی بیری فەلسەفەیو زانیارییو زانینیو خۆشەویستی زۆر رەنگی داوەتەوەو دەربارەی نەزانراوەوە دەڵێ : خۆشی نەزانراوی شاراوە ، خۆشترین خۆشییە کە دەروونمان بە هۆی دژژاندنی هەستی خۆشەویستییەوە هەستی پێ دەکا · چونکە جوانیی دەرکەوتووی رووتو قووت جوانی نییە ئەوە کە بە سەرەمەرەیی خۆشمان دەوێ هەر تەنیا نەزانراوە،

لە بوونیش بێزاریی دەر دەبڕدرێ ، ئەگەر بێ بەش بووین لە چەمو دۆڵی وڕێنەی خەوبینینەوە · باشترین بەخشنەی ژیانمان ناگادار ـ بوونمانە دەربارەی شتێ کە جیاوازە لێمانەوەو (وتە)ش پێی نازانێو ناتوانی تابلۆی بکێشێ رووداوی ـراستیش ئارادەیێ یارمەتیمان بۆ بەخیاڵاهاتنی لایەنێ لە لایەنەکانی مینالیدەداو لەوانەشە ئەمە گرنگترین دیمەنی بێ ·

لە لایەکی ترەوە ، ئەناتۆل‌فرانس ، مەرجی بۆ سەرکردەی وڵات داناوە ، تا بتوانێ بە باشیو راستو رەوانی پێشڕەویی جەماوەر بکاتو توانای جێبەجێ کردنی کاریان ببێو لەم روووەوە دەڵێ : ئەوپیاوەی کە بڕوای بە خۆیو بە سەرپاکی دنیاش هەیە ، ئەو کەسەیە کە جەماوەر رووی تێدەکا ، جەماوەر حەز لە بیستنی پەیمانو بەیانو بڕو بەهانەو گرژیی ناکات ، بەڵکو فەرماندانی بەکسەری بە بێ پەشیمان بوونەوەی دەوێ ·

ئەناتۆل فرانس ، گاڵتەخەنی دەکا بە فەیلەسووفو ئەوانەشی کەوا ، وا لەقەڵەمی دەدەن ، کە فەیلەسووفن ، چونکە کردەوەی فەلسەفییە ـ کەیان ، ئەگەرچی وا

بڕوانە ل : ٧

زانستی زمان و بارولقەکانی

○ مولود حمد نبی ○

لە بەشی پێشووی « زانستی زمانو بـارو لقەکانی ـ هاوکاری ـ ژمارە (٦٣١) ـدا » ، کوورتە باسێکی مێژوویی زانستی زمانو ئەو بنچینە گشتیانەمان خستە روو کە تێکڕا زمانانی سەر رووی زەمین تێیاندا بەشدارن · وە پەنجەمان بۆ سرووشتی زمان لەژێر تیشکی زانستی زمان درێژکرد ئەو رووانەشمان پیشاندان کە زانستی نوێی زمان لە میانیانەوە لە بینای زمان دەکۆڵێتەوە · دەوری دانانو ریزکردنی فۆنێتم لەناو ووشەداو . دانانو ریزکردنی ووشەش لەناو رستەدا روون کرایەوە ···· ئەوەشمان دەستنیشان کرد کە چۆن ژمارەی فۆنێمی دیارکراو لە هەمو زمانێکدا هەزاران ووشە · دەهێننە بەرهەم ··· وە چۆن ژمارەیێك دەنگ ، بە گۆڕینی شوێنی هەر دەنگێك لەناو کۆمەڵەکەدا ، کۆمەڵێك رێکخستن پێكدێنن ·

لەم بەشەدا ، بەپێی توانا ، پەنجە بۆ ئەو لقو بەرانە درێژ دەکەین کە زانستی نوێی زمان ناسیویەتی

زانستی نوێی زمان ، هەر لە سەرەتای پەیدابوونیەوە لە سەدەی نۆزدەم تا رۆژگاری ئەمڕۆمان ، چوار بەیرەوی یەك لە دووای یەکی ناسیووە . ئەمانەن :

یەکەم : زانستی زمانی بەراووردیی ·

دووەم : زانستی زمانی وەسفیی

سێیەم : زانستی زمانی مێژوویی

چوارەم : زانستی زمانی بەرامبەریی

یەکەم : زانستی زمانی بەراووردیی !

زانستی زمانی بەراووردیی ، تێکڕا لە کۆمەڵێك زمانانی سەر بە هەمان بنەماڵەی زمانەوانی دەکۆڵێتەوە ·· لێکۆڵینەوەیێکی بەراووردی· ئەم لقەی زانستە ، کۆنترین بەشو پەیڕەوی زانستی نوێی زمانەو هەر بەهۆیشیەوە بوو زانستی زمان لە سەدەی نۆزدەم سەری هەڵداو بووژایەوە ، وە پشتیش بە بوونی دانانی زمانان لە ریزی بنەماڵە زمانییەکانیان دەبەستێت ·

خزمایەتی لە نێوان

بڕوانە ل : ٧

فلکلور ——— رێکێش ئامێدی

حەیرانۆك

سەودالیێ من گۆت :
ددانێت دەڤێ من بونە هەڤیرو شەما
ئەزێ پیربویم چ قەدر نەما
هەی لەمن سەودالیا من
خەلك و عالەم ودەرو جیرانا
گۆتی بابێ سەودالیێ ژمال چبو
شەڤەکا شەڤ تاریبو بنەختەبو
شەڤا نیڤا وەڤێ شەڤێ
ئەز هێدی هێدی بدەرەجکادا خارکەفتبوم
چوومە بەردەری دەرێ بنف تەبو .
چوومە سەربانی من گۆت
دا نەقەب کەم نەقەب نەبو
جارەکادی هاتمە بەر دەری
دەری ڤەکەم دەر ڤەنەبو
چوومە بەر دیواری
دیوارێ وان هەڕفتەبو .
تالعي من بو هەڕفتەبو
من دەستێ خو هاڤێتێ رەخەك ژبەر ڤەبو
ئەزێ چوومە تەوافا سینگ وبەرێت سەودالیێ

هەتا حەڤت بەدەلێن نیڤەکا شەڤێ
مامە لسەر سینگ وبەرێت سەودالیا خۆ
هەی لەمن سەودالیا من
سینگ بەیازێ قەلەم قیاسێ .
دەستێ من عەبدالەکا خودێ
ناگەهیتە چ خولاسێ
هەی لەمن سەودالیا من
سەودالیێ گۆت لەمن جارەك .
لەتە دوو جارا
بسەر تەتا بهێت کەڤنە دیوارەك
بسەرێ ئەزمانێ تە ڤەدەت
حەفت دیپشك وکورەمارەك
تە لسەر منڕا گرتبو
ل زوزانێت ژووری کەڤنە یارەك
تو بچیکی نەشێم چ نڤینا لتەبکەم
پەزکێ مالا بابێ تە
ژێ بهێت خارێ برەك وکارەکە

بیستانێ مالا بابێ تە
ژێ بهێت تورزیەك وخیارەك
رەزکێ مالا بابێ تە
ژێ بهێت سێڤەك وهنارەك
حەفت رەڤێت دەواریت مالا بابێ تە
ژێ بهێتە خارێ پیرە دەوارەك
بابێ تە تۆڤ چینە
دکێلیت حەفت گوندو وارەك
ژێ بهێت کەر بارەك .
لشتا دەوارێ خو بکەت
ببەتە سوێکا میسلا رەنگین
بفرۆشیت بگرانی بئەرزانی
بدەتە ببیست فلس وپارەك
ژوێڤە بهێت بگریت کورە دەیندارەك
هەی لەمن سەودالیێ
سینگ بەیازێ قەلەم قیاسێ
دەستێ من عەبدالەکا خودێ
ناگەهیتە چ خولاسێ .

(١) ئەڤ سترانە من یا نڤیسی ژ دەڤێ برادەر ابراهیم رمضان چلو خەلکێ گوندێ ئێکمالا بەروارانا .

Institut kurde de Paris

باری رۆشنبیری لـــــــە ئێران ـ پاشماوە

بیروباوەڕەش پێویستی بە قوربانیدان و پشوو باوەڕ هەیەو کاری زانایانی ئاین ئەوەیە کە هانی خەڵکی بدەن بۆ ئەوەی شۆڕش لە دوورگەی عەرەب و لــە عیراق و وڵاتی شام و ئەفەریقاو وڵاتانی جیهانی تردا بکەن و کارەکەشتان ئەگەر بەم جۆرە بڕوات کارێکی مەرن دەبێ .

بەڵێ ئەم کارە تا رادەیەك کاری خۆی کرد بەڵام هێندەی نەخایاند وێرانکاری و دەستوەردان لــە کاروباری ناوخۆی ئەندەنووسیاو تورکیــاو مالیزیاو تونس و ئەفغانستان و پاکستان بەحــرەین و کوێت دەرکەوت ئەمە بێجگە لەو پەیوەندی کردنە هاندانانەی کە لەگەڵ موسوڵمانەکانی یۆگۆسـلاڤیــاو فیلیپین و وڵاتانی تردا کرا .. بەم پێیە لە فەرهەنگی خومەینیدا ناوێك نەمایەوە کە ناوی دەست نەخستنە کاروباری ناوخۆی وڵاتانەوە نەبێت و بەم پێیە ئەنجامی ناردنــە دەرەوەی شۆڕشی ئیسلامی وەك یەکەم هەنگاو شەڕی بە عیراق فرۆشت و ئێرانی خستە باوەشی ئاڵۆزی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و رۆشنبیری‌یەوە .

هاویەتی

رەخنەوراستگۆیی ـ پاشماوە

هەڵوێست چەشن و جێگــەی بەرهەم دەستنیشـــان دەکـــەن ، هـــەروەها بەرهەمەکەش دەبێتە سیمای ئایدیۆلۆژی و هەڵوێستــی نووسەرو هەر مۆنیایەکــی راستەقینە لە نێوانیانـــدا دروستدەبێ و وێنەیەکــی راستەقینەو دڵسۆزانـــەی ئەفراندن و ئیبداع دێتـــە کایەوە .

هەرچـــی رەخنـــە گریشە ، دیسان ناتوانیـــن بڵێین لایەنگر مەبە ، بـەڵام دەبێ پێی‌بڵێین دڵســـۆز بە ، واتە رەخنەگریش سەر بە رێبازێکی فەلسەفـــی و بە ئایدیۆلۆژیایەکە ، سەر بە ئەدەبی‌یە ، هەڵوێستی خـــۆی لە مەیدانی ژیان و ئەدەبیات و رەخنەدا هەیە ، چێـــژو هەڵسەنگاندنی تایبەتی‌ی خۆی هەیە . کەواتە ـ دەتوانین بە رەخنە گر بڵێین ، بـــە پێی ئەم ئایدیۆلۆژیاو فەلسەفـەو هەڵوێســـت و چێـــژە هەڵسەنگاندنت دڵسۆزانەو راستگۆیانە بێت ، ئا لێرەدا دەتوانین پێی‌بڵێین نابــێ هیچ شتێکی نامەوزووعــی ببێتە رێگا نوێنی رەخنەگرو لەبەر رۆشنایی تێگەیشتنــی راستەقینەی ئەودا ، لـــە دیاردەی نامەوزووعیشـــدا هەموو ئەو شتانەی مامۆستا محەمەد بەدری باســی کردوون جێگەی خۆیـــان دەکەنەوە . بۆ نموونەشــی دەتوانـــین ئەوە لـــە نووسینەکــــەی ئەو زیاد بکەین کە بڵێین ـ بۆ ئێمە کە خۆمان بە نووسەرو رەخنەگری سەر بە میللەت و رەنجکێشان دەزانین و بـەو پێیە لە مەیدانی ئەدەبیات و رەخنەگریدا دەچینەوە سـەر سەرچاوەی رووناکـــی ریالیستی ، باشــ لــەوە دەگەین کـــە ریالیـــزم « یەکێتی پتەوی ناوەرۆك و روخسارەو دەربڕینی واقیعە لە پلەیەکی بەرزی ئـــەو یەکێتی‌یەداو بە چەشنێکــی هونەرمەندانەو بە زمانێکــی جوانی ، رەوانی ، پتـــەوو بێ شاشی... دیارە لێرەدا مەبەس دانانی تەعریفێکــی تازە نی‌یە بۆ ریالیزم ،چونکە ئەویش وەك ئەدەبیـــات و رەخنەکە زۆر تەعریفی هەیەو هەر دەتوانین بەو چەشنەی ئەوان تەعریفی زۆر بخەینــە سەر کاغــەز . بـــەڵام مەبەس ئەوەیە کە بە کورتی تێگەیشتنی ئێمە لـــە ریالیزم ئەوەبێت ، کەواتـــە نابێ بۆ هیچ مەبەستێك لـــە سنووری ئەو یەکێتیـــی‌ی ناوەرۆك و روخسارە لابدەین و جڵەوی پەسندکردن بـــۆ بەرهەمێکی لەگەڵ ئـــەودا نەگونجاو شل بکەین .

سەر بە میللەت و خەڵك

بوون و بەرزیی بیر ئـــەوە ناگەیێنێت کە روخســـاری ئەدەب کز بێت و لایەنـــی هونەری نەوێ و زمانـــی نووسین شاش بێت ، هـــەر وەك سەر بە هـــونەرو روخساری جوان شۆڕکردن بۆ مەبەستێکی چـــەوت لە پلەی تاواندایە ، خۆ کـــە مەبەسیش هەر هونـــەر دەربڕین بوو بێ‌مەبەس ، ئەوە نووسەر دەکەوێنـــە قاوغی فۆرمالیزم و روخسار پەرستی‌یەوە کە دوورە لـــەو رێبازی خرمەتی گەلـــەی باوەڕمان پێیەتی . چونکە هەر لەبۆچوونی ریالیستانەدا دەبێ روخسار خزمەتـــی ناوەڕۆك بکات و سەرشۆڕی ئەو بێت ، یا بە ئیستیلاح و کە تیۆریای فەلسەفـــە ، ناوەڕۆك « جـــەوهەرەو روخسار یا فۆرم دەبێتـــە « دیاردە » و هەمیشـــە جەوهەر رێ‌نیشانـــی « دیاردە » دەدات .

ئەمە لەم بۆچوونـــەدا ، کە دەبێ هەڵسەنگانـــدن تەواو ئەم لایەنانە بگرێتەوەو بەرهەمی ئەدەبی بەوپێیـــە بکێشرێت ، بەڵام ئەگـــەر بڵێین ـ رەخنەگـــر باوەڕی بەم رێبازە نی‌یەو رێڵـــەی فۆرمالیستی یا روخســـار پەرستی دەگرێت ، کـــە ئەویش یەکێکە لـــەو رێبازانەی دەچنەوە ســەر « هونەر بۆ هونەر »ەکـەی کۆنی بیری بـــۆرژوازی ، ئەوا لەپاڵ ئەم حوکمەدا کە بەلای ئێمەوەو لە هەڵوێستی ریالیزمەوە راستە ، دەبـــێ بەو رەخنەگرە فۆرمالیستانە بڵێین ئێوە هەقی باسکردنی ناوەڕۆکتان نی‌یە ئێوە تەنیا روخسارتان کردووە بـــە نیشاندەری پایەی بەرهەمی ئەدەبی کەوانە لەگەڵ ئـــەو مەزندەو بناغـــەی خۆتاندا راستگۆ بن .

رەنگە ـ قسەیـــەك بەرامبەر بەو حوکمە هەبێت ـ دیارە ئەمە بۆچوونی تاقـە کەس نی‌یە ، بەڵکـــو رەخنەی فۆرمالیستـــەکان ، خۆ ئەگەر ئەوانیش بەمـــە رازی نەبن و هەموو بڕیارێکی پێچەوانەی پەسندکردنـــی خۆیان بە ناڕاست بزانـــن ، ئەوا هیچ نەبێ دەبـــێ ، زۆر لە تاوانبارکـــردن و نـــاو دۆزینەوە بۆ ئەدەبـــی ریالیســـتی لـــە نووسینەکانیاندا بسڕنەوە .

لێرەدا مەسەلە راستگۆی‌یە بەرامبەر بە بۆچـــوون و هەڵوێست و باوەڕی رەخنەگر . با جاری داوای ئەمە لـــە رەخنەگرەکانمان بکـــەین . ئەوسا بێینە سەر ئەوەی ، رەخنە چی‌یەو تا ئێستـــا چیمان کردووە .

جیهانی سینەما

لە ماوەی چەند مانگێکی کەمدا فلیمی «ئی ـ تی» بـووە بە دیاردەیەکی سینەمایی وا لە هەموو شوێنێکدا باسـی بکەن .

بڕیار وایە فلیمەکە لـــە (٢٦)ی تشرینی دووەمەوە تا (١)ی کانوونی یەکـــەم دەست بکرێ بە پیشاندانـــی لە جیهاندا (لە ئەمەریـــکادا نەبێ) .. هـــەر لـــە ئێستەوە دانەیەکـــی لەسەر ڤیدیـــۆ لـــێ تۆمارکراوەو مەترسی‌یەکـــی گەورەی زیانی خستوەتـــە دڵی بەرهەمهێنەرەکانـــی فلیمە کەوە

ئەوانەی بەشداریـان لە بەرهەمهێنانی فلیمەکـــەدا کردوە بریتین لـــــە سیناریۆنووس مالیســـا مانیسۆن و دەرهێنەر ستیفـن سپیلبێرگ و بەرهەمهێـــن کاتلین کینیدی و فرانـــك مارشال و .. هەموویـــان هیوای بەردەوامبوونـــی هاوکاری‌یەکەیانە .

فلیمەکـــە باســـی گیانلەبەرێك دەکا کە ئـــەو ئەستێرەیە بەجێدەهێڵـــی کە تیایا گەورەبووەو بـــە هەڵە دێتە خوارەوە بـــۆ سەرزەوی . ئەنجـــــا لێرە رووداوی سەیرسەیری بۆ روودەدا .

کرێکارانی هەولێر ـ پاشماوە

ئەندامانی نووسینگـــەی مەیدانی کاری کرێـکارانیان هونەری‌یەوە نیپە هونەری‌یە ـ نیشتمانیان لە هەمـــوو رێکخست بۆ زیلتـــــر بەشداری‌کردن لە بۆنـــە بەردەوامیشین لەســـەر پشتگیری کردنی جەنگـــی

راپەڕاندنی یەکێتی سەردانی کردووە ... لەرووی چالاکی تانمان تاهەنگی سـرودی کۆمپانیاو کارگەکانـــا سووربوونی گەلەکـــەمان و نیشتمانی‌یەکاندا ... بەخششـــی زیاتر بـــۆ رەوامان ...

دنیای مرۆڤ ـ پاشماوە

زۆرتر بە لای راســتی‌دا دێ وەك لە جوانی » .

هەروەها کاك هیمـــەت ئەڵێ : کاتێك بینـــەر داوای شیکردنەوەی تابلۆیەکـــم لێ‌دەکات مەرج نیە تەنهـــا لێکدانەوەکەی من تەواوبـێ و ئیتر تابلۆکە هیچ مانایەکـی تری نەبێ ، بەڵکو بینەر بـۆ خۆی ئەتوانـــێ مانایـــەك لێك بداتەوەو لەوانەیـــە لێکدانەوەکەی ئەو جوانتـرو پەسەندتر بێت .

کە چاومان بە دەفـــەری تیانووسراوی بینەرانـــدا درکاندووە » .

گێڕا ، بینیمان (عەبدوڵـلا سەراج)ی چیرۆکنووســـی نووسیویەتی « رەنـــگ ، هێڵ ، وشەو ... هتـــد ئەگەر هاتوو لە ناخی دڵەوە هەڵقوڵابن ، بێگومان لـــە ناخی دڵان دەچەســـپێن و هەمیشە کاریگەرن . »هونە ـ رمەند هیمەت یەکێکە لە وانەی کە ژانگرتووی بارێکی وایـە لە داڕۆژدا زۆر ئومێـــدی بەخششی لێ بکەین ، بـەڵام هەندێك پێویستی بە روون ـ بوونەوەو نزیك‌بوونەوە هەیە لە بینەران ، بەڵێ زۆری پێیە بەڵام لە تابلۆکاندا کەمـــی

زانستی پزیشکی ـ پاشماوە

بۆن و بۆیەی نینۆك (بەتایبەتی ئەو ئافرەتانـــەی فێرن دەستیان دەخەنە ژێـــر چەناگەیان) مل تووشـــی ئاڵۆش دەبێ .

٥ ـ بن‌باڵ : ـ بە هۆی جل‌وبـــەرگ و بۆنـــی نەهێشتنی‌بۆنـــی بن‌باڵ تووشی ئاڵۆش دەبێ .

٦ ـ بەشی ناوەڕاستـــی لەش (سك و پشت و سنگ): بە هۆی جل‌وبەرگـــی ژێرەوە ، بەتایبەتی ئەوانەی بە نایلۆن و لاستیك دروست دەکرێن و جل‌وبەرگـــی نوستنەوە تووشی ئاڵۆشـــ دەبێ .

٧ ـ ران و سمت : بەهۆی ناودەستی رۆژئاوایی و ئـەو پێ‌هەڵواسێنەرانەی ئافرەت بەکاری دەهێنێ بـــۆ هەڵواسینی گۆرەوی‌یـــەوە تووشی ئاڵۆش دەبێ .

٨ ـ قاچ و پاژنە : بەهۆی گۆرەوی نایلۆن یان تـــۆزی

ماددەی کیمیاوی لای ئـــەو کرێکارو ئەندازیارانـــەی لەو کارگانەدا کار دەکەن کە ئەو ماددانە بەکار دەهێنـــن یان نەعل و پێڵاوی لاستیك ، هەندێ لەو ماددانەی بـــۆ بەیەك لکاندنی پێڵاو بەکاری دێنن قاچ و پاژنە تووشـــی ئاڵۆش دەبن .

٩ ـ دەست و قۆڵ .

زۆر ماددە کە لە ژماردن نایەن و لە کاتی کارکردنـــدا بەردەست دەکەون دەبـــن بە هۆی ئاڵۆشی دەســـت و قۆڵەوە .

ئەوەی پێویستە لێرەدا بوترێ ئەوەیە هەندێ ماددەی شل ئاڵۆش دەخاتە نێـــوان پەنجەکان و پشتی دەست و ئەم جار لەپی دەســـت تووش دەکا چونکە لەپـــی دەست کەم تووشی ئـــەم ئاڵۆشە دەبێ ئەویشـــ وەك ئاڵۆشی لاستیك کانـــێ سووکانی پاسکیل و ماتـــۆڕ یان ئۆتۆمۆبێل دەگرێ .

● کۆتایی ●

رووداوەکانی جیهان بە وێنە

سەرۆکـــی رۆمانیـــا نیکۆلای چاوشیسکو لـــە کاتی سەر دانەکـــەی ئەمدوای‌یەیـــدا بـــۆ ئەندەنووسیا

دوو وێنـــە لـــە دەستوەشاندنی فیداکارانی فەلەستین دژی هێزەکانـــی زایۆنی دوژمن لە «صور»

ئەناتۆل فرانس ـ پاشماوە

دەردەکەوێ کە رێگەیەکـــی شەریفانەیە بەڵام لـــە دوێ توێیانـدا لەکەدایەتـــی شارراوەتەوە دەڵێ : زانایانم ناسی کە لە لـــێ‌بوردن و سادەیی منداڵـدا بـوون ، هەموو رۆژێکیش تووشـــی نەزان و فەیلەسووف دەبین ، کە خۆیان بە نبەی خولـــی دنیا دەزانن . ئەوەشـــ ناخۆشی دەهەژێنێ ئەوەیـە کە هەر یەکێ لە ئێمـــە

خۆی بە بنەی بوون دەزانێ ، ئەوەشی خەیاڵ پلاوەو هەموو سەرپاکی خەڵکی کرنۆتەوە ، تەنانەت کۆڵان پاکۆکەریش و هەرکاتێکیش تەماشای ئەملاو

ئەولای خۆی کرد پانتایـــی زەوی و گومەزی پان و پـــۆڕی سەما دەبینێ ، لەوانەیـــە ئەم باوەڕە نەختێ لـــــە دەروونی پیاوان ئەوانـــەی بیری قوولی وردبینـــی دەکەنەوە بهەژێنێ

لە نێوان زانایانـدا خۆ بە سادەگرتن شتێکـی زۆر دانیسقەیە بەڵام لە نێـــوان نەزان و فەیلەسووفـدا زۆر کەمترە .

سەیر ئەوەیە ، کـــە ئەناتۆل فرانس ، نەزانیـــن بە(جام) یاخود بەروواڵەتـی دوومی فەلسەفە دادەنـــێ ، ئەگەرچی خۆی خاوەنـــی باوەڕێکی فەلسەفـــانەی ناسراوی نێوان نووسەرو رەخنەگرانە بۆ ئەمەشـــ

سەرمان سوڕ نامێنێ ،چونکە لەمەوپێش‌تر وتمان کە لـــە هەموو شتێ دوو دلـــە ، تەنانەت لە خۆیشی و لـــە دوو دڵیش بوونی خۆیـــان لەقەڵەم داوە . ئەمەشـــ رواڵەتی درێژخایەنی چەرخی بۆربۆن ـ یاخود ئەو کۆمەڵە کە ئاگری شەڕی بیرایەتی‌یان لە ئەورووپادا خۆش کـــردو بوو بە هۆی بەرپابوونـــی بڕوای بیری جۆربەجۆرەوە .

لە یادی دەرچوونی ـ پاشماوە

ساڵەی تەمەنی‌دا خزمەتێکـــی ســـەروەری ئـــەدەب و رۆشنبیری و سامانـــی نەتەوایەتیمانی کـــردووەو چەندەها کتێبی کـــوردی بەچاپ گەیاندووەو دەزگـای رەزگیرانی جسـتۆنە ســەر گازی پشت بۆ دەوڵـــەمەند کردنـــی ئـــەدەب و رۆشنبیریمان ...

● گۆڤاری ـ بەیان ـ ئەم گۆڤارە لەم داوەیەدا گۆڤارێکی بەکەڵکی ئەم دەزگایەبـــەو دەورێکی دیاری کراوی زۆر گرنگی هەیەو چاکـــی خزمەتگوزاری بەلادا کردووەو لەو ئەرکە پیرۆزە دەستەوان نەوەستاوە ... هەروەها بەرانبەر بەزیندوو کردنەوەی سامانی نەتەوایەتی و کۆڕی رۆشنبیری درێغی نەکردوە ... وەهەنگاوی پرشنگدارێ ناوەو توانیویەتی جێگـــەی خۆی لای جەماوەر بکاتـــەوە ... بەشێوەیەکی گشتی بەڵام نابێ ئەوەمان لەبیـــر بچێ ئەم گۆڤارە ناو بەنـــاو چیرۆك و بەر هەمـــی لاواز بڵاو ئەکاتەوە ... ئەگـــەر بەوردی سەرنجی هەنـــدێ چیرۆك بدەیـــن بـــۆمان ئەکەوێ و ئەبینین شەشـــن رستەی راستی تیا نییە .. جگە لەوەیش بیرەکەیشـــی هەتا بڵێی ئاڵۆزەو چەواشەیە .. بێگومان بڵاوکردنەوەی ئەم جۆرە بەرهەمانـــە زیان لەرەوت و کاروانی گۆڤارەکـــە ئەدەن و پلەی ئەهێننـــە خوارەوە... لەگەڵ ئەوەیشدا بۆ داهێنـــان و ئەدەبـــی سەرکەوتوو بگرنەوە ... ئەوکاتە خوێنـــەر هـــەر لەدیرزەوە ئەی قۆزنەوە ...

● کاك وەصفی ردینی .

● راستی گۆڤارا بەیـان دەورەکێ باش و خویا هـــەبو د پێشکەفتنا رێبازا شیعرا هەڤچەرخ یا کوردی‌دا چونکی ڤێ گۆڤارێ ژ مێژەو هەتـــا نهو دناڤ بەرپەرێـــت‌خودا گەلەك شیعرێت هـــەڤچەرخ بەلاڤکرن و ب هۆیێ گـــۆڤارا بەیان خوێندەڤانێ کورد پتـــر د ڤێ شیعرێ گەهشت و پتر بو زوهن بو چونکی گەلـــەك

گۆڤارو لێکۆلین و رەخنـــە ل سەر ڤی بابەتی هاتنـــــە بەلاڤکرن و داخازا مە ئـــەوە گۆڤارا بەیان پتر خزمەتـــا شیعرا هەڤچەرخ بکەت و ئەم حەزدکەین هەر ژمارەکـــا دەرکەڤیت ســـێ یـــان چـــوار شـــیعر تێـــدا بن و پتر پویتە بێتـــە دان ب شیعرا لاوا ، هەر وەســـا چاپێکەتن دگەل شـاعێـرو نڤیسەڤانا ب راستـــی تشتەکێ پێتڤیە لەوڕا مـــە دڤێت ئەڤ دەرگەهە هەر بێ بەردەوامبیت و گەشـــەدار بیت .

ل دویماهیێ پیروزباهیـا هەمی نڤیسەڤانێت« بەیان »ێ و هەمی حەژێ کەریت پەیڤـــا کوردی دکەن ب بیرهاتنـــا « ١٣ »ێ یا دەرچونا گوڤـارا « بەیان » یا رەنگین .

زانستی زمان و ـ پاشماوە

زمانان‌دا ، تا کاتی دۆزینەوەی زمانی سانسکریتی لـــــە هیندستان ، بەشێوەیێکـــی زانستـــــی و ووردو روون ئاشکرا نەبوو ... وە لـــەو کاتەی زمانی سانسکریتـــی لەگەڵ زمانی یۆنانی و لاتینی‌دا بەراوورد کرا ، هەبوونـــی لێك‌نزیکی و خزمایەتیـــی زمانەوانی لە نێوان ئـــەو زمانانـــەدا سەلمێنـــراو ، ئەوەش روون بووەوە کـــە گشتیان ســـەر بە بـــەك بنەماڵەی کۆنی دێرزەمانەن . ئیتر بەم جۆرە ، ئەم لقـەی زانستە زمان پەرەی ســـەندو رووی لە بەراووردکردنـــی زمانە جیاجیاکانی ئەورووپـی و زمانانی هیندی و زمانانـــی بنەماڵەی تری جیاجیا کـرد .. وە لە ئەنجامی ئـــەم بەراووردکردنەش‌دا ئـــەوە روون بووەوە کەوا لە رووی بیناو هەنـــــدێ زاراوەی فەرهەنگی‌یەوە ـ تا رادەیەك ـ وێکچوون لە نێوان زمانانـی هاوخێزان و هەندێ زمانانـی سەر بە خێزانی زمانانـــی

ترەوە هەیە .

بە هەمان شێوەشـــ ، لێکۆڵەران هەمان پەیـــرەوی زانستی زمانی بەراووردییان بەسەر زمانانـــی سـامی‌دا سەپاندو زانستی زمانانـــی سامی‌ی بەراوورد پەیدا بووو لە کۆمەڵە زمانانـــــی عەرەبی و عیبری و ئارامـــی و ئەکەدی و عەرەبیـــی رۆژئاواو حەبەشیی کۆڵییەوە . وە ئەم پەیڕەوە بەراووردکردنەشـ بەردوام پەرەی ســـەند بەتایبەتی لەو کاتـــەی کـە پاشماوەی هەندێ زمانانـــی کۆن ، کە بە شێوەی نەخش نووسرابوون (زمانانـــی ئەکەدی لە عیراق و عەرەبیی رۆژئاوا لە یەمەن و فینەقیش لە شام) دۆزرانەوە .

کەواتە لە زانستی زمانی بەراووردی‌دا ، دوو یان چەند زمانێك (سەر بە هەمـــان بنەماڵە یا بنەماڵەیێکی تـری زمان) ، یان شێوەیێك بەڵێ هەمان زمان یان شێوە لـەـ دوو قۆناغی جیاوازدا لە یەك یان چەند روویێکـــــەوە بەراوورد دەکرێن

جەنگاوەرەکانمان پاشماوە

ئەوەی شایانی باســـە ، جەنگاوەرەکانی ســـوپای دلێرمان بەردەوامن لـــە دەست وەشاندنی مەردانـــە لەسەر هێزە دوژمنایەتکارەـ کانی رژێمی ئێرانـــی رەگەزپەرست و چاو برسی و لەماوەی هەفتەی رابووردوودا بەپێی ئەو بەیاننامانـەی کە لەسەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانەوە دەرچوون زەرەرو زیانی زۆر گـــەورەی پی گەیەنـــراوەو هــەر لە بەیاننامەی ژمـارە ٩٠٧وە هەتا بەیاننامەی ژمارە ٩١٣ ئەوە دوو پات‌کراوەتەوە کە هێزەکانی سوپای مـــەردمان سەروەری مەیدانی جەنـــگ بوون ، هێزی ئاسمانـــی دلێرمان چەندان دەستـــی مەردانەی لە بنکـــەو مۆڵگاکانی دوژمنـــی چەپەڵ وەشاندو زیانـــی ســـەروو ماڵـــی زۆری پێ گەیاندن .

Institut Kurde de Paris

دەنگدان

● مصلح جەلالی ●

میللەتی عیراق لەوكاتەوە كە چێژی هەموو مافێكی رەوای خۆی كردووەو لەودەمەوە كە زۆرباش بۆیدەركەوت سەركردایەتی ولاتەكەی دڵسۆزو دلێرانە بۆ خزمەتی ئەو كاردەكاتو لە ئیمپریالیزمو هەموو جۆرە كۆنەپەرستی یەكی داوە و پێشكەوتنو كارو شتی بەكەڵكو نرخداری بۆ وەدیهێناوە .

لەودەمەوەو پاش تێكۆشانێكی دوورودرێژی سەربەرزانەو پتەو لە دەوری ئەو سەركردایەتی یە نەبەزە كۆبۆتەوەو رۆژ لە دوای رۆژ دڵسۆزی خۆی بەرامبەر بەو سەركردایەتی یە زیاتر دەردەبڕیو ئەمەش لەم شەڕەدا دەردەكەوێ كەوا بۆ سێ ساڵ دەچێو بە پیلانی ئیمپریالیزمو زایۆنیزم بەسەرماندا سەپێنرا .. بەڵێ لەم شەڕەدا دەردەكەوێ كە میللەتی عیراق بە كوردو عەرەبو كەمە نەتەوایەتی یەكانی ترەوە بەوپەڕی تواناو لەخۆبوردنو قوربانی یەوە بەرامبەر بە دەستوریژی رەگەزپەرستو بێمێشكو خەڵەفاوەكانی ئێران دەجەنگنو سەرو ماڵو گیانی خۆیان بەخت دەكەنو دەستی مەزنانە لە دوژمن دەوەشێنن .

میللەتی عیراق وەك شەیدای سەربەستیو پێشكەوتنو یارمەتی دانی هەموو گەلانی ئازادیخوازە هەرواش حەزی لە ئاشتی یەو دەیەوێ لەگەڵ دراوسێكانیدا بەخۆشیودۆستایەتی بژی .. بەڵام هەروەك لە دەوری سەركردایەتی یەكەی بەوپەڕی گیان بەختكردنەوە كۆبۆتەوە ملیش بۆ هیچ جۆرە دەستدرێژی یەك كە بكرێتە سەری كەچ ناكاتو جەربەزانەو ئازایانە بەرامبەر بە هەموو چاوچنۆكیو هەرەشەكردنێك دەوەستێو بەسەربەرزی وەڵامیان دەداتەوە .. جا میللەتێك كە ئەم شتانەی تێدابێو تا ئێستا چەندان جار لە شوێنی دەسەڵاتو تواناوە داوای چارەسەركردنی شەڕی لە رێگەی كۆمەڵی نەتەوە یەكگرتووەكان و لیژنەی خێرخوازانی موسوڵمانەتیو بەرێگەی ئەنجوومەنی ئاسایشی دەوڵەتانەوە داواكردبێو سەركردایەتی یەكی دڵسۆزانەی هاوڕێی تێكۆشەر صدام حسێنی هەبێ دیارە تا تواناى تێدابێتو بمێنی دەنگی خۆی بۆ ئەو سەركردایەتی یە دەدات كە خزمەتی كردووەو پارێزگاری لە سەربەستیو پێشكەوتنو بەختیاری كردووەو دەیكات .

هەموو دەنگدانێك كە شێوەیەكی تەقلیدی هەیە دەنگدانە .. بەڵام دەنگدانو لایەنگرتن لەوە مەزنتر نابێ كە بێ تكتو نا ونوسین میللەت خۆی بە ئاشكراو نەبەردانە بێتە سەر شەقامو بە هەزاران درووشم هەڵگرێو بەیەك دەنگ هاوار بكەن تۆمان دەوێ كە سەركردایەتیمان بكەیت چونكە سەركردایەتی تۆ ئەی هاوڕێی دلێر بریتی یە لە سەربەستیو پێشكەوتنو كامەرانی میللەتی عیراقو خاكی عیراقو ئێمەش تا هێزمان تێدابێ بەوپەڕی لەخۆبووردنەوە قوربانی دەدەینو گیانمان بەختدەكەین .

با دوژمنی چاوچنۆك ورەگەزپەرستانی رژێمی ئێران بزانن كە میللەتی عیراق هەموان دێنە سەرشەقامو لەمەیدانەكاندا كۆ دەبنەوەو بەیەك دەنگ هاوار دەكەن تۆ سەرەكمانیو هەردەبێ سەرەكیشمان بیتوپێشرەویمان بكەیت چونكە لەتۆ دڵسۆزترو دلێرترو لیهاتوترمان دەستناكەوێو لەسایەی سەركردایەتی یە بێهاوتاكەتانەوەیە كە توانیمان لوتی رژێمی رەگەزپەرستی ئێرانو هەموو دەستدرێژی یەكیان بۆ سەر رۆژهەڵاتی بصرەو بۆ سەر میسانو بۆ سەر مەندەلی بشكێنینو وایان تەمێبكەین كە هەرگیز لە بیریان نەچێتەوە .

بەڵێ ئەی سەركردەی عیراقو میللەتی عیراق هاتوینەتە سەر شەقامو هەر دێینو دەڵێین تۆمان دەوێو دەبێ سەركردەمان بیتو پێشرەوی ئەم كاروانە پێشكەوتووەی میللەتی عیراقو پتەوكەری دەوڵەتانی بێلایەنو گەلانی رزگاری خوازی جیهان بیتو لەناوبەری هەموو پیلانو دەستدرێژی ئیمپریالیزمو رەگەزپەرستانیو بڵندكەرەوەی ئاڵای پێشكەوتنو سەربەرزی گەلان بیتو ئێمەش تا توانامان تێدابێ بە سەروماڵ لەگەڵتانداین چونكە سەركردایەتی ئێوە سەرفرازیو بەختیاری میللەتی عیراقو ولاتی عیراقە هەربژینو بمێنن بۆمان .

دەنگ و باسی
مۆزەخانەی هەولێر
چۆن بزانین ؟

نووسینگەی هەولێر

پاراستنی كەلەپوری نەتەوایەتیمان ئەركێكی گرانی سەرشانی هەموو لایەكمانە ، چونكە ئێمە لە ئەوانەوە دەستمان بە بەرەو پێشەوە بردنی رەوڕەوەی ژیان كردووەو هەتاكو ئێستاكەش شانازی یان پێوە دەكەین .

مۆزەخانەی هەولێر بەر لەچەند ساڵێك كراوەتەوەو كەلێنێكی گرنگی پركردۆتەوە لەم كارە پیرۆزەی كە هەموو بەتەنگیەوەین ..

بەڵام ئەوەی راستی بێ لەم ساڵانەی دوایی دا ئەم مۆزەخانەیە گەڕانو سوڕانی بەردەوام بوو بۆ دۆزینەوەی ئەو شتە بەهادارانەی كە سەرمایەكی گرنگی مرۆڤی رۆژگاری خۆیان بوون ...

« لەكاتی خۆیداكە دەگەڕێتەوە بۆ ساڵانی ١٩٦٨ ـ ١٩٦٩ چەند بسپۆرێكی شوێنەوارزان لە بەغداد دەرەوەی وڵات هاتنە پارێزگای هەولێرو دوای تەماشا كردنی شوێنەوارەكانی هەولێر بەپێی بۆچوونیان كە ئەم شارە كۆنترین شاری جیهانە، دەستیان كرد بە هەڵكۆڵینی گردی«قالیچاغا» كە دەكەوێتە رێگەی كەركوكی ئەوساو بەرامبەر شارەوانی ئێستاكە ... ماوەیەكی زۆری خایاند ، بەڵام توانیان گەلێك گۆزەو شتی كەلەپور بدۆزنەوە لە ژێر ئەم گردە سەرەڕای مانەوەی شوێنەواری بازاڕێكی گەورە .

● ئینجا ئەوەی لێرەدا دەمانەوێ بیڵێین ... ئەوەیە ئایا دەنگوباسی ئەم مۆزەخانەیە بەجێگەیشت ...

دوای گەڕانو سوڕانێكی زۆر توانیمان لەقەڵا دێرینەكەی هەولێر هەواڵێكی بزانین... گرنگ مۆزەخانەی هەولێر ئێستاكە شوێنەواری نەماوە ، بەڵام بەرێوەبەری پرۆژەی پەرەپێدانی قەڵا مامۆستا « رفیق فتح‌الله » قسەیەكی بۆكردینو وتی : ـ

ئەوەی راستی بێ ، مۆزەخانەی هەولێر ئێستاكە نەماوە ، چونكە نیازوایە بكرێت بە مۆزەخانەی كەلەپوری هەولێر ..هەروەها لە پلانی ئەم پرۆژەیەشدا دانراوە كە مۆزەخانەیەكی گەورە لە گردی (قالیچاغا) بكرێت ..

كەلو پەلەكانی ئەم مۆزەخانەیەی كە تۆ باسی لێوە دەكەی ئێستاكە لە كۆگایەك پارێزراوە تاكو ئەم مۆزەخانەیە دەكرێتەوە..

● ئێمەش دەڵێین كە هەولێر دادەنرێت بە كۆنترین شاری جیهان دەبێ ئەو رابوردوانەی بخرێتە روو لەمۆزەخانەیەكی گەورە كەببێتە سەرمایەیەكی مەزن بۆ خەڵكی ئەمشارە..

ناظم دلبەند

دنیای مرۆڤ لەپێشانگای ئەم هونەرمەندەدا

لە چوار چێوەی چالاكیەكانی بەرێوەبەرایەتی راگەیاندنی ناوخۆ ، لە رۆژی سێشەممەی رێكەوتی ٢٦ـ١٠ـ١٩٨٢ پیشانگایەكی تەشكیلی بۆ هونەرمەندی لاو كاك ـ هیمەت محمد علی ـ لە (هۆلی نەئمیم بۆ هونەری نوێ) لە شاری كەركووك كرایەوە .

(٢٨) تابلۆی جۆربەجۆر لە هۆڵەكەدا پیشان درا ، تابلۆكانی هونەرمەند ئاوێنەیەكی واقیعە روتو روكەشەكە نینو لە ناو تەمومژی دنیای ناوەوەشدا نەخنكاوە، بەڵكو پەیوەندی یەلە نێوان دوو دنیای مرۆڤو سروشت ، مرۆڤو كێشەكانی .. هێڵەكان وێنەیەك یا نیشانەیەكی رووتی عاتیفەیەك نین ئەوەندەی كارو جووڵانەوەیە.. رەنگیش شێوە تەقلیدیەكەی نەگرتۆتە خۆو هیماش نیە بۆ هەڵچوون ئەوەندەی بەهای بنیات نانی فیكرە .

تابلۆكان بە گشتی لە كێشەكانی ناوەوەی مرۆڤ ئەدوانو هەر یەكێك لە تابلۆكان چەند مانایەكیان ئەبەخشیو بینەربان ناچار ئەكرد كە ماوەیەكی زۆریان لەگەڵدا بەسەر بەرێو پتر لە گەڵیاندا بژێو لێیان وردبێتەوەو بچێتە ناو قووڵایی ماناكەیانەوە .

هونەرمەند لەم بارەوە ئەڵێ « كاتێك لە تابلۆكان ورد ئەبیتەوە ، كەمێك چاوەڕوان بەو داوایان لێ مەكە بە ئاسانی خۆیان بدەن بەدەستەوە ، هونەرێكی ئاسان لە جیهاندا نیە چونكە ژیان ئاسان نیە ، تابلۆكان داوات لێ ئەكەن كە بەشداری لە دۆزینەوەی مانای هیماكانو هێڵە بەیەكاچووەكانا بكەیو بە هێمنی بچیتە ناواخنیو هەموو شێوەیەكی جیهانە شاراوەكەی ، هونەریش تەنها رەنگدانەوەیەكی فۆتۆگرافیانەی واقیع نیە بەڵكو واقیعە بە گۆڕان پێشكەوتنو تەمومژیەوە ، لە بریتی ئەوەی شتێكی ئامادەكراوت پێشكەش بكەم، هەندێ بەشی ئەو شتەم پێشكەش كردوی بۆ خۆت بچیتە ناو حەقیقەتی هونەری نوێ ، هەر وەكو ـ هر برت رید ـ ئەڵێ : پێوەر سەبارەت بە هونەرمەند

● نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد ●

بڕوانە ل : ٧

لێرەوە

دەست پێوەگرتن

دەست پێوەگرتنو خۆ دوورخستنەوە لە دەستبڵاویو زیادە مەسرەفی ، یەكێكە لەو ئەركە گرنگانەی ئەمرۆ لە ئەستۆی تاكەكەسو كۆمەڵو خێزانو دامو دەزگاكاندایە ، واتە ، ئەم ئەركە ئەركی هاوڵاتی هوشیارە كە هەست بەوە دەكات ، دەبێت ، هەركەسە لەئاستی خۆیەوەو بەقەدەر توانای خۆی بەردێكی زیاد بخاتە سەر ئەو پایە بڵندەی لەم ولاتەدا رەمزی خۆراگرتنو سەربەرزی هەموومانە. گەلی ولاتە خۆشەویستەكەشمان عیراق ، هەموو كاتو بە درێژایی مێژوو ، رۆڵەی خۆراگرتنو رۆژانی تەنگانە بووە بە تەفەلای لێهاتوانەی زانیویەتی چۆن تاریكی دەگۆڕی بە رووناكیو چۆن پاشە رۆژی خۆیو ئەوەی داهاتوی بەسەربەرزی زامن دەكات .

ئەوا ئەمرۆ ئەم وڵاتەو گەلەكەی رووبەرووی دوژمنێ بونەتەوە ، كە هەموو كردەوەیەكی بەڵگەی قینرەشیەكە كەس لەگۆری نابینێ ، ئازایەتیو خۆراگرتنو هەڵمەتی مەردانەی رۆڵەكانی ئەم گەلە نەبێت ، لەم رۆژگارەدا ، یەكێ لە پێداویستەكانی سەركە ـ وتنمان ، دەست پێوەگرتن كەپشتیوانی خۆراگرتنمان دەبێت، لەبەر ئەوە ، هەر خێزانێك لەماڵەكەی خۆی، هەر كاربەدەستێ لە دەزگاكەی خۆیو هەر كرێكاری لە كارگەكەیو جوتیار لە كێڵگەكەی ، بە دەست پێوەگرتنی مەوزوعیی؛ دوور كەوتنەوە لە زیادە مەسرەفیو بەفیرۆ نەدانی : وەختو كەرەستەو توانا بەشدار بەكی شەرەفمەندانە دەكات لە بەتەوكردنی گیانی سەركەوتنداو نزیك كردنەوەی دۆزمنەكانی سەربەستیو سەربەرزی عیراق لە گۆزی هەتاهەتایی .

● احمد رشید ●

چالاكی هونەری لە سلێمانی

باسێكی دەربارەی تاقی كردنەوەكانی كۆمەڵی هونەرە جوانەكانی پێشو خوێندەوە ئەمەش سەربازی كورتە باسێك دەربارەی شانۆی كوردی .

● مێژووی كۆمەڵی هونەرە جوانەكان

● لەم رۆژانەی پێشودا نەقابەی هونەرمەندان لقی سلێمانی دەستی كرد بە گێڕانی وەرزی دووەمی رۆشنبیری خۆیانو سەرەتا هۆڵی یەكێتی نەقابەكانی كرێكارانی پارێزگای سلێمانی كۆڕێكی فراوانیان سازكردو تیایدا هونەرمەند كاوەی ئەحمەد میرزا

● دۆزینەوەی نهێنی لەم پێشانگەیەدا

چەند رۆژێك لەمەوپێش نەقابەی هونەرمەندانی سلێمانی دووەم پێشانگەی بۆ هونەرمەند ئاراس عبدالكریم لە هۆڵی قوتابخانەی گوێژەی كچان سازكردو ماوەی چەند رۆژێكی خایاند .

هونەرمەند لەپێشانگەی ئەم جارەیدا نزیكەی (٢١) بەرهەمی پیشاندابوو تێكرا چەند بابەتێكی حۆماڵیو جیهانی پیشان دابوو لەوانە تابلۆی گەرەكی سەرگوڵو كچێكی ئەفەریقی ..

● كاكە ئاراس لەساڵی ١٩٦١دا لەشاری سلێمانی لەدایك بووە ئێستا قوتابی پۆلی یەكەمی پەیمانگەی تەكنۆلۆجی یە لەكەركوكو تائێستا بەشدارى زۆربەی پێشانگەكانی قوتابخانەو چالاكی قوتابخانەكانی كردوە لەگەڵ هاوبەش كردنی دا پێنجەم پێشانگەی هونەرمەندانی سلێمانیو یەكەم پێشانگەشی لە ساڵی ١٩٧٨دا كردۆتەوە .

● فریا ●
نووسینگەی سلێمانی

جیهانی رەنگاو رەنگ ● جیهانی رەنگاو رەنگ

ئادەمیزادی باڵدارو وەرزشێكی تازەیە

خەڵك لە شاری «لاس فیماس »دا لە ئەمەریكا ئێستا خەریكی وەرزشێكی تازەبابەتن پیاوێكی كەنەدایی دایهێناوەو مافی داهێنانەكەی بە ئەمەریكایی یەكان فرۆشتوە .

وەرزشەكەیش بریتی یە لە فڕین بە هەواوە لە بەرزی (٤٥) پێوە بەڵام ئەوەی دەیەوێ بفڕێ دەبێ جلێكی تایبەتی لەبەركا كە لە جلی ئاسمانەوانەكان دەكاو پێڵاوو كڵاوی تایبەتیش لەبەركا كە بۆ ئەم وەرزشە دروستكراون .

دوا فلیمی كلاودیۆ كاردینالی

چیرۆكی ژیانی كلارای دۆستی دیكتاتۆری كۆچ كردووی ئیتالیا

مۆسۆلینی دەكرێ بە فلیمو كلۆدیۆ كاردینالی دەوری كلارا دەبینی .. كلارا ئافرەتێكی شاراوەی نەناسراوبوو و شتی زۆر كەمی لەسەر نووسراوە .

شیعری منداڵان

جۆلانە

هۆنراوەی : ع. ع. شەوبم
ئاوازی : صباح محمد امین

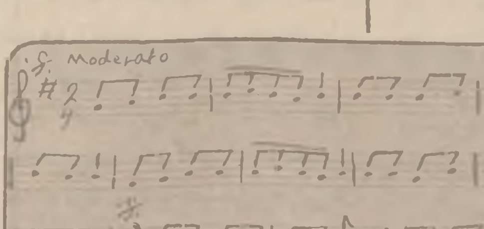

جۆلانەی با جۆلانە
بێ باڵم بچكۆلانە
وەك باڵندەی هێلانە
بفڕە ! بفڕە ! جۆلانە
بمبە . بمبە ! بۆ سەرڕدار
لەوێ سێو ئەخەمە خوار
بۆ نەخۆشو پەرێشان
بفڕە وەك ئەو مەلانە
جۆلانەكەم جۆلانە
بۆ هاوەڵو بۆ خۆێشان

جیهانی منداڵان

گەیشتە ماڵی رێوی ... برسێتی تەنگی پێ هەڵچنی بو ... بە رێوی گوت :

ـ چنكێ گەنم بدەرێ هەمو پەڕەكانی خۆمت دەدەمێ ؟

رێوی بە قسەی تاوسی قایل بو ... نەختێ گەنمی دایەو تاوسیش هەمو پەڕەكانی خۆی رنیو بەرێوییەكەیدا ..

كە تاوس هەمو پەڕو تووكەكانی خۆی هەڵكێشاو ئی دیمەنێكی زۆر دێزەو دڕێوی هەبو ...لەسەرماندا كەوتە دانەچۆقیو هەڵ لەرزین ..

رێوی پێی گوت :

ـ سەرما دەتكوژێ .. ناوسكو گەدەی من زۆر گەرمەوە بەختیارم بووەی كە [illegible]

چووە لایەوەو پێی گوت :

ـ ئەگەر ئەو دەنكە گەنمەم بدەیتێ پەڕێكی جوانت دەدەمێ ... !

مێروولەكە وەڵامی دایەوە :

ـ مێروولە گەنمی لە پەڕی جوان لە لا خۆشترە... بەڵام رێوی حەزی لە پەڕی جوانە ...

ناوسەكە رۆی باكـ [illegible]

چیرۆك بۆ منال

پەڕی جوان

چیرۆكی : ایوب منصور
لەتیف هەڵمەت كردوویەتی بە كوردی

رۆژێ لە رۆژان تاوسی لەبەر ئەینۆكێكدا زۆر بە فیرو تەوەزلی یەوە بە پەڕە رەنگاورەنگەكەی خۆیدا روانیو بە لوت بەرزی یەوە قریشكاندی

ـ من جوانترین گیانلەبەری زەویمو دەبێ هەر خواردنێكم پێویست بێت باڵداران بۆمی بێنن... !

ناوسەكە جارەوێكی كرد باڵدارەكان داواكاری [illegible]

فرمانەكەی بە پەلەپرووزێ جێبەجێ بكەن ... بەڵام هیچ باڵندەیەك بایەخی بە قسەكەی تاوس نەدا ... ئەویش توورەبوو و رووژاو بە مراوی وت :

ـ من شای پەلەوەرانم دەی خواردنەكەی خۆنم بدەرێ ...

مراوی یەكە گوتی : بۆچی خۆت مسووری خواردنی خۆت ناخۆی ؟ ئەنجا تاوسەكە مێروولەیەكی بەدی كرد كە چەند یەكی [illegible]

هاوكاری
دەزگای رۆشنبیری و بڵاوكردنەوەی كوردی
بەغداد : شەقامی « الخلفاء » / تەلەفون : ٨٨٧٥٧٩٥
مەیدانی « الخلانی » پێنج خەت

لەم ژمارەیەدا
- ولات سەرتاپا یادی رۆژی شەهید دەکاتەوە ل۲ ·
- چیرۆکو شیعر لە ئەدەبی جەنگ ل۳ ·
- هاوکاری لەگەڵ خێزانی شەهیداندا ل۵و۸ ·

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

هاوکاری

التضامن

ساڵی ۱۹۷۰دا دەرچووە

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

پێنج شەممە ۲-۱۲-۱۹۸۲ ژمارە ٦٦٤ · ۸ لاپەڕە · بە ٥٠ فلسە · الخميس ۱۹۸۲/۱۲/۲ العدد ٦٦٤

شەهیدان لە هەمووئێمە ڕێزدارترن

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیران دەکا

پێیری ئێوارە بەرێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیرانی کرد ، ئەنجومەن لەو کۆبوونەوەیدا کە نزیکەی پێنج سەعاتی خایاند باسی چەند کاروباریکی بەرنامەی کاری کردو بریاری پێویستی دەربارەیان دا ·

ئەمەو لە کۆبوونەوەکەدا بەرێز طه یاسین رمضان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شورش جیگری یەکەمی سەرۆک وەزیرانو ژمارەیەک لە بەرێزان ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو وەزیرەکانو کاربەدەستە گەورەکانی دەوڵەت ئامادە بوون ·

پیاوە ئاینیەکانی پاکستان و روشنبیرانی فەرەنسا

ستایشی سیاسەتی عیراق دەکەن و دەستدرێژی ئێران تاوانبار دەکەن

ئیسلام ئاباد ـ پاریس : سەرەکی مەلبەندی فەتوادان لەناوچەی پەنجابی پاکستانو بەرنوێژو خوتبە خوێنی مزگەوتی بادی شاهی لە لاهوور کە یەکێکە لە گەورەترین مزگەوتەکانی جیهان ستایشی سیاسەتی عیراقو سەرکردایەتی سەرەکی فەرماندە صدام حسینو توانایی باڵای عیراقییەکانی کرد لە بەرپەرچدانەوەی دەستدرێژیەکانی ڕژێمی تاوانباری ئێراندا ·

سەرەکی مەلبەندی فەتوادان لەو وتارەیا کە لەڕیزلێگرتنی کاربەدەستانی بالوێزخانەی عیراقدا لەپاکستان دای وتی هەلوێستە ڕەگەزیەکانی رژێمی ئێرانو نیازە چەپەلەکانی لەگەڵ دابو نەریتی هەموو جیهاندا جیاوازنو ئەو شەڕەیشی کە دژی عیراق بەرپایان کردوە ڕۆژ بە ڕۆژ زیانی زۆرتر بە گەلەکانی ئێران دەگەیەنێ ·

لە لایەکی تریشەوە شێخ عبدالستار الرحمانی سەرەکی زانکۆی ئیسلامی لە دیرە غازیخان لەپەنجاب لەو وتارەیدا کە بەبۆنەی کردنەوەی کۆڕێکەوە دای بۆ فێربوونی زمانی عەرەبی ستایشی سەرەکی فەرماندە صدام حسینو سیاسەتی عیراقی کردو وتی بەردەوامبوونی رژێمی خومەینی لەسەر شەڕ لەگەڵ بیروباوەڕو پێڕەوییەکانی ئایینی ئیسلامدا ناگونجێ ·

هەروەها زانا ئایینییەکانی شارانی ملتان متکو دیرە غازی خان لەو بەیاننامەیەدا کە لەم دواییەدا بڵاویان کردوە نارەزایی خۆیان بە هەلوێستی ئێران دەربڕیو وتیان ئەم هەلوێستە بەشێکە لە نەخشەیەکی ئیمپریالیو زایۆنی دژی عیراق · لەهەمان بەیاننامەدا ستایشی سەرۆک صدام حسینیان کردو وتیان پێوەندی مێژوویی و ئایینی نێوان عیراقو پاکستان قوولەو جێی شانازییە ·

لە پاریسیشدا دەستەیەک لە رۆشنبیرەکانی فەرەنسا

بڕوانە ل : ۷

لە دڕندانەترین هەڵویستدا

خومەینی داوای کوشتنی برینداران دەکات

بەوالێکی رۆژنامە نووسی ئەوەی ئاشکرا کرد کە تۆماریکی دەنگ دۆزراوەتەوە تیایدا خومەینی داوا لە پاسدارەکانو لیژنەکانی دەکات پەلاماری نەخۆشخانەکان بدەنو برینیدارەکانی بەرهەڵستکارانی رژێمە خوێن رێژەکەی بکوژن ·

رۆژنامەی «المدینە»ی سعودی رای گەیاندە کە ئەو ژمارەی لایەو دەقەکەشی بڵاو کردۆتەوەو ئەم قسانە بە ئاسلکی لەنێوان خومەینیو لیپرسراویکی پاسدارە دڕندەکانیا کراوە لەو کاتەدا بوە کە رۆلەکانی گەلانی ئێران لەشەقامی مصدق لە تاران خۆپیشاندانێکیان کردوەو لەو کاتەدا پاسدارەکانی فەرمانی تەقە کردنیان دراوەتێو بە دەیان ژنو منداڵو پیریان بریندار کردوە

کۆمەڵی ئێرانییە راکردووەکان دەگەنە ڤیەننا

ڤیەننا : ئەو دەستە ئێرانییەی کە لە دۆزەخی خومەینی ڕایانکردبوو گەیشتنە فڕۆکەخانەی ڤیەننا بەهیوای ئەوەی نەمسا مافی پەنابەری سیاسییان بداتێ ·

ئەم ئێرانییانە کەژمارەیان (۱۰) کەسەو سێ ئافرەتو دوومنالیان تیایە لە مەدریدەوە هاتن بۆ ڤیەننا پاش ئەوەی کاربەدەستانی ئیسپانیا نەیانویست مافی پەنابەری سیاسییان بدەنێ لەبەر زۆربوونی ژمارەی ڕاکردوانی ئێران کە گەیشتوەتە (۷۰) هەزار کەس ·

ئیستایش پۆلیسی نەمسا خەریکی گفتوگۆیە لەگەڵ کاربەدەستانی وەزارەتی دەرەوەی نەمسادا بۆ ئەوەی ڕێگا بەو ئێرانییانە بدرێ کە هێشتا لەفڕۆکەخانەدا گیردراون کەبێنە ولاتەوە ·

بۆ تۆڵەی گیانی شەهیدانی ڕێگای سەربەرزی عیراق وپاراستنی سەربەستیمان

هێزە دلێرەکانمان دەستی مەردانە لە دوژمن دەوەشێنن

بۆ تۆڵەی گیانی ئەو شەهیدانەی ، دڕندەکانی رژێمی خومەینی جادووگەرو چەپەل ، ساڵێ لەمەوبەر بەدیل گیراوی دایە بەرگوللە ، چونکە رازی نەبوون ملکەچی توانای گەردەلوولی زەردی رەگەزپەرستیو دڕندەیی بنو رازی نەبوون بەخوێنی بەولاوە بەرگری لە سەربەرزی عیراق بکەن ، بۆ تۆڵەی ئەو گیانانەو گیانی هەموو ئەو شەهیدانەی لەجەنگی رەوامادا بۆ بەرگری لە سەربەستی عیراقو کاروانە مەزنەکەی گیانی خۆیان بەخشی · جەنگاوەرەکانی سوپای مەردی عیراق ، چەندان هەڵمەتی ئازایانەیان بردە سەر هێزە شەڕخوازو رەگەزپەرستەکانی رژێمی ئێرانی دوژمنو زەرەرو زیانی گەورەی سەروماڵی پێگەیاندەوە ·

بەپێی ئەو بەیاننامانەی لەسەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمانەوە دەرچوون ، هێزە دلێرەکانی سوپای قارەمانی عیراق لەماوەی ئەم هەفتەیەدا سنووری رۆژهەڵاتی عیراقی مەزنی لەدوژمن کردوە بە دۆزەخو چەندان دەستی مەردانەی لەهێزەکانی وەشاندوەو هێزی ئاسمانی ئازامان لەم هەفتەبەشدا وەک هەر لەسەرەتای جەنگەوە مەردانە ئاگری بەرداوەتە هێزەکانی دوژمن ·

هەر لەبەیاننامەی ژمارە ۹۱٤وە هەتا بەیاننامەی ژمارە ۹۱۸ کە لەم هەفتەیەدا لە سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانەوە دەرچوون ، ئەوە دووپات کراوەتەوە ، کە بەردەوام ، هێزەکانمان وەک قەڵای پۆلاینی سەخت بەرووی هەموو جموجولێکی نارەسەنانەی دوژمندا وەستاونو سنووری رۆژهەڵاتمان بۆتە گۆرستانی هێزەکانی خومەینیو هەر پەلاماریێ دەدەن، ئەنجامەکەی شکاندنیانەو بەسەدان کوژراو لەدوای خۆیان لەمەیدانی شەڕ بەجێ دەهێڵنو هێزەکانمان دەستی بەسەر چەکو جبەخانەیەکی زۆریاندا گرتوەو زۆریشیان بۆ بەکار هێنان دەشێن ·

هەر لە لە هەڵمەتێکی بەرپەچدانەوەی مەردانەدا کە سەرەتای ئەم هەفتەیە هێزەکانمان بردیانە سەر بنکەو مولگانی دوژمن لە کەرتی بەرامبەر ناوچەی میسان زیانی دوژمن لە سێ هەزارو ٥٠٠ زیاتر بووە ئەمەش لە بەیاننامەی ۹۱٥دا دیاری کراوە · فڕۆکەکانمان لە هەڵمەتە شێرانەکانیاندا ، راستەوخۆ بنکەو مولگاکانی دوژمنی داخ لەدڵی بێکاوەو زیانی سەروو ماڵی زۆری پێگەیاندونو لەهەموو هەڵمەتەکانیشدا دوایی بەسەلامەتی گەراونەتەوە بنکەکانی خۆیان ·

سعوودیە داوای ڕاوەستانی شەڕی عیراقو ئێران دەکا

وەزیری ڕاگەیاندنی سعوودیە بەڕێز محمد عبده یمانی داوای لە دەولەتە عەرەبیو ئیسلامییەکان کرد کۆششی خۆیان زیاتر کەن بۆ ڕادە دانان بە شەڕی عیراقو ئێرانو کۆتایی پێهێنانی ·

یمانی لەو گفتوگۆیەدا کە لەگەڵ ڕۆژنامەی « البلاد»ی سعوودیدا کردیو ئاژانسی دەنگوباسی سعوودیە بڵاوی کردەوە وتی ولاتی شانشینی سعوودیە بە تەنگی ئەوەوەیە کە نەهێڵێ ئەم شەڕە تەشەنە بکا یا لایەکی بێگانە دەستی تێبخا · هەروەها ئەم کاربەدەستە سعوودیە وتی پێویستە ئێران بچێ بە دەم کۆششە جیاجیاکانی ئاشتییەوەو ئاگای لە هێمنیی ناوچەکەو ئاشتی بێ تیایا ·

هیراڵد تریبیوونی بەریتانیایی عیراق هەر لە نەشونومادایە

لەندەن : ڕۆژنامەی بەریتانیایی (ئینتەرناشنال هیراڵد تریبیۆن) وتی شەڕو بارودۆخی شەڕ بەردەوامە بەلام عیراق هەر لەسەر جێبەجێ کردنی پرۆژەکانی نەشونوماکردن دەڕواو بەتایبەتی پرۆژەکانی دروستکردنی ڕێگاوبانی دەزەوەو جۆرەها کارگا ·

هەروەها ڕۆژنامەکە وتی بەشداری کردنی سێ هەزار کەس لەپیشەسازانی (٦٤) ولات لەکردنەوەی پیشانگای جیهانی بەغدادا لەوکاتەدا کەشەڕ بەردەوامە ئەوە دەردەخا کە جیهان متمانەیەکی تەواویان بە ئابووری عیراق هەیە ·

هەروەها وتی سەرکردایەتی عیراق بەردەوامە لەدروستکردنی قوتابخانەو نەخۆشخانەو ڕێگاوبان لە پاریزگاکانی عیراق هەمویا هەرچەندە ولات لە شەڕدایە ·

لیژنەی حەوت قۆڵی مانگی داهاتوو دەڕوا بۆ مۆسکۆو پەکین

عەممان : بەشێوەیەکی رەسمی لە عەممانـدا راگەیەنرا کە مەلیک حسین سەرکردایەتی وەفدی لیژنەی حەوت قۆڵی عەرەب دەکا کە لە کۆنگرەی بەرزی فاسدا دامەزرابوو لەو سەردانەیدا کە لەم رۆژانەدا بڕیارە بیکا بۆ یەکێتی سۆڤیەتو چینی میللی ·

گرتنی چوار کرێگرتەی ئێرانی لە لوبنان

بێروت : کاربەدەستانی سوپایی لەلوبنان فەرمانی گرتنی کرێگرتەیەکی رژێمی ئێرانیان دەرکرد کە ناوی حسین موسوییە لەگەڵ سێ کرێ گرتەی تردا بە تۆمەتی هاندان لەسەر ئەو ئاشووبانەی هەفتەی پێشوو لە بەعلبەکدا ڕوویاندا ·

ئەوەی ئاشکرایە هەندێ لەدەستەو دایەرەی خومەینی کەنێررابوون بۆ لوبنان ، لەکاتی ئاهەنگی جەژنی سەربەخۆییدا هێرشیان بردبوە سەر دەزگا رەسمییەکانی حکومەت لەشاری بەعلبەکداو بەبداخی لوبنانیان سووتاند بوو ·

ئافرەتانی عیراقو ئێران لیژنەیەکی هاوبەشی دادەمەزرێنن

پاریس : لەم ڕۆژانەدا لەپاریسدا بڵاوکرایەوە کە لیژنەیەکی هاوبەشی لەنێوان ئافرەتانی عیراقو ئێران دامەزراوە لەپێناوی ئەوەی بەهەموو شێوەیە هەوڵی ڕاوەستانی شەڕی نێوان عیراقو ئێران بداو هێز بخاتە سەر کۆمەڵگای جیهان بۆ یارمەتیدان بۆ گەیشتن بەم ئامانجە ·

ئەو بەیاننامەیەی کە بەبۆنەی دامەزراندنی ئەم لیژنەیەوە بڵاوکرایەوەو لەجیاتی عیراق خاتو منال یونسی سەرەکی ئافرەتانی

بڕوانە ل : ۷

لە نووسراوێکدا بە خوێن :

نوێنەرانی گەل باوەڕی تەواویان بەڕابەری کاروان صدام حسین دووپات دەکەنەوە

ئەنجومەنی نیشتمانی بەردەوامە لە کۆبوونەوەکانی دەورەی دووەمیو لەکۆبوونەوەی پێریدا ، نوێنەرانی گەل باوەڕی پتەوو تەواویان بە ڕابەری کاروانی سەرکەوتنمان صدام حسین دووپات کردەوە ·

بەرێز نعیم حداد سەرەکی ئەنجومەن لەووتارەی لە سەرەتای کۆبوونەوەکەدا ئاراستەی کرد وتی : هەموو گەلی عیراقی مەزن بە کوردو عەرەبو هەموو رۆلەکانیەوە لەیەک ریزی یەکگرتودا لەناو کاروانی شۆڕشدا لە جوانترین شیوەی یەکیتی نیشتمانیدا باوەڕی تەواوی بەسەرکردەو ڕابەری کاروان صدام حسین دووپات کردەوە کە ئەمە بەهێزترین لێدان بوو ئاراستەی جادووگەری گەورە خمینی کرا ·

لەو کۆبوونەوەیەدا یەکێک لە نوێنەرانی گەل پێشنیاری کرد کە بە نووسراوێکی بەخوێن نوێنەرانی گەل « بەلی بەلی بۆ سەرکردە صدام حسین » دووپات بکرێتەوە کەیەلگەی وەستانی هەموو رۆلەکانی گەل بێ لەپشت سەرکردایەتیە ئازاو لێهاتووەکەیەوەو دیسان پێشنیار کرا وەفدێکی ئەنجومەن ئەو نووسراوە پیشکەش بە سەرەکی فەرماندە بکاتو ئەندامانی ئەنجومەن تێکرا دەنگیان لەسەر رازی بوون بۆ ئەو پێشنیارە دا ·

خۆپیشاندانی شارەکانی فەلەستینی داگیرکراو دەگرێتەوە

کۆمەڵێک لە شارو دێهاتەکانی رۆخی رۆژئاوای داگیرکراو پڕبوون لە خۆپیشاندان بەبۆنەی رۆژی جیهانی هاوکارکردنەوە لەتەک گەلی فەلەستیندا کە ڕیکەوتی رۆژی بڕیاری دابەشکردنی فەلەستینە کە کۆمەلی گشتی نەتەوەیەکگرتوەکان لە ساڵی ۱۹٤۷دا دەری کرد ·

دەنگوباسی خاکی داگیرکراو وادەگەیەنێ کە قوتابیانی شارانی رام اللهو نابلس دەستیان کردە خۆپیشاندانو نەچوون بۆ قوتابخانەکانیانو ئوتۆمبیلەکانی سەربازە

بڕوانە ل : ۷

رۆژی شەهید

دوێنی لەسەرتاپای ولاتدا ، بەبۆنەی رۆژی شەهیدەوە ، یادی ئەو شەهیدە نەمرانەی گەلی عیراق کرایەوە ، کە بە خوێنی خۆیان ، سەربەرزیو سەربەستی کاروانی سەرکەوتوی شۆڕشی عیراقیان ، لە بەردەم پەلاماری دڕندانەو چاوبرسیەتی گەردەلولی زەردی رژێمی ئێراندا پاراستو بە قوربانیە گەورەکانیان وایان کرد ، نەک هەر ئاڵای عیراق بەرز بشەکێتەوە ، بەڵکو لەلوتکەی بەرزتریان داناو بەوەش خەونی نەک خومەینی جادووگەریان لەگۆڕنا ، بەڵکو خەونو ئاواتی هەموو ئەو لایەنە چاوبرسیانەیان لەگۆڕنا کە گرەویان لەسەر ئەو شەڕە نارەوایە کردبوو کە رژێمە بۆگەنەکەی ئێران دژی ولاتەکەمان بەرپای کرد ·

هەروەک سەرەکی فەرماندەو ڕابەری کاروان صدام حسین دەڵێ (شەهیدان لەهەمووومان ڕێزدارترن) ، چونکە رەمزی سەربەرزیو چابوکیو باوەڕی پتەوی عیراقی شۆڕشی ڕێبازی تازەن،شەهیدەکانمان سروودی سەردەمو زەردەخەنەی هەرگیز نەبڕاوەی سەر لێوی ئەو منداڵانەن کە بەگیانی ئازایەتیو مەردی شەهیدان گەورەدەبنو کاروانی عیراقی شۆڕشی ۱۷-۳۰ تەمووزی مەزن ، کاروانی عیراقی یەکیتی نیشتمانی پتەوی کوردو عەرەبو کەمایەتیە براکان بەو ئازایەتیەوە هەمیشە سەرکەوتوو بووە کە لە خۆڕاگرتنو پاڵەوانیەتی ئەو شەهیدانەوە وەری گرتووە ، کە گیانی پیرۆزی خۆیان لەپێناوی سەربەرزیو ئابڕوو شەرەفمەندی عیراقدا لا هەرزان بوو ·

لە رۆژی شەهیدا ، هەزاران چەپکە گوڵی نەمریو ڕیز لەسەر گیانی پاکیان ، ئەوە دوای ئەوە لەم عیراقەدا بەڵێن نوێ دەکاتەوە بۆ ئەو گیانە نەمرانە کە رەنجیان بەزایە ناچێت ، کاروان هەر بەرەو سەرکەوتنی زیاتر دەڕواتو خوێنو گیانی ئەوان ڕووناکی ڕێگایەو مەردی عیراق تیشکی رۆژ ماچ دەکات ·

● هاوکاری ●

Institut Kurde de Paris

لە برووسکەیەکدا بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

سەرۆکانی لیژنەکانی هۆشیاری ئایینی بەڵێنی دڵسۆزیو وەفاداری بۆرابەری کاروانی سەرکەوتومان تازە دەکەنەوە

بەڕێز عبدالله فاضل وەزیری ئەوقافو کاروباری ئایینی گرنگیی پەیڕەوی کردنی دووپات کردەوە بە ئامۆژگارییەکانی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە کۆبوونەوەکەی ئەم دواییەی ئەنجومەنی وەزیراندا بەو شێوەیەی بە ڕێنومای کارکردن دابنرێ لە هەموو کردەوەیەکدا .

وەزیری بەڕێز لەو کۆبوونەوەیەدا کە بۆ سەرۆکی لیژنەکانی هۆشیاری ئایینیو بەڕێوەبەرانی ئەوقافو کاروباری ئایینی پارێزگاکانی وڵات کرا : ئەوەی دووپات کردەوە کە پێویستە ئامۆژگارییەکانی سەرەکی فەرماندە بخرێنە کار کە لە بارەی کەمکردنەوەی مەسرەفو کۆکردنەوەی جەماوەرو هۆشیارکردنەوە-یانەوە داوینی بۆ ئەوەی عیراق هەمیشە بە سەربەرزی بمێنێتەوە .

هەروەها ئەوەی دووپات کردەوە کە پێویستە بەرەنگاری ئەو فێڵوفرو گومراییانە ڕاوەستن کە خومەینی تەلەکەباز بلاویان دەکاتەوەو کە لەگەڵ بیروباوەڕی ئایینی پیرۆزی ئیسلامدا ناگونجێن وەك چۆن ڕژێمی کینەلەدڵی ئێران دیلە عیراقییەکانی کوشت .

لەو کۆبەنەوەیەدا کە هەندێ کاربەدەستی وەزارەتیش ئامادەیبوون بەڕێز وەزیری ئەوقافو کاروبای ئایینی ستایشی ئەو هەڵوێستو کۆششە ئاشکرایانەی کرد کە پیاوە ئایینییە بەرزەکان لە عیراقدا دەیکەن بۆ پاراستنی گیانی سەرکەوتن کە لە جەنگی ڕەوامانـدا دژی ڕژێمی خومەینی تەلەکەباز دەرکەوتوە .

بەڕێزان سەرۆکەکانی لیژنەکانی هۆشیاری ئایینی لە پارێزگاکانی وڵاتـدا دڵسۆزیو وەفاداری خۆیان بۆ پێشەوای ڕەوتی گەلمان بەرەو سەربەرزیو پایەبلندی سەرەکی فەرماندە صدام حسین تازەکردەوە .

لە کۆتایی ئەم کۆبوونەوە فراوانەدا ئەم برووسکەیان بۆ سەرکردەی بەڕێز بەرزکردەوە :

بسم الله الرحيم . واعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخيل ترهبون به عدو الله و عدوكم . صدق الله العظيم .

سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین خوا بیپارێزێ .

لەم ڕۆژە پیرۆزانـەدا کە پڕن لە گیانی بەرگرییو سەرکەوتنو هەمەهێنان لەو کاتەدا کە ئاڵاکانی قادسیەی دووهەم بە دەستی سەربازەکانی هەق لە لەشکری قادسیەی صدامی پیرۆزدا بەرزدەبنـەوەو لە نێوان چەکەکانیانا وتەی بەرزی خوا ئەدرەو شێتەوەو بیروباوەڕی لێبووردووی ئیسلامو مانای عەرەبایەتی ئەمر ئەبریسکێتەوە ، ڕۆڵەکانی گەلە سەربەرزەکە-مان دڵسۆزیتان بۆ تازەدەکەنەوەو بەو پێشەوایەتان دادەنێن کە پێش ئەنەوە دەکەوێ لە سەرکەوتنێکەوە بۆ سەرکەوتنێکی تر . عیراق بریتییە لە صدام حسینو صدام حسین عیراقە .

ئێمەی سەرۆکی لیژنەکانی هۆشیاری ئایینی لە پارێزگاکانی وڵات کە لە وەزارەتی ئەوقافو کاروباری ئایینیدا کۆبووینەتەوە ڕێزو شانازی خۆمانت بەرامبەر دەردەبڕینو دواتدەکەوین بەو جۆرەی کە پێشەوای بێ هاوتای گەلو ئەتەوەی عەرەبمانیو ئێمەو هەموو ڕۆڵەکانی گەلەکەمان چاوەڕێی فەرمانتانین گیانمان لا هەرزانە لە پێناوی پاراستنی نیشتمانو خاکە پیرۆزەکەیا .

سەربەرزی بۆ سەربازە پاڵەوانەکانی قادسیەی صدامو ئەمری بۆ شەهیدە پایەبلندەکانی قادسیەو هەر سەرکەوتن هی عیراقی خۆشەویستمانە لە جەنگی شەرەفی ئەتەوەییدا بە پێشەوایی شۆڕەسواری تێکۆشەری ئەتەوە پاڵەوانی ئازادکردنی ئەتەوە صدام حسین .

سەرشۆڕیو ئابڕوچوونیش بۆ خومەینی تەلەکەبازو ڕژێمە بەکرێگیراوەکەی .

والسلام عليكم و رحمه‌الله و بركاته .

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی یادی رۆژی شەهید دەکاتەوە

دوێنێ لە هۆڵی کۆبوونەوەکانی دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی ، کۆبوونەوەیەکی فراوان بەسترا بۆ ڕێزی ڕۆژی شەهید .

لەم کۆبوونەوەیەدا کە هەموو بەشەکانی دەزگاکە بەشداری بوون ، لەپێشەوە دەقیقەیەك وەستان بۆ ڕێزی گیانی پاکی شەهیدانی ڕێگای پاراستنی سەربەرزیو سەربەستی عیراق شۆڕش .

دوای ئەوە ، بەڕێز مامۆستا مصلح جەلالی بەڕێوەبەری گشتی دەزگاکە وتەیەکیدا . تیایدا باسی پیرۆزی ئەم ڕۆژەی کردو ئەوەی دووپات کردەوە کە ئازایەتیو خۆ ڕاگرتنی گەلەکەمان دژی گەردەلوولی زۆردی ڕژێمی ئێرانی ڕەگەزپەرست لەو گیانە لە خۆبوردووەیە کە شەهیدانی ئەمرمان بۆیان چەسپاندوینو لە لێهاتوییو ئازایەتی ئەو ڕابەرە دڵسۆزەی لەگەڵ گەلدا بۆ سەربەرزی گەل دەژی کە صدام حسینی مەردو پێشەوایە . هەروەك سەرکردەی کاروان دووپاتی دەکاتەوە (شەهیدان لە هەموومان ڕێزدار ترن) ، هەروەها بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی دەستی بۆ ئەو دەورە کێشا کە چاپکراوو ڕۆژنامەو گۆڤارەکانی دەزگاکەمان لە پشتیوانی جەنگی ڕەواماندا گێراویەتی لە هوشیار کردنەوەی گەلداو پتەو کردنی یەکێتی نیشتمانی عیراقو ئەوەشی دووپات کردەوە کە بە ئازایەتیو متمانە بە هێزو تواناى گەلو پشت بەستوو بە سامانی شارستانیەتی گەلەکەمان کاروانی شۆڕشی عیراق هەرگیز نابەزێ .

دوای ئەوە هەندێ لە کاربەدەستانی دەزگاکە بەم بۆنە پیرۆزەوە قسەیان کرد لەوان باوکی شەهید کاك حسن محمد رشید کە بەڕێوەبەری ئیدارەیە لە دەزگاکەو یەکێ لە کوڕە جگەر گوشەکانی شەهیدی ڕێگای سەربەرزی عیراقە قسەی کردو ئەوەی دووپات کردەوە کە ئەوەی هەموومان شانازی پێوە بکەین قوربانیدانە لە ڕێگای سەرکەوتنی کاروانی سەرفرازی عیراقدا بەرابەری سەرکردەی گەل صدام حسین .

● **بەشی لێکۆلینەوە ،**

ئا٠د٠ع ، نووسینگەکانی هاوکاری :

بە پێی بڕیارەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ، بە دانانی ڕۆژی ١ ی کانوونی یەکەمی هەموو ساڵێك بە ڕۆژی شەهید ، لە عیراقدا ، بۆ یادی ئەو شەهیدانەی ، ساڵێ لەمەوبەر ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکەی ئێران دوای بەدیل گرتنی گوللە بارانی کردن .

بەپێی ئەو بڕیارەو بۆ یادی گیانی پاکی شەهیدانی ڕێگای پاراستنی سەربەخۆی عیراق لەو جەنگە ڕەوایەی دژی چاوبرسیەتی ڕژێمی خومەینی دەیکات ، لەدوێنێوە ، لە سەرتاپای وڵاتدا ئاهەنگ گێران دەستی پێ کردو هەموو دامودەزگا ڕەسمیەکانو ڕێکخراوە جەماوەریەکانی گەل بەشداری تیا دەکەنو ماوەی چەند ڕۆژێك دەخایەنێت .

چەپکە گوڵ لە سەرمەزاری سەربازی نەناسراو

هەردوێنێ ، بۆ ئەم یادە پیرۆزە ، چەپکە گوڵی هەموو دامو دەزگـارە سمیەکانو ڕێکخراوە جەماوەریەکان لەسەر مەزاری سەربازی نەناسراو دانرا ، دامودەزگا ڕەسمیەکانو ڕێکخراوە جەماوەریەکان دەستیان کرد بە ڕاپەراندنی ئەو بەرنامە تایبەتیانەی بۆ یادی ئەم ڕۆژە ئەمرمان ئامادەکراون .

وەزارەتی رۆشنبیریو ڕاگەیاندنو هەموو دەزگاکانی سەر بەم وەزارەتە ، فراوانترین بەرنامەی بۆ ئەم ڕۆژە پیرۆزە سازکرد کەبریتین لە چەندان بەرنامەی تایبەت لە ڕادیوو تەلەفزیونو بەستنی چەندان کۆری رۆشنبیریو کردنەوەی چەندان پێشانگای هونەریو دەزگای سینەماو شانۆ بەرنامەیەکی فراوانی ئامادە کردوە کە چەندان چالاکی هونەری دەگرێتەوەو لەسەر شانۆی « الرشيد » پێشکەشیان دەکاتو لە دوێنێوە دەستکرا بە پێشکەش کردنی شانۆیی « پشتەکانی خێزان » لە نووسینی قاسم محمد کە دەستەیەك لە هونەرمەندە دیارەکانی عیراق بەشداریان تیا کردوە ،

هەروەها لەبەر ڕووناکی وتەکەی سەرەکی فەرماندە صدام حسیندا فلیمێك تومارکراو دوێنێ پیشان درا بەناونیشانی «شەهیدان لە هەموومان ڕێزدارترن»و تیپی ئەتەوەیی هونەری میللیش تابلۆی «سەرکەوتن»ی پێشکەش کرد . هەروەها دوێنێ لە هۆڵی «العلويه» پێشانگای « شەهیدان لە هەموومان ڕێزدارترن » بەم بۆنە پیرۆزەوە کرایەوەو پیشانگاکە لە ئامادەکردنی کۆمەڵەی هونەری سیرامیك بوو .

یەکێتی گشتی نەقابەکانی کرێکارانی عیراقیش بەرنامەیەکی فراوانی بۆ ئەم ڕۆژە پیرۆزە داناو لە دوێنێوە دەستکرا بەڕاپەراندنی کە بریتییە لە ئاهەنگ بۆ ڕۆڵەو خێزانی شەهیدانو دابەشکردنی دیاری بەسەریانداو زیاندنەوەی ئەم یادە پیرۆزە لە شوێنەکانی کاری کرێکاراندا کراو هەروەها یەکێتی لە هەموو پارێزگاکانی وڵاتدا بەرنامەی تایبەتی بۆ ئەم ڕۆژە ئەمرە ئامادەکردو لە دوێنێوە دەستی پێکراوە . هەر بەم جۆرەش ڕێکخراوە جەماوەریەکانی تر وەك : قوتابیانو ئافرەتانو مامۆستایانو .. هتد .

سەرتاپای وڵات یادی رۆژی شەهید دەکاتەوە

● **لەپارێزگاکانی ناوچەی کوردستان :**

● **هەولێر :**

لە شاری هەولێری مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان ، لە دوێنێوە دەستکراوە بە ڕاپەڕاندنی ئەو بەرنامە فراوانەی لە لایەن دامودەز-گاکانی ئۆتۆنۆمیو ڕێکخراوە جەماوەریەکانەوە بۆ ئەم ڕۆژە پیرۆزە ئامادە کرابوو ، لە مزگەوتەکان نوێژی غائب لەسەر گیانی پاکی شەهیدانی ڕێگای سەربەرزی عیراق کراو لە لایەن ڕێکخراوە جەماوەریەکانو کاربەدەستانەوە سەردانو دیاری پێشکەش کردن بەسەر خێزانەکانی شەهیداندا کراو یەکێتی قوتابیانی کوردستان ، لقی هەولێر لە دوێنێوە دەستی کردوە بە ڕاپەراندنی ئەو بەرنامە فراوانەی بۆ ئەم ڕۆژە پیرۆزە ئامادەیی کردبوو ، لەم یادەدا پیشانگایەکی پۆستەری سیاسی سازکردوو دەست کرا بە میهرجانیکی گەورەی ئەدەبیو وەرزشی لە نێوان قوتابخانە ئامادەبیەکاندا لە پارێزگاکەدا .

● **سلیمانی :**

لە پارێزگای سلیمانیشدا ، ئەو بەرنامە فراوانەی کە دەستەی ڕاوێژکاری ڕاگەیاندن بە بۆنەی ڕۆژی پیرۆزی شەهیدەوە دایناوبوو ، لە دوێنێوە دەستی پێکردو یەك هەفتە دەخایەنێتو بە نوێژکردن لەسەر گیانی پاکی شەهیدان لە هەموو مزگەوتەکان دەستی پێکردو هەروەها بەم بۆنە ئەمرەوە پێشانگای قورئانی پیرۆزو کورێکی ڕۆشنبیریو سەردان لە خێزانی شەهیدانو بەخشینەوەی دیاری بەسەریاندا ، هەروەها پۆستەرێك بەم بۆنەیەوە

بڕوانە ل : ٧

جەماوەری پارێزگای هەولێر لە خۆپیشاندانێکدا دەڵێن تەنیا صدام حسین سەرکردەمانە

نووسینگەی هەولێر

پارێزگای هەولێر وەك هەموو پارێزگاکانی تر خۆپیشاندانێکی مەزنیان ڕێکخست لە بەردەم سەرکردایەتی هۆبەی هەولێری پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی بۆ پشتگیری کردنو دانانی هەڤاڵ صدام حسین بە سەرکردەی ئەم ڕێبازە پیرۆزە ...

تیایدا هەڤاڵ سعدی مهدی صالح رازگری لقی باکوری پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالیستیو بەڕێزان جمال حاجی شریف سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەراندنی ناوچەی کوردستانو احمد عبدالقادر نقشبندی سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستانو ئەمینداری ئەمیندارێتی ناوچەکەو یحیی جاف پارێزگاری هەولێرو هەڤاڵان رازگرو ئەندامانی هۆبەی هەولێری پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی ...

● جەماوەرانی هەولێر ، جارێکی تریش دووپاتی ئەوەیان کردەوە کە گەلی کورد هەمیشە پارێزگاری لە وولاتی عیراق دەکات ، چونکە نیشتمانی خۆیەتی ... بەڵێنی وەفادارییان بۆ گەلو سەرکردە نوێ کردەوە کە بە خوێنی ئاڵیان پەیامی پیرۆز بنەخشێننو مێژووی برایەتی کوردو عەرەب پرشنگدارتر بکەن ...

لە سەنگەرەکانی پێشەوەی جەنگی ڕەوامان دژی ڕژێمی ئاخوندی بەکرێ گیراوی خومەینی شەڕبکەنو گوللە ئاراستەی ئەم فاشستانە بکەن ...

● ئینجا هەڤاڵ رازگری هۆبەی هەولێری پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی لەهەولێر ووتارێکی خوێندەوەو تیایدا وتی -

ئێمە لە کاتێکدا کە باس لە خەباتو تێکۆشانو خوێنڕشتنی گەلی کوردمان دەکەین دژی ڕژێمی خومەینی کاسەلێسی ئیمپریالیزم ، مێژوویەکی پڕ شانازی برایەتی کوردو عەرەبمان دێتەوە بیر کە هەر لە دێر زەمانەوە ئەم دوو گەلە برایە لە پێناوی ئەم خاکەدا خەباتیان کردووەو خوێنی هاوبەشیان بەخشیوەو لە دەفتەرنامەی شەهیداندا پایەو ڕێزیان لێنراوە ....بۆیە ئەمڕۆش کە بەرەو سێیەمین ساڵی جەنگی شەرەفو کەرامەت دەچین گەلی کوردمان درێغییان نەکردووە لەم پاڵەوانیەتییەو هەمیشە چەکی پیاوەتیان لە شان بووە بۆ ئاوەدانی عیراقو بەربەچدانەوەی هەموو خەونێکی ناپەسندانەی ئیمپریالیزمو نۆکەرانی ...

ئەمڕۆش لەم خۆپێشاندانە جەماوەرییە پەیمان تازە دەکەینەوە بۆ وولاتو سەرکردەی لێهاتوومان هەڤاڵی تێکۆشەر صدام حسین کە ئەو ڕۆڵە بەرجەگە بین تا دوا تنۆکی خوێنمان بەرگری لە وولاتی عیراق بکەینو هەڵوێستی پیاوانە بنوێنین ...

● جا مامۆستا یونس حداد سەرۆکی ئەنجومەنی گەل لە هەولێر وتارێکی خوێندەوەو وتی :-

جەماوەرانی هەولێر... هەر لە یەکەم ڕۆژی جەنگەوە پاڵپشتو پشتگیری خۆی دەربڕیوە بۆ سەرەکی فەرماندە هەڤاڵ صدام حسینو بەردەوامیش دەبین لەم هەڵوێستە ...

دوا جار خەڵکی مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان بروسکە نامەیەکیان بۆ سەرەکی فەرماندە بەرزکردەوەو تیایدا ڕێزو ستایشی خۆیان دەربڕی بۆ سەرکردەی لێهاتوو هەڤال صدام حسین ...

خۆپیشاندانەکە زیاتر لە سێ سەعاتی خایاند ...

ڕاپۆرت

چالاکی قوتابیانی کوردستان لە هەولێر

بە بۆنەی کردنەوەی قوتابخانەکانو ساڵی نوێی خوێندن ، لە بەرنامەی چالاکییەکانی یەکێتی قوتابیانی کوردستان - لقی هەولێر ئەم حاڵانە دەخوێنینەوە :

● بەسەرپەرشتی بەڕێز پارێزگاری هەولێر یەکێتی قوتابیانی کوردستان لە ١١-١١-١٩٨٢دا جوڵانەوەیەکی هەرەوەزی ڕێکخست بۆ پاك کردنو خاوێن کردنەوەی هەموو قوتابخانە سەرەتاییو ناوەندیو ئامادەییەکانی پارێزگاو ، هەروەها پاك کردنەوەی بنیایەی کۆلێجەکانی زانکۆی صلاح‌الدین ..

ئەم جوڵانەوەیە لە بەیانییەوە تا ئێوارەی خایاندو هەزاران قوتابی تیا بەشدارییان کرد .

● بڕیاریش وایە لە ڕۆژی بیرەوەری دامەزراندنی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراقدا کارێکی هەرەوەزی بۆ پاك کردنەوەو خاوێن کردنەوەی بەشە ناوخۆییەکانی زانکۆی صلاح‌الدین ڕێك بخرێ .

● لەسەرەتای کانونی یەکەمی ئەمساڵدا دەورەیەك بۆ قارەمانێتی تۆپی باڵەو سەبەتەو ، لەم دەورەیەدا تیپەکانی کچو کوڕانی هەولێرو سێتمانیو دهۆكو ئەینەوا بەشداری دەکەن .

● لە ١٤-١٢-١٩٨٢دا کارێکی هەرەوەزی ڕێك دەخرێ بۆ پاك کردنەوەو ڕێکخستنی بەشە ناوخۆییەکانی سەر بە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی هەولێر .

● لە مانگی کانونی یەکەمدا دەورەی ئایبەتی بۆ دیفاعی مەدەنی دەکرێتەوەو کچانو کوڕانی قوتابخانە ئامادەییکان تیا بەشداری دەکەنو ، هەروەها دەورەیەکیش بۆ برینپێچی تایبەت بە کچان دەکرێتەوە .

● لقی هەولێر تیپی (ڕابەران)ی دامەزراندوە کە ژمارەیان لەنێوان ٣٠-٤٠ قوتابییەو ، بڕیاروایە ئەم تیپە سەر لە گوندەکان بدەن بۆ یاریدەی جوتیارانو ، هەروەها دەرس لە قوتابخانە میللییەکاندا بڵێنەوە .

● بەردەوام قوتابیانی هەولێر خوێن دەبەخشنو ، ٦٩ قوتابی تریش ناوی خۆیان نوسیوە بۆ ئەوەی خوێن بدەن .

● بڕیار دراوە کە ١٥٠ کچو کوری قوتابی قوتابخانە ئامادەییەکانو ٢٥٠ قوتابی کولێجەکان سەر لە دەزگاو کارگە بەرهەم هێنەرەکان بدەنو ، بەشداری چالاکی زیادکردنی بەرهەم بکەن .

● هەروەها بڕیاری چەند چالاکییەکی وەرزشی تریش دراوە .

Institut kurde de Paris

چەند سەرنجێك دەربارەی رەخنە :

کامە رەخنە؟!

دوکتۆر عیزەدین مستەفارەسوول

لە ژمارەیەکی پێشووی« هاوکاری »دا باسی رەخنەو ڕاستگۆییمان کرد ، لەو تەعریفاتە دووایین کە دەتوانین لە دوونوێ ئەم کتێبو ئەو تەجروبەدا دەربیبینینو بیکەین بە سەرمەشقی ڕەخنە ٠

کاك محەمەد بەدری لەو ووتارەدا کە بەناوی «ڕەخنە وانابێ »وە نووسیبووی‌و هۆی ئەم دەم تێوەردانو هاتنە ناوەوەی ئەم چەند ووتارە ، لەوێدا نوو سیبووی !

« رەخنەی ئەدەبی ی ڕاستەقینە مەبەستی هەرە سەرەکی‌ی ئەوەیە بەرهەمە ئەدەبی‌یەکە بەچاکی هەڵسەنگێنی‌و هەوڵی ئەوە بدات ڕێگەیەکی ئاشکراو ڕووناك دەست نیشان بکات بۆ چارە سەرکردنی کەمو کوڕی‌یەکەی بە شێوەیەکی زیرەکانە ٠٠٠ »

بەڵێ ڕاستە دەبێ ڕەخنەگر بەرهەمی ئەدەبی بەچاکی هەڵسەنگێنی ، بەڵام دەبێ ـئەرکی ڕەخنەگر یارمەتی دانی نووسەر بێت ، واتە کە لایەنی تواناو هێزی نووسەر دەست نیشان دەکات ، لایەنی جوانو پتەوی بەرهەم دەر دەخات ، دەبێ یارمەتی‌ی نووسەر بدات ، یا قەناعەتی پێ‌بکات کە ئەمانەن هێزو توانایی ئەو ، ئەمانەن لایەنی ڕەنگینی بەرهەمەکەی تا دەستیان پێوە بگرێتو بەڵکو پتەو تریان بکات ، بچێتەوە سەر سەرچاوەکانیانو هێزی تازەیان لێ وەرگرێت ٠

هەروەها کاتێك لایەنی کزی‌و کەمو کوڕیی نووسەرو بەرهەمەکەی دەست نیشان دەکات ، دەبێ دیسانەوە قەناعەت بە نووسەر بکات کە ئەمەیە لایەنی کزو ئەمەیە کەمو کوڕیی بەرهەمەکەی‌و ئەگەر بتوانێ هەر بەوە وازی لێ نەهێنێ کە دەردی بۆ دەست نیشان بکات ، بەڵکو دەستی بگرێت بەرەو دەرمانو هۆو سەرچاوەی لادانی ، ئەو لایەنانە ٠

کەواتە ـ لێرەدا ڕووبەڕووی دوو هەڵوێست دەبینەوە ، کە لە ئەنجامدا یەکن ، یا یەك دەگرنەوە ٠

هەڵوێستێ قەناعەت‌کردنی نووسەرو هەڵوێستی تواناو شارەزایی ڕەخنەگر ٠

واتە ڕەخنەگر دادوەر یا حاکم نی‌یە ، بڕیاری پاداشدان یا سزادان بدات بەسەر خاوەن بەرهەمدا ، بەڵکو ڕەخنەگر یارمەتی دەری خاوەن بەرهەمە ، دەبێ پێی بسەلمێنێ لایەنی پتەوی‌و کزیی بەرهەمەکەی کامەیە٠لێرەشدا تەنیا دەبی زمانی قەناعەت بکەوێتە کار ، چونکە ڕەخنەگر هەروەك حاکم نی‌یە، دیارە شایەتی بەردەم دادگاش نی‌یە ، تا بلێین بەئینسافو ڕاستگۆیانە شایەتی‌ی خۆی بەرامبەر بە نووسەرو بەرهەمەکەی دەداو دەڕوا ٠ بەڵکو دەبێ ڕەخنەگر پێشتر بیر لەوە بکاتەوە ، کە ئەم جۆرە ڕەخنەیەی ئەو ، یا ئەو چەشنە بیر دەربڕینەی ئەو چەند یارمەتی‌ی نووسەر دەداتو تا چ ڕادەیەك دەتوانێ قەناعەتی پێ‌بکات کە بڕیار یا ئەو شایەتی‌یەی ئەو ڕاستەو چەندی لە باردا هەیە یارمەتی‌ی بداتو بەرەو پێ لەمەیدانی پتەویدا داکوتانو کەلینی کزی پڕ کردنەوەی دەبات ٠

لێرەشدا هەڵوێستو تواناو شارەزایی ڕەخنەگر دێتەکایەوە ٠ ئەگەر ڕەخنەگر شارەزابێو بناغەیەکی زانستی‌ی هەبێو لەمەیدانی تیۆریی ئەدەبو ڕەخنەی ئەدەبدا دەسەڵاتی هەبێتو دەتوانێ ڕەخنەکەی مەوزووعی‌و زانستی‌یانە بێتو بەهرەی قەناعەت پێ‌کردنی خاوەن بەرهەم بەجوانی دەربخات ٠

کەواتە ئەرکی ڕەخنەگر نە شکاندنی خاوەن بەرهەمەو ـنە پێداهەڵدانو لەخۆبایی کرد نێتی ، بەڵکو یارمەتی دانێتی ٠ کەئەمەش ئەرکی ڕەخنەگر بێت بەرامبەر بە بە تاقە بەرهەمێك، یا بەرامبەر بە تاقە نووسەرێك ، دیارە ئەم هەڵوێستە هەموو ئەدەبیاتی سەردەمو نەتەوە دەگرێتەوەو باڵی بەسەر زەویی وولاتدا دەکێشێ ، واتە ـ ڕەخنەگر بەم چەشنە خۆی لە تاقەوە بوەن یا هەڵوێستی « ئەبستراکت »ی یا (تەجرید) دوور دەخاتەوەو تاقە بەرهەمو تاقە نووسەر بەدووربینو لەسنووری هەموو.وولاتو بەرهەمی میللی‌و لەسنووری مێژوودا دەبینێو ڕێکو

ڕەوان یارمەتی‌ی ئەوەی دەدات کە لەو سنووڕەداو لە ڕێڕەوی مێژوویی بەرهەمی میللیدا شوێنی خۆی لە کاروانی پێشکەوتندا بدۆزێتەوە ٠

ئەرکی ڕەخنەگر لە یارمەتی‌داندا هەر ئەوەنی‌یە ، نووسەر لەمەیدانی تاقیکردنەوەدا دەرچێنێ یا هەڵیگرێ بۆ کۆششو تاقیکردنەوەی تر ، بەڵکو ئەوەشە کە تەواو بیباتە مەیدانی ژیانو تەجروبەی زیندووو پێشکەوتنو بەرەوپێش چوونەوە ٠ هەر بەم هەڵوێستەشەوە ڕەخنەگر جێی خۆی لەمەیدانی بەرەوپێش بردنی ئەدەبیاتی نەتەوەو هاوچەرخدا دەبینێتەوەو لەگەڵ کاروانی ژیانو پێشکەوتندا دەڕوات ٠ هەر لەم تێگەیشتنەوە دەتوانین ڕەخنەگر لەبەردەمی مەسئولیەتێکی گەورەدا ڕاگرین ئەویش ئەوەیە ، ئەگەر ڕەخنەگر نووسینەکەی خۆی بە بڕیار بزانێ یا بەشایەتی‌ی دابنێت یا بەیارمەتی‌ی ڕاستەقینەی بزانێت ، ئەوا هەر دەبێ هەست بەوە بکات کە ئەم بڕیارو شایەتی‌و یارمەتی‌یە ئەنجامی لەبەرەو پێش‌چوونی نووسەردا چی‌یەو ئەو بەرەوپێش چوونەی ئەو چ کارێك دەکاتە سەر پێخستنی ئەدەبیاتی نەتەوەو ئەدەبیاتی هاوچەرخی وولاتو ئەگەر جوغزەکەش فراوان بکەینەوە ئەوا ئەم بزووتنەوەو کۆششو کارە لەسنووری هەموو جیهاندا دەبینین یا دەیبەینە ئەو سنوورەوەو دەیکەین بەبەشێك لە جموجۆڵی مرۆڤایەتی ٠

ئەگەر ئەمانە هەموو جیهان بینی‌و ڕای‌نایبەتی بی بەرامبەر بە ڕەخنەو ڕەخنەگرو نووسەر ، ئەوا دیسان هەر جیهان بینی‌و ڕای لایەنگرانەنو سەر بەو ڕێبازو قوتابخانەیە بن ، ئەوا بنەڕەتی ئەم قسانە جێی خۆیان دەگرنو ووردە شتو ووردە باس یا تەفسیرات جێی لێ دووانو موناقەشەن ٠ خۆ ئەگەر خوێنەرو ڕەخنەگر سەر بە ڕێبازی تر بنو ئەمانە بەڕاست نەزانن ، ئەوا لەبناغەشەو ـ لە ووردە ـ باسیشدا لێك جیا دەبینەوە ٠ ئەوکاتە ئەوان دەتوانن باسی لەڕەخنە بۆ ڕەخنە « بکەنو جوانی‌ی بەرهەم هەر بە جوانی ببەخشنەوەو لە هەموو شوێنو کوڕێکدا شایەتی‌و بڕیاری خۆیان بدەن ، یا بەواتەی کوردی » پاکو پیس لەیەك جیا بکەنەوە »و هیچ شتێك نەبەنەوە سەر سەرچاوەو دەربەسی ئەوەش نەبن ڕووبار دەڕژێتە کام دەریاوە، بەڵکو لێرەدا دوو دەریای جیاواز ئاشکرایەو دڵی هەر لایە بۆ یەکێکیان لێ ئەداتو لە هەموو جوغزو مەیدانێکیشدا مەسەلەی سەرچاوەو ڕێبازو دەربڕا جێی موناقەشەو لەسەر دووانو قەناعەت پێکردنەو ئەمەش جارێکی‌تر هەر لەسنووری ڕەخنەی

بڕوانە ل : ٧

٧ ساڵ بەسەر کۆچی ووردی‌دا

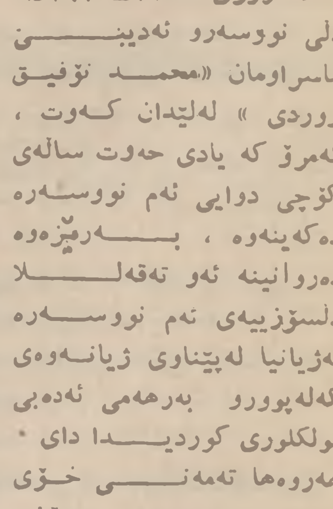

لە رۆژی ٢ـ١٢ـ١٩٧٥دا، دڵی نووسەرو ئەدیبێ ناسراومان «محمد توفیق ووردی » لەلێدان کەوت ، ئەمڕۆ کە یادی حەوت ساڵەی کۆچی دوایی ئەم نووسەرە دەکەینەوە ، بەرێزەوە دەڕوانینە ئەو تەقەلا دڵسۆزییەی ئەم نووسەرە لەژیانیا لەپێناوی ژیانەوەی کەلەپوورو بەرهەمی ئەدەبی فولکلوری کوردیدا دای ٠ هەروەها تەمەنی خۆی لەخزمەتی وشەی پیرۆزی کوردیدا بەسەر برد ، چی بە بەرهەمە ئەدەبیەکانی خۆی چی بە ژیاندنەوەی کەلەپورو مامۆستای نەمر لەدنیای رۆژنامە نووسی کوردیشدا سەردەمێکی زۆر کاری‌کردووەو لەم رووەشەوە رەنجی دڵسۆزانەی جێگای ڕێزە ، مامۆستا ووردی زیاتر لە هەژدە چاپکراوی هەمە چەشنەی لەشیعرو چیرۆكو فولکلورو لێکۆڵینەوە لەپاش خۆی لە کتێبخانەی کوردیدا بەجێ‌هێشتوە سڵاو لەیادی حەوت ساڵەی کۆچی دوایی « ووردی »و هەموو ئەو گیانەنانەی مۆمی تەمەنیا لەخزمەتی وشەی پیرۆزی کوردیدا داگیرسان هەتا کوژاندنەوەی کۆڵیان نەدا ٠

● هاوكاری ●

سلاڤە لێ ژچاڤێت "مەندەلی"

ژنالا چاڤێتتە سیپە لا هەلدا
دلێ من گەمیەو چاڤێتتە دەریا
بزاڤێ دکەم لناف لەپێت تەدا
لەزێ ب کە یارێ جەرگێ من دڕیا
م سەر ژێکە م بخۆ من ڤەخۆ
نابیمە خوینەك لناف رەهێت‌تەدا
دابێژم بمرم دهناڤێت تەدا
ئەز بوم کوچەرەك من قەستا تە کر
ل وارێتە یارێ کوینێ خۆ قەدا
سپێدەیت خێرا لەبیرا نە بم
گەل ڕۆژێ هەلات بزانە ئەزم
سلاڤامنە تو بخودێ ڤەدە
ئەڤێ ڤینداری بخۆ کە هیکە
م بکە پیلەکا لناف رستکا خودا
گەر ژی بۆ ئیڤار ٠٠ ئیڤار نەخوشن
دەمێ خاتریتە چەوا ژنە بخازم
چەندی گوتنێت کتێبێت تەدا
چەند داڤە مویەك لناف پرچاتەدا
هەر هندە جارا سلاڤا ل تە دکەم
چەندی تك تکەك ژ دلێ تە بێتن
ئەو هەمی ئەزم دناف خویناتەدا
دێ زڤرم بوتە دێ زڤرم بوتە
خۆ کەمە شەبەك لناف کەزیاتەدا

تیکوشەر : صدیق شرۆ مزوری
مندلی ٢٨ـ١٠ـ٩٨٢

چیرۆك لە ئەدەبی جەنگ
شەهید

سۆران مەحوی
٢٤ـ٦ـ٩٨٢

بە ساکاری دەژیا ٠٠ گەیشتە ئەوەی خێزان پێکەوەبنێ ٠٠ ئەوەندەی لەبەری ژیان نەخوارد ٠ ٠ دایکی بیری بەلایەوە بوو ٠٠ بەو بیرە بیرەوەری‌یەکانی خۆی هاتەوە یادو چووەحامۆشی‌یەوە ـ

ـ « غیرەت سەگ بتخوات، قەت ئەوەندە بێ‌غیرەت نەبووی » وابزانە ئیستەش‌تافی لاوی‌و جارانی گوندیتە ٠٠ خەریکی گۆلاو برینو ئاودانی مەرمزەکەی » ٠٠

خامۆشی‌یەکە دایگرتەوە :ـ

ـ « ترس هەمیشە رەفتاری ئەوانەن بە چاوێلکەیەکی لێڵو تەڵخەوە دەڕوانە ژیانو ناژانن ژیان پیرۆزترە لەوەی تێی‌گەیشتوون ٠»

« پێویستە بیرێ لەم ئاڵۆزاوی‌یەی ژیانمان بکەمەوە ٠٠ تەنانەت ئەوزەیەی هەشە بۆ ئەو ئەرکانە بخرێنە گەڕ ٠٠ جا ئەگەر وا نەکرێت هێز ٠! کەڵکی چی‌دەگرنو سوودی‌چییان هەیە » ٠

دوا بڕیاری‌دا بۆ ئەومەبەستە گشت رۆژێ شەبەقی دەچووە سەر ئیشی کوڕەکەی ٠٠ گەلێ باشتر لە ئەحۆلی کوڕی کارەکەی‌دەگێڕا ٠٠ سەرجەم دانیشتوانی گوزەرەکە جگەلە ئەولای مام عەزیز بەخیلیان پێ‌دەبرد ٠٠ ئەولاگەنجێکی پاکو دڵو دەروون بەرز بوو ٠ ٠دڵنەوایی پورە شەمەی دەکرد :ـ

ـ دەك سەد پیاوی بێ‌غیرەتت بەقوربان بێت ٠

ئەمان لە گەرمەی قسەیاندا بوون ٠٠ چووبوونە سەر باسی (حاجی ئەورەحمانەفیتلە) ئەو بێ‌مرووەتە چۆن گیانی بەزەیی دۆڕاندووەو هەلی لە رۆژانی شەڕ وەرگرتووە ٠ ٠چاوچنۆکانە گشت کاڵەو پیتاڵی عەمارەیۆی چەندساڵەی بەنرخی ئەمرۆ ساغ‌کردەوە ٠ ٠٠ لە گەرمەی ئەم باسەدا ، لەپڕ هۆڕنی ئۆتۆمبێلەکە رووی پێ‌وەرچەخاندە لای تابووتەکەی سەری ، تابووتەکە بەئاڵای وڵات پێچرابوو ٠

ـ تەرمی شەهید

هێدی هێدی ئۆتۆمبێلەکەهات ٠٠ لە چەقی شەقامەکەدا گیرسایەوە ٠ ٠شۆفێرەکە بە گوڕم چاوی دەگێرا ، شەمە بێ‌پرس بۆ لای ئۆتۆمبێلەکە ملی نا :ـ

ـ دڵم خەبەری داوە ٠٠٠

پیاوە ڕدێن سپی‌یەکە بەرەو رووی هاتو تۆزێ هێواشی کردەوە ـ

ـ ها ٠٠٠ خوشکم خێرە؟! بۆچی شپرزەی ؟!

ـ خێر دەبێ ٠٠٠

نەخێر ڕدێن سپی‌یەکە دووی کەوت ، بەبەر لووتی تایووتەکەوە چەقین ٠٠ بەو دیمەنە خەڵکە حەپەسان :ـ

ـ تەرمی ئەحۆلە ، خوێنی ون‌نابێ

شەمەی دایك ٠٠ کەوتە ماچ کردنی جەرگە شەهیدبووەکەی ٠٠

دەباهێرش با، هەروەکو جاران

لەدژی دوژمن کێوی خەباتین
خاك دەپارێزین لەدەست بێگانە
خومەینی دژی ئاشتی‌و ئینسانە
ئێمە شەڕ دەکەین بەرۆڵەی ئازا
بەبیرو باوەڕ بە چەکی تازە
سەڵاو بۆگیانی هەمو سەربازان
لەڕووی دوژمندا وەك بازی ئازان
یاخوا خومەینی حوکمت وەرگەڕێ
منالێ ساوات هێنا بۆ شەڕێ
باڕەفسنجانی خۆڵ کاتە چاوی
بەسەری گەورەو ڕیشی سوتاوی
هەستن برایان لەدەشتو لەشار
جار هەر ئەمجارە بادەست کەینەکار
ئەمجارە نۆرەی شاری میسانە
تاوانەوەیان لامان ئاسانە
دەبا خامنئی بێ بۆ مەندەلی
بەچاوی کۆرەی پای لێ هەر زەلی
با هانا بەرێ بۆ پیرە شەیتان
خۆی قەڕاسەکا وەك کەر لەمەیدان
شمشێری عەلی‌و خەنجەری دەپان
بەڕەفسنجانی نایەتە هەژان
میللەتی بیەوێ بگا بە ژیان
ئەبێ هەزاران گەنج کا بەقوربان
دەبا ڕاپێو بازی دۆڵو دەریابی
ڕێگای بەگورگو بە ئەژدیهابی
باهەوری تیرو ناوی شپێواوبێ
هێرشی دوژمن هەروەك لافاوبێ
ئەبێ خەباتکا بێ‌وچەو وەستان
نابێ دواکەوێ لەکۆچو کاروان
یەکێتی گەلو سوپای قارەمان
ئازادمان دەکا بەوەعدو پەیمان
دەبا یەکێتی گەلمان دوو پاتکەین
سەرەك صدامو حزبی پێ شادکەین
سلاو بۆ گیانی هەموو شەهیدان
سلاوی گەلو سوپای‌قارەمان

سید جلال سید حسن بەرزنجی

دەبا هێرش‌کا هەر وەکو جاران
سوپای بینێتن لەقومو تاران
هێرشیان هێنا لەلای بەسراوە
بەوورگی دڕاو گەڕانە دواوە
ئەمە دوو ساڵە ئێمە جەنگ دەکەین
سەنگەری دوژمن پڕ لەسەنگ دەکەین
بەکوردو عەرەبو هەمو هاوبەشان
گشتمان ئامادەین هەموگیان ڤیداین
هەمو سەربازی خاكو وولاتین

ئاسۆی رۆشنبیری

ئەحمەد شەوقی

لەم رۆژانەدا لەمیصر یادی پەنجا ساڵەی کۆچی دەکرێتەوە کە گەورەترین شاعیری عەرەبەو پێشڕەوو رابەری نوێ‌کردنەوەو دوایی ئەحمەد شەوقیی پتەوکردنی گیانی شیعری عەرەبی‌یە لە ماوەی نیو سەدەدا ٠ ئەحمەد شەوقی کە لە بابو باپیرانەوە کوردە شیعری عەرەبی گەیاندەوە سەردەمی رەسەنی‌و داڕشتنی بەهێزی جارانی ٠

جگە لە دیوانی (شوقیات) کە زۆر بەناوبانگە کۆمەڵە شانۆیی‌یەکی هۆنراوەو پەخشانی نووسیوە ، ناودارترینیان مەجنوون لەیلایە ٠

رۆمانێکی دوو قۆڵی جبراو منیف

دوو رۆمان نووسی لێهاتوو جبرا ابراهیم جبراو عبدالرحمن منیف پێکەوە رۆمانیکیان نووسیوە بە ناوی (عالم بلا خرائط) کە

لەم دوایی‌یە لە بیروت بڵاوکراوەتەوە ٠ ئەم کارەش شتێکی دەگمەن نی‌یە ، نەك هەر لە ئەدەبی عەرەبی‌دا بەڵکو لەئەدەبی جیهانیشدا وێنەی بینراوە ٠

تەندروستی‌ی ئەراگون

لویس ئەراگۆنی شاعیری ٨٥ ساڵە ویەکێك، لەگەورەترین ناودارانی فەرەنسا تەندروستی بەرەو کزی دەڕواتو وا لەژێر چاودێری‌و چارەسازیی پزیشکاندایە ٠

Institut Kurde de Paris

رۆژی شەهید

ئەو گیانانەی، لەو رۆژەدا بوونە قوربانی ، نموونەی بەرزی ، سەربەرزی‌و ئازایەتی چۆکدانەدانی عیراقی لوتکەیە ، هەروەك ، بەڵگەی دڕندایەتی‌و نامەردی ئەو دوژمنە رەگەزپەرستەیە، ئەوە بۆ سێ ساڵ دەچێت،

بەپێی ، بڕیاریك ، لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشەوە دەرچووە رۆژی ((١))ی کانوونی یەکەمی هەموو ساڵێك ، لەعیراقدا ، بووبە رۆژی ((شەهید)) ، بەیادی، ئەو تاوانە نامرۆڤایەتیە دڕندانەیەی رژێمی داخ‌لەدڵ‌و رەگەزپەرستی ئێران ، لەگەڵ بەدیل‌گیراوەکانی عیراقدا کردی‌و هەموویانی دایە بەر گوللە ، چونکە رازی نەبوون مل‌کەچی دەستەڵاتی چەپەڵی دڕندەکانی قوم‌و تاران بن .

عیراق مانای گەورەیی‌و سەربەرزی لەرێزو گەورەیی شەهیدەکانیەوە وەردەگرێ

شەڕیکی دوژمنایەتی کاری ناپیاوانەی بەسەر وڵاتەکەماند سەپاندوە .

« شەهید » کە لە ژیانی گەلی عیراقی کولنەدەردا ، مانای سەربەرزی‌و دلێری‌و رووناکیە بەلوتکەی هەرگیز بەرزیەوە ، لەم جەنگەماندا ، دژی چاوچنۆکی رژێمی ئێرانی داخ لەدل ، مانای گەورەترو فراوانتری وەرگرت . هەروەك سەرەکی فەرماندە صدام حسین چەندان جار دووپاتی کردوە : رۆڵەکانی گەلەکەمان لەلای ئێمە زۆر زۆر بەنرخن ، بە پێچەوانەی رژێمی دڕندەی خومەینی‌یەوە، کە نەك قینی لەمرۆڤی دنیایە ، بەڵکو مرۆڤی گەلانی ئێرانیشی زۆر لا بێ‌نرخەو زۆر دڕندانە بەهەزارانیان دەکات بەدەمی

دڕندایەتی رژێمەکەی خۆی یان فڕێیان دەداتە دۆزەخی شەڕێکەوە کە بەمەبەستی چاوبرسیەتی نامەردانەی ئاگرەکەی هەلگیرساندوە .

● **شەهیدان لەهەمومان رێز دار ترن**

هەروەك سەرەکی فەرماندە وی «شەهیدان لە هەموومان رێزدار ترن »· بەخوێنی شەهیدەکانمان عیراق نەك هەر لەوساتەوە کە کاروانی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ تەموز پێ‌گەیاند ، بەڵکو سەری زیاتر بەرزبوەوە ، خوێنی شەهیدەکانمان ، لەهەموو هەلمەتێکدا، لەهەموو بەرپەچدانەوەیەکی پەلامارە- کانی دوژمندا تیشکی رێکاو تینی توانای خۆراگرتنی زیاتر بووە ، مانای شەهید لە فەرهەنگی خەباتو قوربانی گەلی عیراقدا ، مانای ئەو سەربەرزیەیە کە هەرگیز مل کەچی نازانێت‌و بەردی بناغەی بیناکاری هەمیشە بەرەو رووناکی‌و گەورەییە .

شەهیدان زەردەخەنەی سەر لێوی منالەکانن

ئەم عیراقە گەورەیە ، لەسایەی رێبازی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ تەموزی مەزندا ، هەستایەوە ، تا سەربەرزو بەرەو رووناك بڕوات ، بەرەوپێش بڕواتو تۆزو گەردی هەموو ساڵانی نەهامەتی‌و دواکەوتن لە هەموو دیاردەیەکی رابووردوی تاریکی بسڕێتەوە ، ئەو رابووردوەی ، کە گەلی عیراقی تیا کرابووە ژێر

دەستەی بێگانەو تاقمی بەکرێ گیراو ، بەڵام شۆڕشی رێبازی تازە ، کە عیراقی ژیانەوە، کە گەورەیی گەلی عیراقی سەرجەم ژیاندەوە ، کە کاری کەوتە دەست خۆی ، فێر بوو ، هەمیشە بەرەو پێشەوە بڕواتو کەڕانەوە نەزانێت ··· نە·· ناگەڕێتەوە ، لەپێناوی ئەم مەبەستەدا ، هەموو گەلی عیراق مانای گەورەیی سەربەرزی خۆیان فێر بوون، هەتا لەم جەنگە رەوایەدا ، کە بۆ بەرگری لەو سەربەرزیە دەیکەین ئەو دەرسە فێر بووین ، کە شەهیدان ، بوونە زەردەخەی سەر لێوی چەکی بەهێزتری دەستی جەنگاوەران .

ئەم وڵاتە خۆشەویستە، کە رۆڵەیەك رابەری دەکات، هەست بە هەتا لێدانی دلی پیرو لاوو ئافرەت‌و منداڵی دەکات ، لەپێناوی بەردەوام پاراستنی ئەو گەورەیی‌و سەربەرزیەدا شەهیدەکانی لەلا لە هەموو شت پرۆزترە قوربانی دان لە پێناوی- بەردەوامی کاروانەدا ، لای هەموو یەکێك لە رۆڵەکانی عیراق ، نەك هەر بۆتە ئەرکی نیشتمانی ، بەڵکو بۆتە مایەی شانازیەکی وا کە شتی لەوە پیرۆزتری لا نیە شانازی پێوە بکات .

عیراقی هەمیشە لوتکە

دوژمنی رەگەزپەرست، وای دەزانی عیراق پارویەکی ئاسانەو هەر بە ئاسانیش دەتوانێ قوتی بدات ، بەڵام ، ئەوە بۆ سێ ساڵ دەچێ هەر هەوڵ دەداتو هەر سەری بە دیواریکی ئەوەندە سەختدا دەکەوێت ، ناتوانێ زەرەیەك لە مەبەستی چاوچنۆکی خۆی بەدی بێنێ ، گەلی عیراق لەم جەنگەوە ئەوە فێر بوو ، کە سەربەرزی خۆی لەدەستی خۆیایەتی ، بە خۆراگرتنی خۆی‌و بە باوەڕ بوون بە خۆی‌و توانای خۆی زیاتر کۆبوونەوە لەدەوری ئەو سەرکردایەتیەی کە لەناو جەرگەی ژان‌و ئاواتەکانی خۆیەوە دروست بووە ، دوژمن زیاتر دڕندە بێ ئێمە زیاتر خۆ راگرتوین ، تا دوژمن زیاتر بەماندانی داخە لەدڵەکانی دوژمن بەسەر بەرزی عیراق دەستدرێژی بکات ، دیواری سنووری سەربەستی عیراق پتەوتر دەبێت‌و خوێنی شەهیدانمان دەبێتە لافاوێکی بێ‌نامان‌و خۆیان‌و خەونە چەپەڵەکانیان لە گۆڕ دەنێ ··· عیراق هەستایەوە هەتا هەر باڵا بەرزو سەربەرز بەرەو پێشەوە بڕواتو ناگەڕێتەوەو خوێنی شەهیدانمان رووناکی رێگایەو ···· سەرکەوتنی دوایی بۆ گەلێکە کە مانای خۆراگرتن‌و سەربەرزی‌و ژیانەوەی بێ‌منەتی دەزانێ‌و ···· بۆ پێشەوە .

باوەڕی شەهید

پێشکەشە بەو گیانەی لەپێناوی پارێزگاری گەل‌و نیشتمانەکەیدا خۆی بەخت دەکات .

ـ سەرفراز ـ

برا تۆ لاوبووی
لای دایك‌و باوك‌و
لای خوشك‌و برا
بینایی روون‌و گلێنەی
چاو بووی
لەلای دەسکیران
خۆزگەی نازدارو گەش‌و
گونجاو بووی
بەڵێ ئەو مێشکە ··!
کەبۆ هەزاران ئاسەی پڕ ئاهەنگ
ئاوانی گەش‌و جوان شۆخ‌و شەنگ
بوو بووە باوەش‌و جۆلانەو بێشکە
داتنان لە پێناو رێی باوەڕوو گیان
بوون بە قوربانی جوانی‌و وڵات‌و
سەرفرازی‌و نان .
ئاوا تفەنگت لێ‌نایە سەر شان
بۆ دوژمنانی سەربەستی‌و نان‌و هەتاو
چوبتە مەیدان ··
ئەی شەهیدی رێی پاراستنی نیشتمان
دەستە دەستە لەوانەی
هاتن بۆ ژیان
زۆریان هەبوون بێ‌سەرو شوێن
سەری مەرگیان لێ‌نایەوە
لەکۆڕی باوەڕی جواندا
بەهیچ جۆرێك لێیان نادوێین
چونکە لە کردەوەی گەشدا لەدوای
خۆیان
تەنیا خۆڵ بوو لەپاشی مەرگیان
جێ مایەوە .

· · ·

بەڵام ئەوەی کە ئێستاکە
لە تۆی قارەمان جێ‌مابێ
هەموو رۆژوو دەم‌و ساڵێ
جێی شانازی دایك‌و باوك‌و
دەسکیران‌و هاووڵات‌و
خزمان‌و خوشك‌و برابێ
ئەو گیانە بەرزەت بوو بەخشیت
بە پیرۆزترین دلدارت
کە سەربەرزی نیشتمانە
ئەو ناوەتە ·· کە هەتاکو عیراق مابێ ···
دەبێ هەمیشە وەك گیانی
پڕ شانازی
لە کۆڕی باوەڕی جواندا
لە مێشك‌و لەسەر لێودابێ

ئەم هاووڵاتیە هاتەوە باوەشی نیشتمانەو بەڵگە لە ناوجەرگەی ئێرانەوە دەگێڕێتەوە

ئێرانی تەعسونلویی‌و جادوگەری بەتایبەتی دوای چوار میشقی دانیشتنی خومەینی‌و دەستو دایەرەکەی رۆژ لە دوای رۆژ هەقیقەتی رژێمەکەیان بۆ خۆیان‌و

گەلانی جیهانیش ئاشکرا دەبێت ···

لەم رووشەوە چەندەها نمونەو بەڵگە بە دەستەوەیە یەکێک لەوانە هاووڵاتیەکە بە ناوی کمال محمد احمد بەشێو کە یەکێك بوو لەوانەی کەوتە کێژاوی ئەو رژێمەوەو ماوەیەك لە خاکی ئێراندا مایەوەو پاشان هەروەکو برا عێراقیەکانی تری کە بەردەی حەقیقەتیان

لەرووی ئەو رژێمە هەڵمالی راستەوخۆ گەڕانەوە باوەشی نیشتمانی خۆشەویستی خۆیان‌و بەم بۆنەیەوە خۆی هاتە نوسینگەی سلێمانی لەو بارەیەوە وتی من یەکێکم لەوانەی کە لەگەڵ

خێزانەکەمدا ماوەیەکم لە شارەکانی تاران‌و کرماشان‌و شارەکارەکانی تر بەسەر بردوەو ئەوانەشی کە تیا بینیومە لە وێراکردنی شارە کوردەکان‌و کوردستانی ئێران بەدەرنەبوە بۆ نمونە شارەکەی مەهابادو قازی وێران کراوەو رۆڵەکانی دەربەدەر بوون‌و ئەوانەشی ماون یان لە بەندیخانەکانی ئێراندا توندکراون یان چەکیان دژی ئەو رژێمە هەڵگرتوە ·· هەروەها لە شارەکانی تریشدا بە هیچ شێوەیەک رێگا بە کوردەکان نادەن کە کاری میری

جێبەجێ بکەن‌و تەنانەت هیچ جۆر مافێکی رۆشنبیری‌و کۆمەلایەتی لایەنەکانی تریشیان نیە جگە لە مافی کوشتن‌و بڕین‌و گرتن لە بەندیخانەکانی قوم‌و تاران‌و ئەئین‌دا جگە لەوەش نێکرای دانیشتوانی ئێران بەشی هەرە زۆریان بێ‌کاران‌و ئەم جەنگەی ئێستا لە ئارادایە کارێکی گەورەی کردوەتە سەر باری ئابووری‌و کۆمەڵایەتی‌و سیاسی ناو ئێران ··· جا دوای ئەوەی چەند مانگێکم

بڕوانە ل : ٧

دەربارەی نووسین‌و کاری رۆژنامەنووسی

نووسینی : وائل عانی
ستێ لە پەرەسەندنی رۆژنامەنووسی عێراقی
احمد سید علی بەرزنجی
کردویەتی بەکوردی

بەشی چوارەم

سەرچاوە ···
دەنگ‌وباس‌و وتەی رۆژنامە دەدرێتە

پاڵ سەرچاوەکانی ، هەواڵیش یا وتەی رۆژنامەی چاك گرنگی‌ی خۆی لە سەرچاوەکەوە بەدەست دێنێ .

هەتا سەرچاوەکە بەهێزتر بێ هەواڵەکە بڕوای خوێنەرو گوێگر یا بینەران بۆلای خۆی رادەکێشێ .

ئەمەش لەلای ئاژانسەکانی دەنگ‌و باسە جیهانی‌یەکان بۆتە باوێك کە ئیشارەت بۆ سەرچاوەکە بکرێ .

جێگای سەرچاوەش لە هەواڵ یان وتەی رۆژنامەکەدا بەم شێوەیەیە :ـ

١ ـ لە سەرەتای پێشەکی‌ی هەواڵەکە :

(سەرەك وەزیرانی مالتا وتی کە کارکردن لە بنکەکانی بەریتانیادا لە ناو دورگەکەدا لە کۆتایی ئەمساڵدا تەواودەبێ .)

٢ ـ لە ناوەڕاستی پێشەکی‌ی هەواڵەکە :

(··· ئەمە سەرەك وەزیرانی مالتا لە کۆنگرەیەکی رۆژنامە نووسی‌دا وتی ···)

٣ ـ لە کۆتایی پێشەکی‌ی هەواڵەکەدا :

(··· وە سەرەك وەزیرانی مالتا لە وتەیەکی رۆژنامە نووسی‌دا دوێنێ وتی ···)

لێرەوە ، (سەرچاوە) کە دەکەوێتە ناو هەواڵەکەوە یا شاراوەدەبێ یان دیار .

أ ـ لە حاڵەتێکدا (شاراوە) دەبێ کە هەواڵەکە لەسەرچاوەکە زۆر گرنگتربێ ، هەروا لەم حاڵەتەدا ناوهێنانی سەرچاوەکە لەبەر ئەوەی گرنگ نییە ، پێویست ناکات ، بەڵکو تەنیا دەست نیشانی سیفەتەکەی دەکرێ .

نموونەی ئەمە : (تەندروستی بەڕێز کۆرت ڤالد هایم ، سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان ، باش بووە ، وا سکرتێرەکەی بەڕێز ڤالدهایم وتی کە ···) .

لێرەدا هەواڵەکە زۆر گرنگترە لەسەرچاوەکە کە (سکرتێرەکەی ڤالدهایم) خۆیەتی ، هەروا هەواڵەکە هەرگیز نرخی خۆی بەوە لەدەست نەداوە کە ناوی سکرتێرەکە نەبراوە .

ب ـ وەیا لە حاڵەتێکدا (دیار) دەبێ کە ناوەکە لە ناوە هەرە ناسراوەکان بێ یان لەهەمان کاتەدا هەرخۆی سەرچاوەی هەواڵەکەبێ .

نموونەی ئەمە : (کۆرت ڤالد هایم سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان لە بەیاننامەیەکدا کە دوێنێ بلاوی کردەوە وتی کە لەو داوایەی پێشکەشی کردووە بۆ کشانەوەی لەکار ، پەشیمان بۆتەوە ، ئەمەش بەهۆی چاك‌بوونەوە لە نەخۆشی‌یەکەی‌و نەمانی مەترسی لێ‌ی .

سەرچاوەش یان (بەهێز) دەبێ یان (لاواز)و فشەڵ .

١ ـ سەرچاوەی بەهێز :ـ

کاتێ سەرچاوە بەبەهێز دادەنرێ کە (پەوەندی)ی

کاتێ سەرچاوە بەبەهێز دادەنرێ کە (پەیوەندی)ی مان بەهەواڵەکەوە زانی ، یانی هەتا پەیوەندی سەرچاوەکە نێزیك‌بێ بە هەواڵەکەوە ئەوەندە بەهێزەو پێچەوانەی ئەمەش راستە .

لێرەدا سەرچاوە مافی ئەوەی هەیە کە ئەگەر بیەوێ ناوببرێ یا بشاردرێتەوە ، وە ئەو لایەی کە هەواڵەکەی بەدەست هێناوە دەبێ ئەو ئارەزووەی سەرچاوەکە بەهەرچی نرخێ‌بێ بەجێ‌بێنێ .

نموونە بۆ ئەمە ئەوەیە کە دەسەڵاتدارانی عێراقی تاقمێك وێرانکاریان گرتووەو لێکۆڵینەوەش بەپێی رێ‌و شوێنی تایبەتی خۆی ناوی بەشدارانی تاقمەکەو ئەو لایەنەی پەیوەندیان پێیەوە بووەو ئامانجیشیان لەم کارەی خستۆتە روو ، لە حاڵەتێکی ئاواشدا ، دەسەڵاتدارانی عێراقی بۆیان هەیە کە

ناوی سەرچاوەکە بشارنەوە ، یەکەم لەبەرئەوەی گرنگ‌نییە ، دووەمیش بەهۆی هەندێ هۆی ئاسایشەوە کە پەیوەندی بە لێکۆڵینە وەکە هەیە

لە حاڵەتێکی واشدا ، سەرچاوەی هەواڵەکە بەم شێوەیەی خوارەوە بلاوی دەکاتەوە :

« ئاژانسی دەنگ‌و باسی عێراقی ـ یا هەر رۆژنامەیەك بێ ـ زانیویە کە دەزگا شارەزاکان لە وەزارەتی ناوخۆدا تاقمێ وێرانکاریان گرتووە کە بۆ بەرژەوەندی هەندێ لایەنی بێگانە کاردەکەن ، جا هەرکە لێکۆڵینەوەکە لەگەڵ ئەندامانی تاقمەکە کە ئێستا دەکرێ ، تەواوبوو ، بەیاننامەیەکی رەسمی دەربارەی ئەمە دەردەچێ . »

ئەم جۆرە سەرچاوە بەهێزانە (کە وەزارەتی ناوخۆیە) پێیان دەوترێ (سەرچاوەیەکی رەسمی)·

نموونەیەکی تر : یەکێ لەو رۆژنامە نووسانەی کە نێزیکە لە کۆشکی سپی‌ی ئەمەریکی‌یەوە ، توانیویە کە هەواڵێکی لە سەرچاوەیەکی بەهێزەوە دەستکەوێ کە وادەگەیەنێ باڵیۆزی ئەمەریکا لە (ئەسینا) بانگ دەکرێتەوە بۆ واشینتۆن تا کارەتازەکەی ، وەزیرایەتی بەرگری ، بگرێتە دەست کە وەزیری پێشوو لەم دوایی‌یەدا کۆچی دوایی کرد .

لێردا سەرچاوەکە مافی ئەوەی هەیە لەبەر هەندێ هۆ کە پەیوەندی بە پاشەڕۆژی ئیشەکەیەوە هەیە ناوەکەی بشارێتەوە ، رۆژنامە نوسەکەشس دەبێ ئەمە بێنێتە دی .

لەم حاڵەتەدا رۆژنامە نووسەکە بەم جۆرە هەواڵەکە بلاودەکاتەوە :

« سەرچاوەیەکی لێ‌پرسراو لە کۆشکی سپی‌ی ئەمەریکا دوێنێ ئەوەی خستە ڕوو کە ···»

ئەم جۆرە سەرچاوانە پێیان دەوترێ (سەرچاوەی باوەڕپێ‌کراو) .

٢ ـ سەرچاوەی لاواز :

ئەم جۆرە سەرچاوانە پێیان دەوترێ (سەرچاوەیەك کە بنەماکانی لاوازەو بەو هیوایەی کە پێشی هەموان کەوێ لە وەرگرتنی هەواڵەکەدا) . وەیا لە دوایی‌دا بەتەواوی راستی‌ی هەواڵەکە دەردەکەوێ ، جا ئەوکاتە رۆژنامەکە هەواڵێکی سەیری گەیاندۆتە خوێنەران کە هەر لە سەرەتادا گومانی لە راستی‌ی هەبووە .

جەنگاوەرەکانمان تادواتنۆکی خوێن شەڕدەکەن

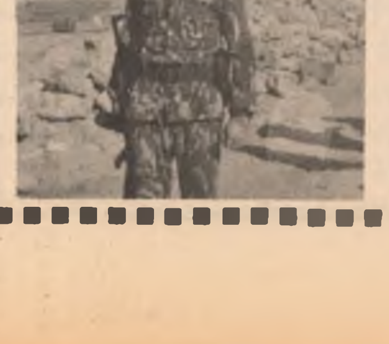

نووسینگەی هەولێر

رۆژ لە دوای رۆژ سوپای میللی بە ئەرکی پیرۆزی سەرشانی خۆی هەڵدەستێت‌و بەشداری لە جەنگی رەوامانداا دەکات لە پێناوی پاراستنی ئەم خاکە پیرۆزەو سەرکوت‌کردنەوەی رژێمە بۆگەنەکەی تاران .

لە سەنگەری یەکێك لە ئۆردوگاکاندا ئەم برا جەنگاوەرانە قسەیان بۆ رۆژنامەکەمان کردو وتیان ···

لەپێشدا جەنگاوەر عمر کریم قسەی کردو وتی :ـ

پێویستە لەسەر هەموو عیراقی‌یەکی شەرەفمەند بەشداری چەکدارانەی تەواوی

ئاشکرایە کە رژێمی بۆگەنی ئێران دوورە لە ئاشتی‌و ئاسایش‌و هێرشی

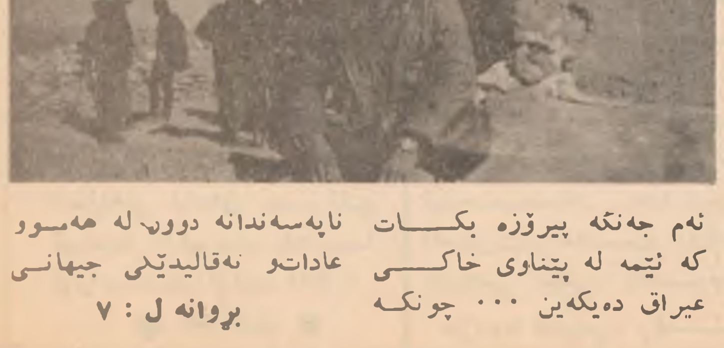

ئەم جەنگە پیرۆزە بکات کە ئێمە لە پێناوی خاکی عیراق دەیکەین ··· چونکە

ناپەسەندانە دوورن لە هەموو عاداتو تەقالیدێکی جیهانی

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

خێزانی شەهیدانی ڕێگای سەربەرزی عیراق

كەرت ٠٠٠ ئەم خوشكە كە قوتابی پۆلی سێهەمی ناوەندی‌یە لە قوتابخانەی فریشتە وتی كە هەواڵی شەهید بوونی خواڵێخۆشبووان پێكەیشت بەوپەڕی شانازی‌و سەربەرزی‌یەوە پێشوازی تەرمەكەیمان كرد بۆیە هەر لەم ڕوانگەیەوە خێزانەكەمان بەرگی ڕەش‌و ماتەمینی نەپۆشی چونكە شەهیدبوون لە پێناوی نیشتمان‌دا جل‌و بەرگی ڕەشی پێ ناوێ ٠٠٠

هەروەها وتی باوكم كە خاوەنی نۆ سەر خێزانەو لە پێناوی جەنگی شەرەف مەندایەتی وڵاتدا شەهید كرا تەنها یەكێك بوو لەو هەزارەها نمونانەی كە گیانی خۆیان خستوەتە سەر دەستیان بۆ پاراستنی هەموو خاك‌و ئاوی نیشتمانە ـ كەمان ئێستاش وەنەبێت بە شەهید بوونی باوكمان هەڵوێستی خێزانەكەمان كۆتایی پێ‌هاتبێت بەڵكو براكەمان كە ناوی حمیدەو لە ساڵی ١٩٦٢دا لەدایك بوە ئێستا یەكێكە لەو جەنگاوەرانەی كە لە كەرتی نەوسوودا بەرەنگاری دوژمن دەبێتەوە ٠٠٠ لەوەش زیاتر دیسانەوە بە شانازی‌یەوە دەڵێم كە پێش شەش مانگ مامێكم بە ناوی محمد علی عەول لە گیلان غرب شەهید كرا ئەمانەشی هەموویان ئەوە دەگەیەنن كە ئێمەی خاوەن هەق هەر سەردەكەوین چونكە یەزدانی گەورە هەقەو خاوەن هەقی خاوەن هەقی خۆش دەوێ ، جا تێكشاندنی ئەم سوپا ئەفسوناویەی دوژمن دەرنگ‌و زوو كەوتوەو پشت بەستە یەزدانی مەزن سەركەوتن هەر بۆ خۆمانەو ئەو شەهیدانەشی لەم بوارەدا گیانی خۆیان بەخت كرد ئەستێرەیەكن هەمیشە بەزوور سەرمانەوەن‌و هەرگیز هەڵوێستی پیاوەتی ئەوان لەبیر ناچێتەوە ٠

● **پاشان چوینە ماڵی شەهیدێكی‌تر بە ناون شەهید عثمان قادر حمە خانو** چاومان بە خێزانەكەی كەوت‌و سەرەتا خوشكی شەهید بە ناوی لمیعەوە وتی شەهید عثمان كە برای گەورەمانەو لە ڕۆژی ١ـ٦ـ١٩٨٢ لە ناوچەی شلمچەی كەرتی بصرە شەهید كرا بووە مایەی سەربڵندی ئێمە ٠٠٠ شەهیدی خواڵێخۆشبومان كە خۆی لە ئیدارەی ناوخۆی سلێمانی كرێكار بوو بەڵام لە سوپادا كاری دەبابەی پێ سپێرابوو هەرچەندە خاوەنی ژنێك‌و (٢) منداڵە بەڵام لە سایەی ئەو چاودێری‌و بەتەنگ‌هاتنەی كە سەركردایەتی حزب‌و شۆڕش بە سەرۆكایەتی بەڕێز سەرەكی فەرماندە صدام حسین بە خێزانی شەهیدانی ئەم جەنگە پیرۆزەی ئەدات هیچ جۆرە كەم‌و كورتیەكیان پێوە دیارنی‌یە ئەمەش لە دوو خالی سەرەكیدا بەسەردەكەینەوە یەكەمیان بەخشینی هەموو پێداویستی‌یەكی ژیان وەكو زەوی‌و ئەو بابەتانەی تریش كە دۆست‌و دوژمن پێ‌دەزانێ دووەمیان كە لە هەموو شتێك پیرۆزترە ئەویش پەیداكردن‌و پەروەدەكردنی گیانی مەعنەوی‌یە لەناو خێزانی شەهیدان‌دا ئەمەش وەكو لەسەرتاوە وتمان بە هۆی ئەو بەتەنگەوە هاتنەی سەركردایەتی حزب‌و شۆڕشە بەتایبەتی لای سەرەكی فەرماندەمان صدام حسین كە هەمیشە گیانی شەهیدان وەكو پەپولەیەكی بەهەشتی لەناو هەست‌و ویژانیدا گەشتی بێ‌پایان دەكات لەڕاستی‌دا ئەم هەڵوێستانەش وزەیەكی ئەوەندە بەهێزی لەناومانا پەیداكردوە كە نەك بڵێین توانای بەرپەچدانەوەی ڕژێمی ئێرانیمان هەیە بەڵكو لە ئێستاوە خۆمان ئامادە دەكەین بۆ گۆڕبەگۆڕكردنی ئەو پیلانانەی كە دوژمنانی لە ئێران گەورەتر دەیەوێ بۆمانی بنەخشێنێت٠

دوا جار خوشكێكی تری ئەم شەهیدەمان بەناوی بدیعەوە وتی ڕایەكی یەكجار دروستە كە ئەوانەی لە پێناوی نیشتمان‌دا گیانی خۆیان دەبەخشن دەچنە ناو ریزو كاروانی شەهیدانەوە بەڵام لەگەڵ

بروانە ل : ٧

دوای ئەوەی ڕژێمی ئێرانی قەولو گفت بۆ گەورەكانی خۆی (ئیمپریالیزم‌وزایونیزم) بە سەرو بۆرەوە جێ‌بەجێ‌كردو سەرتاپایان بەخوێنی شەهیدانی ڕۆڵەكانی عێراق سووربوو ٠٠ ئەمەڕوداوە لە مێژووی ئێمەدا بەسەربەرزی‌یەوە تۆمار كرا بۆیە هەر لەم ڕوانگەیەوە ڕۆژی ١/١٢ی هەموو ساڵێك لە عێراقدا كرا بە ڕۆژی شەهیدان و

بەم بۆنەیەوە چاومان بە خێزان‌و كەس‌وكاری چەند شەهیدێك كەوت‌و سەرەتا چوینە ماڵی شەهید ن٠ض احمد علی عەول‌و چاومان بە كچەكەی خوشكە صبیحە

لە ڕۆژی شەهیدا

گوڵەی دوژمن شایانی ئەوەن كە ڕۆژێكی دیاریان هەبێ‌و بۆ ئەوەی هەمیشە هەر

باوكی شەهید شانازی بە قوربانی

ـ ئاشكرایە لای هەموو جیهان كە دوژمنی ئێرانی بە دەستی ئەنقەستو بەنیەتی چاوچنۆكی ناڕەوای ئەم شەڕەی بەرپاكرد كە ماوەی دوو ساڵ زیاترە بەردەوامە بەڵام گەلی عیراق بە كوردو عەرەبەوەو هەموو كەمایەتی براكانەوە زوو هەستیان كرد ٠ بەم مەبەستە چەبەەو بۆ بەرگری كردن سنگی خۆیان بردوە بە پەرژینی پاراستنی سەربەرستی وڵات ٠

قوربانی‌دان لەم جەنگە ڕوایەی گەلەكەمان ؟

● ئەو هەنگاوەی سەركردایەتی شۆڕش (٢٢) ساڵ بوو دەرچووی خوێندنگای نەووت‌بوو لە ١٦ـ٢ـ١٩٨٢دا لە ناوچەی شۆش شەهیدبوو بە زیندویین‌و لە دلی میللەتدا بژین ٠

وەك باوكی شەهیدێك كە جێی شانازیمەو خۆم بە بەختیار دەزانم كە ئەو هەنگاوەی سەرەكی تێكۆشەر هەڤاڵ صدام حسین ناویانە كوڕی منیش دەگرێتەوە ، جا بەو بۆنەیەوە بەڵێن تازە دەكەینەوە كە سەربازێكی دڵسۆزی گەل‌و نیشتمانی خوشەویست بین‌و ئەو ڕێگایەی جوانەمەرگ وون نەكەین‌و ئامادەین بۆ هەر ئەركێك سەركردایەتی شۆڕش پێمانی بسپێرێت ٠

ـ بەو ناوەی یەكێكی لەو خێزانانەی شەهیدتان داوە لە پێناوی پاراستنی وڵاتدا ، هەست بەچی دەكەن ؟

ڕۆڵەكانی وەدەكات

● (ئەگەر هات‌و شەهید بووم تەعزێەم با شایی‌بێ چونكە من هەرگیز لە دڵی گەلدا نامرم) ئەم چەند وشەیە وەسیەتی شەهید (هیوا) بوو بە بۆنەی ڕۆژی شەهیدەوە چاومان بە كاك حسن ڕەشید نۆدێی باوكی شەهید كەوت‌و ئەم گفتوگۆیەمان لەگەڵی كرد ٠

ـ بیروڕاتان چی‌یە بەرامبەر ڕۆژی شەهیدو

ناوبەتی بۆ دیاری‌كردنی ڕۆژێك بۆ شەهیدانی وڵات واتە ١ـ٢ـ٩٨٢ كە یەكێ لەو شەهیدانە هیوای جوانەمەرگی كوڕمە كە ئەمەنی هەنگاوێكی لێ‌هاتوانەی دەزانم چونكە ئەو ڕۆڵانەی كە خۆیان بەخت كرد لە پێناوی سەربەستی عیراقداو سنگیان كرد بە قەڵغانی

بروانە ل : ٧

گازیەك بۆ كوردێت مەهابادی

شعان علی ئادەم
ـ دوهوك ـ

هو گەلی برا و خیشكێت كوردێن مهابادا ڕەنگین ڕابن ژ خەو بەسە مەندەهوشی و نەزانین و پشت گوهـ ئێخستن هلون ڕابن ببنە ئێك دەست و ئێك دل ئەوێ ئاستەنگی یا كەتی ڕێ یا هەوە نەهێلن ، ئەوی كورگێ ڕەش كو نزانیت بەر دەرێ كلێسا ـ كونا ـ خوكی ڕێ یە د دانا لێ بشكێنن و بكوشن و بتەلێقینن و نەهێلن لسەر ڕێ یێ خاكێ مهابادا ڕەنگین كو ئەڤرو بویە ئاستەنگ و نەیار لژیارا هەوە دا ٠٠ لوێ مهابادا ڕەنگین یا باب و باپیرا یا خەبا نا كەرو مێرخازا ، ئەڤجا بجەم ڕابن و بەهەرن و ڕاوەستن دژی ڕژێما ئێرانی یا توخم پەرست و خین مێژ ٠٠٠ داكو هین ژی مافێت خو وەربكرن بو ژینەكا سەر بلند و ئازا بو پاشەڕوژە ـ پاشەگەهە ـ كا نی و تازە و ساهی و سپەهی و زەلال و پاقژ یا بێ قرێش و كەمار داكو ژ جوویێت خینا سوور یا تولاز و مێر چاكا براوەستێتن ئەوێن ـ ئەو مێر خازێن ـ بهزارەها لاندك ـ مەندال ـ بێ باب كرین ـ ئێێتم ـ چنكی هەكو مەزن دبێژن ـ دەنگ ژ دەستەكێ ناهێت ـ ئەڤجا هەكە مرووی بڤێت ژێ بینیت بو چ داخازەكا مرووی بڤێت ٠٠٠ لێ هەتا هەر دەستێت مرووی ڤێك نەكەڤن ـ هەر دەهـ تبلێت مرووی ڤێك نەكەڤن ـ دەنگ ژێ ناهێت ٠ ٠٠ ئەی هەڤال و برا و خیشك و پالە و ڕێنجبەرێن كوردێن مهابادا ڕەنگین ژین و سەرفەرازی و

بروانە ل : ٧

پەردە لادان لە ڕووی باری ڕۆشنبیری لە ئێران

نووسینی : جلال وردە/ (هاوكاری) كردویەتی بەكوردی

● بەشی چوارەم ●

هەندێ لایەنی پەشێوی ئێران

دەركەوتووە كە ڕژێمی خومەینی بۆیە هەموو جۆرە شێوازێكی ئاشتیانەو تەقەللایەك پەسەند ناكات‌و پشت بە درێژە پێدانی شەر دژی عیراق دەبەستێ وادەزانێ كە لەپشت ئەم كارەیەوە نەخۆشی‌یە داكەوتووەكانی ناوخۆی پێ دەشارێتەوەو سەرنجی گەلانی ئێران بۆ دوور لە گیروگرفتەكانی مەسەلەو خواستەكانیان كە لەهەموو پلەیەكدا پێویستن رادەكێشێ ٠ پاشان ئەو دۆخە ناناسیانەی كە لەجەنگدان ڕێگەی پاكردنەوەی بەرهەڵستكارانی بەهەمەجۆر تاوانباركردن‌و بیانوو دەدات‌و مەبەستیشی لەمەدا ئەوەیە كە زۆرترین كات درێژی بەتەمەنی دەسەڵاتی بدات‌و ئێمەش لێرەدا پەنجە بۆ گەلێ لایەنی پەشێوی لەپلەی سیاسی‌و ئابووری‌و كۆمەڵایەتی ڕادەكێشین چونكە ئێمە لەوباوەڕەداین كە پەیوەندی‌یەكی پتەو لەنێوان لایەنەكانی پەشێوی ئەم جۆرە بابەتانەو پەشێوی ڕۆشنبیریدا لەسایەی ڕژێمێكی ئەكلیركی فاشستی دژی مرۆڤدا هەیە (هەروەكو فرۆكەوانێكی ئێران دەڵێ) هەموو شتێك لەوڵاتەكەمدا نرخی زیادی كردوە (مرۆڤ نەبێ) ٠

هەندێ دیاردەی پەشێوی سیاسی

لەماوەی (١٧) ساڵ دەسەڵاتی شادا ژمارەی كوژراوان لەئێراندا گەیشتە نزیكەی (١٠) هەزار كەس‌و چاودێری‌كاران ئەم ژمارەیەیان یەكجار بەزۆر لەقەڵەمدا ٠٠ باشە لەماوەی سێ ساڵدا لەسایەی ڕژێمی خومەینی‌دا بەرامبەر بەو ژمارەیەی كە هەریەچی دەڵێین ؟!

● ـ (٢٠٠٠٠) بەگوێرەی سەرژمێری ڕەسمی ئێران ئەماو ئەو بێجگە لەو هەزارەهایەی كە بێ سەر ژمێری ئەماون ٠

● ـ (٦٠) هەزار گیراو ٠

● ـ (٦٠٠) هەزار راكردوو بۆ دەرەوە بەهۆی توندو تیژی‌و كوشتن‌و برینی ڕژێمەكەوە ٠

● ـ بەكۆمەڵ لەسێدارەدان بێ‌وچانە ٠

● ـ هەمە چەشنەو هەمە جۆر ئازاردانی ڕێكخراو ٠

● ـ لەسێدارەدانی منداڵ ٠

● ـ لەسێدارەدانی ئافرەت (سك‌پڕیشیان تێدا بووە) ٠

● ـ گرتنی هاووڵاتیان بەئارەزوو بێ‌هۆ ٠

● ـ نەبوونی سەربەستی سیاسی‌و بیر ٠

● ـ نەبوونی مافی ڕەوای میللەتەكان كە فارس‌نین وەك ئازەرو كوردو عەرەب‌و بلوچ‌و توركمان‌و ئەرمەن ٠

● ـ ناردنی جاسوسی‌و چەتەی پیاوكوژ بۆ دەرەوەی ئێران دژی بەرهەڵستكاری ڕژێمەكە بە مەبەستی كوشتن‌و شاردنەو یان ٠

● ـ نەبوونی لەنگەرێكی گشتی دانیشتوان ٠

● ـ ڕێژەی (بەخێوكردنی منداڵ) زۆر بەرزتر لە هەموو جیهان‌و ڕێژەی (بەخێوكردنی گەورە) زۆر نزمتر لە هەموو جیهان ٠

● ـ دۆخی ناڵەباری ئافرەت دەربڕی خوێن ڕێژی‌و نەزانینی ڕژێمی مەلاكانەو ئافرەت لەئێراندا تووشی ناخۆشترین تالان بوون بووە ٠

لە ماوەی سەر ژمارەیەكەوە كە ساڵی ١٩٦٦ لەئێران كراوە دەركەوتوە كە لەناو ٣٦ ملیون كەسدا (٣٨٧٢٣٢) كەس لە دام‌و دەزگاكانی ڕۆشنبیری‌دا كاریان دەكرد كەژمارەی مێینە تیایاندا (٦٥٣٩٦) بوەو ئەمەش ژمارەی هەندێ كارگیرانی ئەو سایە لەو دەزگایانەدا :

- ـ لە زانكۆكاندا ٤٢٠٠٠ ٠
- ـ لە دەزگاكانی خوێندندا ٨٢٠٩٩ ٠
- ـ لە خزمەتگوزاری ئەندازیاری‌و تەكنیكی‌دا ٧٠٠٠ ٠
- ـ لە دادگاكان ٦٤٠٠ ٠
- ـ لە خزمەتگوزاری پزیشكی‌و تەندروستی‌دا ١٣٠٢٣ ٠
- ـ لە سوپاو هێزەكانی ئاسایش ١٥٠٠٠ ٠

كارگیران لەهەندێ دەزگای ڕۆشنبیریدا ٠

- ـ نووسەرو ڕۆژنامەنووس ١٧٩٤ ، ١٧٠ ئافرەت
- ـ هونەرمەندە تەشكیلیەكانی ٧١٢١ ، ٧٥٢ ئافرەت
- ـ وێنەگری بازرگانی ١٧٣١ ، ٦٦٦ ئافرەت
- ـ لەشانۆكاندا ٤١٣٠ ، ٢٦٧ ئافرەت
- ـ موسیقاو گۆرانی ٣٥١٢ ، ٨٥ ئافرەت
- ـ سروودو گۆرانی ٥٦ ، ٣٢ ئافرەت
- ـ بەڕێوەبەرانی شانۆو تیپەكان ٢٥٨ ، ٥٦ ئافرەت

● ماوەیەتی ●

تووش بوونی خومەینی... نەمانی خومەینی

● فؤاد حسین احمد ●

بەڵێ ئەمجارە ڕزگاربوونی خومەینی مەحاڵە٠٠ نەك لە دەست شۆڕشگێڕە ئێرانی‌یەكان كەوا بۆ خوێن‌مژینی خومەینی تینون ٠٠ خومەینی نەزان كەوا سێ ساڵە بۆ ماوەی پەنجا ساڵ ئێرانی بردۆتە دواوە ٠٠٠ نەك لە دەست منداڵە بەسەزمانەكانی ئێران كەوا لە هەموو شت بێ‌بەش كران ٠٠ لە باوك‌و برا براون‌و هەتیو دیل بوون ٠٠

نەك لە دەست ئافرەتانی ئێران كەوا لەوپەڕی زەلیلی‌و كەساسیدا دەژین ٠٠ نەك لە دەست ئەمانە هەموو ٠ ٠ بەڵكو لە دەست ئەوانەی كەوا فەرمانی دمدنی‌و ئەمیش بەڵێنیان دمداتێ ٠٠٠ بەڵام وا بۆیان دەركەوت چۆن خومەینی فێڵیان لێ‌دەكات‌و درۆزن دەرچوو لەگەڵیاندا ٠

بەڵێ خومەینی بەڵێنی دابوو ٠٠ شۆڕشی عیراق كپ‌بكات‌و لەناوی ببات ٠٠ !!

ڕۆژ دوای ڕۆژ دەڵێ سەبر ٠٠ سەبر ٠٠!

بەڵام ئەمجارە ٠٠ درۆو دەلەسە ڕزگاری ناكات ٠٠ چەكی ئەما لە شەڕەكەدا بەكاری نەهێنێت ٠٠ پیلان ئەما جێ‌بەجێی نەكات ٠٠ دیسان هەر بێ‌سوود بوو ٠٠٠

خومەینی هەم خۆی‌و هەم گەلانی ئێرانی تووش كرد ٠٠ چونكە وا بۆی ئاشكرا بوو ٠٠كە سەركەوتن بەسەر سووپای عیراقدا شتێكی مەحاڵە ٠٠ ئەمەشی لە هێرشە گەورەكانیدا بۆی دەركەوت ٠٠ هەرگیز نەیانتوانیوە سەركەوتنێك وەدی بهێنن ٠٠ هەزارەها كەس‌لە سووپاو گەلی ئێران لەناوبران‌و دیسان خومەینی خۆی دەخلافێنێ‌و خۆی گێل دەكات‌و هەزاران بانگەوازی پێ‌گەیشت‌و داوای لێ‌كرا كە تەنیا ڕێگابەك هەیە بۆ ئەم مەسەلەیە ئەویش ڕێگای ئاشتی‌یە ٠٠ بەڵام دیسان بێ‌سوودبوو چەند بریارێك بۆ وەستاندنی تەقە دەركراو نكایان لێ‌كرد كەوا بیر لەو گەلە بەستەزمانانە بكانەوەو هەستی مرۆڤایەتی هەبێت بەرانبەریان ، بەڵام دیسان هەر بەكەللەرەقی خۆی مایەوە ٠٠٠ ئاخۆ یەكێ خودا كوێری كردبێت‌و هەستی مرۆڤایەتی مردبێت‌و فەرمانی خۆی بەدەست نەبێت ٠٠ چۆن دەتوانێ دەست لەشەر هەڵگرێت ٠٠!!

لە بصرەدا چەند جارێك لوتیان شكا ٠٠ ! لە مەندەلی دیسان زیاتر كەساسی‌و زەلیل بوون‌و بەشێوەیەكی یەكجار خراپ شكان ٠٠ ئەم جارە ڕوویان كردە پارێزگای میسان ٠٠ بەڵێ ٠٠ با ٠٠ ئەم جارەش خۆیان تاقی‌بكەنەوە ٠٠ خۆشیان چاك دەزانن كە هەر ڕوورەش دەبن ٠٠٠ باش دەزانن گەلی عیراق گەلێكی بەخشندەیەو هیچ هێزێك ناتوانێ سەربەستی لێ‌داگیربكات ٠٠٠

خاكی عیراق ٠٠ پیرۆزە ٠٠ خەڵكی پیس ناتوانێت لەسەری بژی ٠٠ خاكێكی بەخشندەو ٠٠ خاكی عیراق‌و گەلی عیراق سەركردەیەكی شۆڕشگێڕی هەیە ٠٠ ڕێگاكانی ڕزگاری‌و سەركەوتن دەیناسن‌و دەیانناسێت ٠

دووبارەی دەكەینەوە هەرچەند خومەینی ئەم‌ڕاستی‌یە باش دەزانێت ٠٠ خاكی عیراق دەبێتە گۆڕستانی ئەوانەی كە بە هیوای داگیركردنی‌یەوە خەو دەبینن ٠٠٠

ئەگەر خومەینی بەدەستی شۆڕشگێڕە ئێرانی‌یەكان لەناونەچێت ٠٠ یان بەدەستی ئەوانەی فەرمانی دەدەنێ ٠٠

دەڵێین : لەناوچوون‌و كۆتایی‌هاتنی بەدەست سووپای دلێری عیراق دێت ٠

Institut Kurde de Paris

زنجیرەی مێژووی

سەردەمی بووژانەوە

نووسینی : د. کمال مظهر احمد
فواد مجید میسری کردویەتی بە کوردی

بەشی چوارەم

پێشکەوتنی بەرهەمهێنانی سامانی ماددیی ، راستەوخۆ بووە هۆی ئەوەی لە وولاتانی ئەورووپادا سەرمایە بە خێرایی کەڵەکە ببێ ، بە خێرایییەکی ئەوتۆ نە مێژوو تا ئەو کاتە بە خۆیەوە دیبوو ، نە هیچ بستێکی تری سەر رووی زەمینیش دەیتوانی شان لە شانی بدا . لێرەدا گرنگ ئەوەیە کە سەرەتای ئەم گۆڕانکارییە نەك هەر پشتی بە گەشەکردنی بەرهەمهێنانی لادێو شارو پەیوەندیی بەتینی نێوانیان دەبەستو رووی‌کردە مەیدانی بازرگانیی دەرەوە ، بەڵکو پەنای بردە بەر ووزەو توانای ئادەمیزادیش ، بە تایبەتی لەو قۆناغەدا هەزاران هەزار جووتیاری ئاوارە کە لە ناو لادێکاندا هەموو سەرچاوەیەکی ژیانیان لەدەست چووبوو ، ئامادەبوون لەناو شارەکاندا بە رۆژانەیەکی کەم ئیش‌بکەن . ئەم دیاردەیەش بووە هۆی ئەوەی خاوەن کارگەکان سوودی لێ وەربگرنو زیاتر پەرە بە دەزگا ئابوورییەکانی خۆیان بدەن .

هەموو ئەمانە کارێکی وایان کرد لە دوا دوای سەدەی دەرەبەگایەتیدا ، چینو توێژی نوێی کۆمەڵایەتی پەیدا ببنو ئەنجامیش ببونە هێزی پاڵپێوەنەری گۆڕانو گەشەکردن ، چونکە ئەم چینو توێژە تازە پێگەیشتووانە خاوەنی بەرژەوەندییو خواستی تایبەتی خۆیان بوون . ئەو بەرژەوەندییانەی لە بنەڕەتەوە دژ بە یاساو بیرو رەوشتی باوی سەدەکانی ناوەڕاست دەجەنگانو چیتر بۆیان نەدەلوا پێکەوە هەڵبکەن . لە کۆتایی سەدەی پانزەهەمدا چینی بۆرژوا هەلو مەرجێکی لە باری بۆ رەخسا ، وەك چینێکی سەربەخۆ لە چەند وولاتێکی ئەورووپای رۆژ ئاوادا بوونی خۆی بسەپێنێو بە خێرایی گەشە بکا ، بە رادەیەك سەدەیەك زیاتری نەخایاند لە ئینگلتاندا بووە چینێکی کامڵو پێگەیشتوو .. توێژە جۆر بە جۆرەکانی دیکەی چینی بۆرژوایش رۆڵێکی بنچینەییان لەو گۆڕانە کتوپڕییەدا بینی کە سەرجەم لایەنی کۆمەڵایەتیو ئابووریو فیکریی کیشوەری ئەورووپایان گرتبووەوە .

بەڵام توێژە رۆشنبیرەکەی چینی بۆرژوا «ئینتلگنسیا»(١) لەو قۆناغە نوێیەدا لە هەموان زیاتر ئەرکی پەرەپێدانی ماددییو فیکریی ئەورووپای کەوتە ئەستۆ . رۆشنبیرانی سەر بەم توێژە لەرێگەی دۆزینەوەو داهێنانی تازەوە بەشدارییەکی گەورەیان لە پەرەپێدانی شێوازی بەرهەمهێنانـدا کرد ، هەر ئەوانیش بوون ئایدۆلۆژیای چینی بۆرژوایان خستە قاڵبێکی فەلسەفییەوەو بنچینەیەکی تیوری نوێیان بۆ ئابووری سەرمایەداریی دامەزراندو رۆژ لە دوای رۆژیش ئەم تیورە هەلو مەرجی لە بارتری بۆ دەرەخسا تاوەکو بەگورجی بنچینە ئابوورییەکانی دەرەبەگایەتی لەق بکاو لە جێی ئەو کۆمەڵێکی پێشکەوتووتر بنیات‌بنێ .

جا ئەگەر ئەم توێژە کۆمەڵایەتییە جڵەوی بزووتنەوەی رۆشنبیریی ـ زانستی ـ و فیکریی لە سەدەی بووژاندنەوەدا گرتبێتە دەست ، ئەوا لەڕووی مەنتیقی مێژوووەوە تەواو لەجێی خۆیدا بووە ، چونکە پێویستییەکانی کۆمەڵگای نوێ ناچاری کردن لەجاران زیاترو بەشێوەیەکی فراوانتر رووبکەنە رۆشنبیرییەك پەیوەندی بە مەسەلە دونیایییەکانەوە هەبێ . بۆ سەلماندنی ئەم حەقیقەتە باشتر وایە نموونەیەك بە بەڵگەی سەلمێنەر بهێنینەوە . نەشو نماکردنی بەرهەمهێنان بەو خێرایییەو دەرکەوتنی رۆڵی دراو «پارە ـ النقد » لە بواری ئاڵو گۆڕکردنو بازرگانیداو بەو شێوە فراوانە ، بە پلەی یەکەم پشتی بە پێکهاتنی بازرگانیی «صفقه تجاریه »و قەرزو بەربەرەکانێیەکی توندوتیژ دەبەست . ئەمە جگە لە چەند هۆیەکی تریش کە گیروگرفتو ئاکۆکی ئابووری لە نێوان بازرگانو خاوەن کارگەو پیشەگەرە دەستییەکانو داهێنەراندا خولقاندو سەرەنجام پێویستییان بە یارمەتیو دەستگیرۆیی پارێزەران دەبوو ، تاوەکو لە رووی یاساوە چارەسەر بۆ گیروگرفتە ئاڵۆزەکانیان بدۆزنەوە . ئەم دیاردەیەش ئەو حەقیقەتەمان بۆ ساغ دەکاتەوە کە تا چ رادەیەك پارێزەران بەشێکی گەورەو کاریگەری بۆرژوا پێك‌دەهێنن .

لێرەدا پێویستە دەست بۆ حەقیقەتێکی تریش رابکێشین کە پەیوەندی بە بنەمای کۆمەڵایەتی ئەم توێژەوە هەیە . بە پێچەوانەی قۆناغی دەرەبەگایەتییەوە ، زۆربەی ئەو رۆشنبیرانە سەر بە توێژە هەژارەکانی کۆمەڵ بوون . زۆربەیشیان ـ بە تایبەتی ئەوەی یەکەمیان ـ نەگەیشتبوونە پایەیەك دەست‌بەرداری ئەو پەیوەندییە کۆمەڵایەتییانە ببن کە توندوتۆڵ بە چینەکەی خۆیانەوە گرێی دابوون . باشترین بەڵگەی بێ‌سەلماندنیش ئەوەیە کە پێشەوایانی سەدەی بووژاندنەوە بایەخێکی تەواویان بە واقیعی ژیانی ئەو توێژانە دەداو لە کارە هونەریو ئەدەبییەکانیاندا تەعبیریان لێ دەکردو تییاندا زمانو پەندو فۆلکلۆری میللی بە قووڵیی رەنگیان دەدایەوە ـ وەك لە دواییدا باسی دەکەین ـ . لەوەیش زیاتر هەندێك لە رۆشنبیرانی سەر بە بەهرەدارەکان لە رووی ئایدۆلۆژیاوە سەر بەچینەکەی خۆیان بوونو بەوپەڕی دڵسۆزییەوە گیروگرفتەکانی ژیانیان دەئەخشاندو لە قاڵبێکی فەلسەفیدا دایاندەڕشت . شۆڕشگێری ئەڵمانی « تۆماس مۆنزێر ١٤٩٠ ـ ١٥٢٥ »و زانای فەرەنسایی « ژان میسیلیە ١٦٦٤ ـ ١٧٢٩ » لەو کەسانە بوون . هەر لەو قۆناغەدا چینی کرێکاران لە وولاتانی ئەورووپادا لەسەر حسابی ئەو جووتیارە هەژارانەی زەوییان شك نەدەبردو سەرچاوەی ژیانیان ووشکی کردبوو ، پێ‌گەیشت . برێکی تریشی لەو پیشەگەرە بچووکانە پێك‌هاتبوو کە لە سایەی شێوازی بەرهەم هێنانی سەرمایەداریدا توانای کارکردنیان بۆ نەمابووەوە . چونکە لەو قۆناغەدا شێوازی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری گۆڕانێکی وای بە خۆیەوە دیتبوو ، لە رووی چەندایەتییەوە زۆرترو لە رووی چۆنیەتییەوە بەرهەمی باشترو هەرزانتری لەگەڵو پەلی پیشەگەرە دەستییەکان دەخستە بازارەوەو ئەنجامیش بۆیان نەدەکرا لەڕووی ئابوورییەوە بەربەرەکانێی بکەنو ناچار لەناو دەزگا سەرمایەدارییەکاندا دەبوونە کرێکار . چینی کرێکاران ، بەهەمان شێوەی چینی بۆرژوا چەند قۆناغێکی مێژوویی بڕی ، تاوەکو لە دواییدا بەتەواوی پێ‌گەیشتو خاسییەتە چینایەتییەکانی بنج‌بەست بوون . سەرەتا ئەوانەی بەرۆژانە کاریان دەکرد تەنانەت لە پێشکەوتووترین وولاتانی ئەورووپادا بەشێکی بچووکی کۆمەڵیان پێك‌دەهێنا . دوا بەدوای ئەمەیش وورده وورده لە کارگەکاندا پرۆلیتاریا(٢) وەك چینێکی سەربەخۆ دروست‌بوو . نابێ ئەو حەقیقەتەیش لەیادبکرێ کە زۆربەی ئەو کەسانەی سەر بەم چینە بوون ، تا ماوەیەکی دوورو درێژیش هەوڵیان دەدا پەیوەندییان بە لادێو شێوازی بەرهەمهێنانی کشتوکاڵییەوە بهێڵنەوە ، نەك هەر ئەوەیش بەڵکو چەشنە پەیوەندییەکی پاتریارکییان لەگەڵ خاوەن کارگەکاندا پێك‌هێنا . لەبەر ئەوە دەبینین چینی کرێکاران لە سەدەی بووژاندنەوەدا تەنها توخمێکی کۆمەڵایەتی بووە ، بێ‌ئەوەی لە رۆڵی مێژوویی خۆی تێ‌بگا . بە جۆرێکی تر بڵێین : بەتەنها بووە سووتەمەنی ئاگری پەرەسەندنو هیچی تر .

هەموو ئەو گۆڕانە گەورانەی وولاتانی ئەورووپا بە خۆیانەوە دی ، لەگەڵ خۆیاندا بیری نوێیان هێنایە کایەوەو لە ناوەرۆکدا تەعبیریان لە بەرژەوەندیو ئامانجی ئەو هێزو توێژە کۆمەڵایەتییە تازە پێ‌گەیشتووانە دەکرد کە ناچار بوون ململانێ و زۆرانبازیی لەتەك پەیوەندییە کۆنەکاندا بکەنو رۆژ لە دوای رۆژیش زیاتر پێویستیان بەوە دەبوو بەرژەوەندییەکانیان مسۆگەر بکەنو پەرەی پێ‌بدەن . سەدەی بووژاندنەوە ، یەکێك بوو لەو دیاردە مێژووییو کۆمەڵایەتییانەی پێش‌وەخت سەری‌هەڵداو هاوچەرخی قۆناغێك بوو تییدا سەدەی ناوەڕاست رووەو سەدەیەکی نوێ هەنگاوی دەنا .

جا وەنەبێ بە تەنها ئەو هۆیانەی سەدەی بووژاندنەوەیان هێنایە دونیاوەو کاریان لە بنکە ئابوورییەکەی کۆمەڵگای ئەورووپایی کرد ، تاکە هۆی ئەو هەموو گۆڕانکاریانە بووبن کە روویان دا ، نەخێر، چەندین هۆی تری دەرەکی « خارجی » ئاوێتەی هۆیەکانی ناوەوە بوونو تەوژمێکی توندیان پێ بەخشینو بوونە هێزی پاڵپێوەنەرو راستەوخۆ بەشداریی دروست بوونی هەندێکیان کرد .

(١) « ئینتلگنسیا » کە مانای « بەهرەمەند » یان «لێهاتوو» یاخود « تێگەیشتوو » دەگەیەنێ لە ووشەی «ئینتلگینس»ی لاتینییەوە وەرگیراوە . رووناکبیرانی ئەورووپا لە کۆتایی سەدەی نۆزدەوە کەوتنە بەکار هێنانی.

(٢) پرۆلیتاریا لە ووشەی لاتینییەوە ، وەرگیراوە کە واتای «میرات» دەگەیەنێ ـو یەکەمجار لە سەردەمی رۆمانەکاندا وەك زاراوەیەکی کۆمەڵایەتی بەکارهێنراوە .. بەپێی ئەو ئیسلاحاتەی « سیرفیۆس تیللیۆس »ی چاری رۆمان لە سەدەی شەشەمی پێش زایندا هینایەکایەوە ، کۆمەڵگای رۆمان بەپێی ئاستی سامانی ماددی کرا بە پێنج بەشەوەو هەر بەشەیان بەپێی مەوقیعی ئابوورییان لە ئەنجومەنی گەلدا جێگایان درایە . بەڵام لەبەر ئەوەی ئەم دەستەیە هەر لەبنەڕەتەوە توێژێکی هەژارو نەدارا بوونو پشتاو پشت میراتیان بۆ نەمابووەوە ناوی پرۆلیتاریایان لێ‌نراو لە ١٩٣ کورسی ئەنجومەنی گەل تاقە کورسییەکی پێ رەوابینرا . بێ‌گومان مەفهوومی سیاسیو کۆمەڵایەتی ئەم زاراوەیە لە گەڵ پەرەسەندنی مێژوودا گۆڕانێکی تەواوی بەسەردا هات . یەکەمجار زاراوەی پرۆلیتاریا لە کۆنگرەی گەلانی رۆژهەڵاتدا کە لە ئەیلوولی ١٩٢٠دا بەسترا ، کرا بە عەرەبیو لە سەر یەکێك لە دروشمەکانی نووسرابوو « یا صعالیك العالم اتحدوا » ـ دانە. ـ .

● « ووشەی ـ صعالیك ـ بەواتا فەرهەنگییەکەی ئەو هەژارانە دەگرێتەوە کە خاوەن سامانەکان تاڵان دەکەنو پاشان دەیبەشنەوە بەسەر رەشو رووتەکاندا ـ وەرگێڕ ـ »

● ماویەتی ●

لەیادی دەرچوونی "بەیان" و "رۆشنبیری نوێ" دا

رۆشنبیرانی کورد دەوری دەزگاکەمان و چاپکراوەکانی هەڵدەسەنگێنن

لە ناوەراستی مانگی رابووردوودا ـ تشرینی دووەم ـ یادی دەرچوونی یەکەم ژمارەی گۆڤاری ((بەیان))و ((رۆشنبیری نوێ)) رابوورد ، کە هەردووکیان لە دەزگاکەمانەوە ـ دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی ـ دەردەچن ، بێگومان ئەو دەورەی ئەم دوو گۆڤارە پێشکەوتووە لە بزووتنەوەی رۆژنامەنووسیو ئەدەبیو رۆشنبیری کوردیدا گێراویانە ، جێگای ریزو خۆشەویستی نووسەرو رۆشنبیرانو خوێنەران بووە، لەم یادەدا ، بیروڕای زۆربەی هەرە زۆری نووسەرو رۆشنبیرانمان وەرگرت دەربارەی دەوری ئەم دوو گۆڤارە بەتایبەتیو چاپکراوەکانی دەزگاکەمان بەگشتی ئەم بیروڕایانە لە ((هاوکاری))و ((بەیان))و ((رۆشنبیری نوێ))دا بڵاو دەکەینەوە ، وا بەشی دووەمی ئەم گفتوگۆیانەی بە ((هاوکاری)) سپێردراون بڵاو دەکەینەوە کە بریتییە لە بیروڕای مامۆستایان : (رووف احمد ئالانی ، دوکتور ابراهیم عزیز ، دلشاد محمد امین ، احمد سالار ، محمد فریق حسن ، عزیز حەریری ، فیصل دباغ) .

● مامۆستا رووف احمد ئالانی

● دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی بەچاو مەڵبەندە زانیاریو ئەدەبیەکانی دیکەوە ، نەپساوەو یەکبینەیە لە ماوەی ئەم دوازدەساڵەیدا خەرمانێکی بەفەڕی هەڵداوەتەوە .. ئەگەر هەندێ ساڵ بێ‌بڕشتی بەخۆیەوە دیبێ ، لە هەڵێکی دیکەدا چالاکانە هاوتەوەدەستو بوارەی ئەوەیداوە ـ لە سنووری دەسەڵاتدا ـ بەرهەمی نووسەران بە رێکوپێکی لە مەرگەسات رزگاربکاو تەمی نائومێدی برەوێنێتەوە .

لێرەدا ماوەی ئەوەمنییە کە بیبلۆگرافیانە بە چاپکراوەکانی ئەم دەزگایەدا بێمەخوارێ . . بەگشتی ئەوەندێکی بۆیلوابێ لەکارنەکەوتوە ... یەکبینە دورچوونی گۆڤاری رۆشنبیری نوێو بەیانو رۆژنامەی هاوکاری لە هەموو بارودۆخێکی ئەم دوازدەساڵەیەدا ، جێگای رەزامەندیە ..

بەهەرحاڵ گەشبینانە بۆی دەڕوانینو خواستمانە کە وەرز دوای وەرز خەرمانی بەخێروبێرتر ببێ .

● دکتۆر ئیبراهیم عزیز :

لەم ساڵەدا کە دووەمین ساڵە لە جەنگی رەوامانـدا لەگەڵ ئێران دەزگاکەتان توانیویەتی عەدالەتی جەنگ بە خوێندەوارو نەخوێندەواری کورد رابگەیەنی بەوەی کە رۆژنامەی هاوکاریو رۆشنبیری نوێو بەیان هەریەکە بە پێی توانای خۆی چەند لاپەڕەیەکی چاپەمەنی بە گشتی ئازایەتیو پاڵەوانیەتی جەنگدارانی عیراق پیشان بداتو وەك مەشخەڵێك رێگا رووناك بکاتەوە . هیوادارم لاپەڕەی باشتر بۆ ئەم مەبەستە تەرخان بکات .

ساڵانی پێتو فەرمو لەگەڵ ئەوەشدا شتێکی ئاشکرایە مەرجەمی بەرهەمەکانی وەك یەك نین لەرووی سوودو چاکییەوە ... گەلێ بڵاوکراوەی هەیە کەشتی لەو شیاوترو لەپێشتر زۆرترن..

● لەرووی خزمەتکردنی گۆڤارەکانەوە بەشانۆی کوردی دەبێ حسابێ بۆ ئەوەش

● کاك عزیز حەریری :

● بێ‌گومان دەزگای رۆشنبیری کوردی وەکو دەزگایەکی بەرپرسیار لە بەرەو پێش‌بردنی رۆشنبیریی کوردیو بوژاندنەوەی ئەدەب وفۆلکلۆری ئەدەبی کوردی دەمێکە بەو ئەرکی پیرۆزەی خۆی هەڵدەستێ وبەیتا بەیتا هەنگاوی چاك دەهاوێژێ

بەیانو رۆشنبیری نوێ لە خزمەت‌کردنی زمانی کوردیدا رۆڵێکی باشیان بینیوەو توانراوە هەڵە لە هەردوو چاپەمەنییەکە کەم‌بکرێنەوە هەرچەندە هێشتا ماوەو هەڵەیان تیا بەرچاو دەکەوێ‌ت جا چ هەڵەی چاپ‌بێ یان هەڵەی‌تر بەڵام هەردوو چاپەمەنییەکە توانیویانە هەڵبەستو چیرۆكو گفت‌وگۆو شتی‌تری ئەدەبیو رۆشنبیری باش پێشکەش بە کوردان بکەن . هەروەها ئاشکراشە کە بەیانو رۆشنبیری نوێ زۆر هەنگاو چوونەتە پێشێو ئاواتەخوازم کە هەنگاوی تریش لەم پێناوەدا بهاوێژن .

● مامۆستا دلشاد محمد امین :

بکرێ لەرووی ـ بەقەدەر بەرەکە ـ هەر ئەوەندە بەر بابەتی شانۆ نەکەوێ چونکە دەیان ئەحشیو نیگاری تریشمان هەیە ... واتە تەنها تایبەتمەندی شانۆ نیە.

● لەبواری خزمەتکردنی ئەدەبی کەلەپووری کوردیشدا هاوبەشییەکی باشیان کردوە .

● داوادەکەین : هاوبەشی‌کردنی زۆربەی نووسەرە چاکەکان نەك بەردەوام بوونی چەند ناوێك لەگشت ژمارەکاندا ... ئەمەو گرنگی‌دان بەنووسین زیاتر لە وەرگێڕان ... هاوبەشی‌کردنو پڕکردنەوەی بەوێنەو وئازاندنەوە کارێکی چاكو گونجاوە ...

لەبواری خزمەت کردنی ئەدەبو رۆشنبیری نەتەوایەتیمان بەڵگەش بۆ ئەم راستیە چاپکردنو یارمەتی دانی جۆرەها بەرهەمی ئەدەبی نووسەرو رۆشنبیرانی کوردە بەڵام وەنەبێ بۆمان ئەبێت گلەیی لەو دەزگایە نەکەین بەڵکو بۆمانهەیە رووی گلەیی لەو دەزگایە بکەین چونکە ئائێستا وەك پێویستە وانییە ، بۆیە بەڕای‌من دەبێ ئەو دەزگایە هەموو ساڵێك بەکەمی ٢٠ تا ٢٥ کتێبی کوردی چاپ بکاتو یارمەتی بدات.

● کاکا هیڤی‌دار هروری ـ:

● بیرهاتنا ١٣ ساڵی‌یا بوونا گوڤارا (بەیان)و ٨ ساڵی‌یا بوونا گوڤارا (رۆشنبیری نوێ) ،

● داخۆ بەیانمان چۆن بووێ ؟ گۆڤارێکی ئەدەبی .. تایبەتو تەرخان بۆ مەسەلە ئەدەبییە هاوچەرخەکان . خوێنەری کوردو نووسەری کورد بگرێتە خۆی ، دۆستیان بێ..ئیتر بەبڕوای من هەنەرو بەرگو کلێشەو نرخ کەمی .. هیچ ناکابە هیچ . لەپێناوی ئەم سەرکەوتنەی بەیانیش‌دا من وای بەباش دەزانم موستەشاری ئەدەبی هەبێ بۆ پاك کردنی بەرهەمەکانو هەڵبژاردنیان .

ـ بەیان بەشداری کردووە لەڕەخنەی ئەدەبی‌دا .. جا ئیتر گەربەشداری کردنەکەی کەڵو کۆم بووبێ .. ئەوە لەبەر ئەوە بووە کە یەکەم گۆڤارەو هەر هێندەی لە توانادایە .

ئاستی رەخنەی کوردیشی خۆی کەڵو کۆمە . ئاشکرایە ئەمەش لەگۆڤارەکەدا رەنگ دەداتەوە .

● هونەرمەند احمد سالار

● چنکۆڵیەك لەوە ناکرێ ئەم دوانزە ساڵەی تەمەنی دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی دادەنرێت بە هەنگاوێکی بەگوڕو قۆناغێکی مەزن لەمێژووی بزووتنەوەو ژیانی رۆشنبیری نەتەوەکەمان...

● مامۆستا محمد فریق حسن:

چاپەمەنیی کوردیی دەزگاکە بەشێوەیەکی گشتی خزمەتێکی چاکی زمانو ئەدەبیاتی کوردیی کردووە بە زۆربەی لقەکانێوە .. کەم ماڵە رۆشنبیر هەیە گۆڤاری بەیانی بە جزوبەند کراوی لە نامەخانەکەیاندا هەڵنەگرتبێ . هەموو خوێندەوارێك ناوی رۆژنامەو گۆڤارەکانی ئێوەی بیستووە . . دوانزە ساڵیش بۆ بڵاوکراوەی کوردی تەمەنێکی درێژە .. لەم ماوەیەدا جەماوەرێکی زۆریان لێ‌کۆبۆنەوە .. تاکو تینوێتی خۆیان بەشیعرێکی کوردی ناسك بشکێنن . لەدێڕی چرۆکێکی ریالیستدا ، خۆیانو ئاواتو ئارەزوویان ببیننەوە .. لە پارچە فۆلکلۆرێکدا ، یادی باوانو باپیرانیان بکەنەوەو شتێ لەمێژووی سەیرو سەمەرەی میللەتەکە پشیان شارەزا بین .. ئەم چاپەمەنییانە کەخەڵکی بەشوێنیاندا عەودالن زیاتر لەبەر لایەنە ئەدەبییەکەیانە.. چونکە چێژو سەلیقەی خوێنەری کورد شوێن سەلیقەی نووسەری کورد کەوتووە کە بەلای ئەدەبدا دایدەتاشێ ..

بیرهاتنەکا ئەمرەو چو جار نامێتە ژبیر کرن ، چونکی ئەو گوڤارن ئەوێن بەرپەرێن خوێن سبی رەش‌کرین بهزو بیرو راو تورمو زمانێ کوردی هەر ژکەڤندا تا ئەڤروکە ، ئەوێن بەرپەرێن خو کرینە بێدەرو دانێ راستی‌یێ لێ‌تێتە گێرە کرن ، ئەوێن ملومل دگەل کاروانێ رۆژنامەگەرییا کوردی بو بەلاڤ کرنا پەیڤا راست . چونکی رۆژنامەگەرییا بونا خودا تا ئەڤروکە پشتەڕێیا ڕاستی‌یێ نەبویەو هەر دپەرێسیت .

ئەڤجا بخێر بێت بیرهاتنا بونا (بەیانو رۆشنبیری نوێ)و هەربژین .

● کاك فیصل دەباغ :

● شتێکی ئاشکرایە کە چاپەمەنی بەشێوەیەکی گشتی لقێکی کاریگەری راستەقینەی هەستو خواستی کۆمەڵانی خەڵکە لەپێناوی دوا رۆژێکی بەختەوەردا .

لەم ڕوانگەوە ئەم دەزگایە بەلای منەوە ئەو ئامانجەی رەچاو کردووە بەپێی تواناو دەسەڵاتی خۆی دەورێکی کاریگەرو گەورەی دیوە لە پێشخستنی ژیانی ئەدەبیو رۆشنبیری کوردیدا ، چ لەرێی دوو

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

دۆزەخی ئێران

فرۆکەوانی ئێرانی محمود نامدار کە لە دۆزەخی خومەینی هەڵاتووە لەبەردەم وێنەیەکی مسعود ڕەجەوی پێشەوای موجاهیدی خەلق ئێراندا ·

وێنەیەك لە جۆری نارەزایی دەربڕین و گوناهبار کردنی کردەوەکانی ڕژێمی خوێنڕێژی خومەینی لەلایەن هێزە بەرهەڵستکارەکانەوە·

ئافرەتانی – پاشماوە

عیراق و لەجیاتی ئێران خاتوو لالە موعینی سەرەکی کۆمەڵی پاراستنی مافی ئافرەتانی ئێران مۆریان کرد دەڵێ:

« ئێمەی ئافرەتانی عیراق و ئێران داوا لە هەموو ناودارەکانی جیهان دەکەین پیاو یا ئافرەت بە نووسەر و زاناو هونەرمەندو ئاشتیخوازو پارێزەرانی مافی ئادەمیزادەوە کە ئەرکی مرۆڤایەتی خۆیان هەڵگرن بۆ ڕاوەستاندنی ئەم شەڕە » بەیاننامەکە وتی هۆی دامەزراندنی ئەم لیژنەیە ئەوەیە هەردوو گەل بەڕاستی حەزیان لەوەیە کە بەئاشتی و ئاسوودەیی بژین و هەست بەو زیانە گەورەیە دەکەن کە تووشی ئابووری هەردوو وڵات دەبێ بەهۆی ئەم شەڕەوە کە لە ناوچەیەکی ناسکی وەك ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بەرپابووەو مەترسی چەندە بۆ سەر ئاشتی جیهان ·

خۆپیشاندان – پاشماوە

زایۆنییەکانیان دایە بەر بەردو ئاڵای فەلەستینییان بەرزکردەوە بۆ ئەوەی پیشانی بدەن کە دژی بڕیاری دابەشکردنن کە بوو بەهۆی دامەزراندنی قەوارەی زایۆنی لەسێ بەشی نیشتمانی فەلەستیندا ·

کاربەدەستانی داگیرکردنیش هاتووچۆیان لەشاری نابلسدا قەدەغە کرد پاش ئەوەی خۆپیشاندەرەکان لەگەڵ سەربازەکانی هێزی داگیرکەردا چوون بەگژیەکدا·

ئێستگەی دوژمن ئەوەیشی بڵاوکردەوە کە کاربەدەستانی داگیرکردن هاتووچۆیان لەکاتێکی ·پێشتردا لە خێوەتگەی دەهشە قەدەغە کرد کەنیشتەجێی ئاوارە فەلەستینییەکانە پاش ئەوەی بەهەمان جۆر چووبوون بەگژ سەربازەکانی زایۆنیداو بەبەردیان دابوون ·

ڕۆشنبیرانی کورد – پاشماوە

گۆڤارەکەو ڕۆژنامەکەوە ، یان لە ڕوی چاپ دانی چەندەها کتێبی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و زانستی و بابەتی تر ·

بەلای منەوە چاپکراوەکانی ئەم دەزگایە لەگەڵ کەمیی ژمارەیان ، مایەی شانازی و بەختەوەرییەکی فوول و بێ ئەندازەیە ، سووری زانستیانەو ئەدەبیانەیان تیدا دەستکیر ئەکرێ ، بەڵام ئەویشی واناگەیەنێ کە چاپکراوەکان لەهەموو لایەکەوە کەم و کووڕییان تیا نییەو مەرجەکانی بڵاوکردنەوەیان تێدایە ، لێرە مەبەستم لەچەند دیوانە شیعرێك و چەند کتێبێکی تر کە لە ئاخرو ئۆخری ئەم چەند ساڵانەی دواییدا لەچاپ دراون ، کەبەرای من لەجیاتی ئەمانە خۆمان بەشتێکی پڕ سوودی ترەوە خەریك بکەین چاکترە ·

لەرۆژ شەهیدا – پاشماوە

● هەست بە سەربەرزی دەکەم خۆم و خێزانم و برای شەهیدو هەروەها شانازی بەوەوە دەکەم کە بەشداری خۆمان کردوە لەم جەنگە پیرۆزەداو بۆ بەرگری لە شەرەف و ناموسی نیشتیمانمان و منداڵی گەورەم (شەهید) بووە هەروەها برایەکم (نەسیرە)و هەمیشە قسەکانی شەهیدم لەبەرچاوە کە دەیوت (بابە هەرگولەیەکی من بەدوو دەڕوات چونکە سەرەڕای ئەوەی من بەرگری لە خاك و ئاوی خۆم دەکەم هەقی برا کوردەکانی ئێرانیشم دەسێنم کە خومەینی بێڕەحمانە لەناویان دەبا ·)

ئەم هاوولاتیە – پاشماوە

لەسەر گیرفانی خۆم بەسەر برد بڕیارمدا کە بگەڕێمەوە باوەشی نیشتمانە دێرینەکەی خۆم و لەبەر ئەوەی ئەرکی سەربازیم لەسەرشان بو ، ڕاستەوخۆ پەیوەندیم بە جێگەی دیاری کراوی خۆمەوە کرد ···

نوسینگەی سلێمانی

گام ڕەخنە – پاشماوە

ئەدەبییەوە دەمانباتە موناقەشەی فەلسەفییەوە کە مەیدانێکی فراوان و قووڵی ڕەخنە ئەدەبییەکە بەشێکە لەوە · وابزانم چ نوسەرو چ ڕەخنەگرو چ خوێنەری کوردیش پێویستیان بەم چەشنە موناقەشەیە هەیە ، بەڵام هەر دەبێ شەرتی هێمنی و هەناسە درێژی و لە چوارچێوە لانەدان و ڕەخنەنەکردن بەشەڕە دەنوەك بکەین بەشەرت · چەپڵەش هەمیشە (بە دوو دەست لێ دەدرێ) ·

لەگەڵ ئامادەییدا بۆ ئەم چەشنە موناقەشەیە، خۆزگەو ئاواتیشی پێدەخوازین ، هەرچی باسی ڕەخنەو ڕەخنەگرو ئەرکەکانییەتی و باسی ڕەخنەی ئێستامانە ، ڕێگە ببێت دێینەوە سەری و باسێکی تری لێدەکەین ·

جەنگاوەزان – پاشماوە

دەهێنێتە سەر وولاتەکەمان·· هەرچەندە گەلی عیراق و سەرەکی فەرماندە هەڤاڵ صدام حسین بۆ چەندەمین جار بانگی ئاشتیان ڕاهێشتو ، بەلام حوکمڕانانی تاران گوێیان پێنەداوە ·· ناچار گەلی عیراق دەبێ بجەنگێ بۆ پارێزکاری کردن لە خاك و شەرەف و کەرامەت ··

ئینجا جەنگاوەر عزیز عثمان پێی وتین :–

جەنگی سێ ساڵەمان فێری ئەوەی کردین کە زیاتر لە دەوری ئاڵای شۆڕش و

سەرەکی فەرماندە کۆببینەوەو چەك هەڵگرین تا دوا تنۆکی خوێنمان شەڕبکەین تاکو ڕژێمی ئاخوندەکان سەر بۆ داواکاری و ڕای جیهانی شۆڕدەکەن ··· ئێمە کە دەجەنگین پێویستیمان بە خاکی کەس نیە ، تەنها ئامانجمان پاراستنی وڵاتی عیراقەو بەس ··· کەواتە با ئەم ڕژێمە بۆگەنەی تاران باش بزانن ئێمە گەلی تۆڵەو گرین ···· شەڕدەکەین لە پێناوی ئاشتی ···

لە سەر تاپایی – پاشماوە

بڵاوکرایەوەو هەموو ڕێکخراوە جەماوەرییەکان ئافرەتان و کرتیاران و قوتابیان و مامۆستایان گەورەیەی ئەم ڕۆژە بەشداری ئەم بەرنامە پیرۆزەیان کرد ·

● **دهوك :**

لەپارێزگای دهوك ، بەرنامەی فراوانی ڕۆژی ئەمری شەهید لە دوێنێوە دەستی پێکردو هەموو دامودەزگاکانی پارێزگاکەو ڕێکخراوە جەماوەرییەکان بەشداریان لەم یادە پیرۆزەدا کردو دوێنێ یەك دەقیقە بۆ ڕێزی گیانی پاکی شەهیدان کار وەستاو کاربەدەستان و لێپرسراوانی ڕێکخراوە جەماوەرییەکان سەریان دا لە خێزانی شەهیدان و دیاریان بەم بۆنە پیرۆزەوە پێشکەش کردن ·

پیاوانی – پاشماوە

ڕاوەستانی بێسنووری خۆیان دەرخست لەگەڵ عیراقدا بۆ کۆتایی پێهێنانی شەڕو ئاشتی دامەزراندن لە ناوچەی کەنداوی عەرەبدا · لە هەمان کاتدا داوایشیان لە کاربەدەستانی تاران کرد کە بە شێوەیەکی باش بێ بەدەم ئەم بانگەوازەوەو ئەم شەڕە ڕاوەستێنێ کە بەڕاستی ئاشتی ناوچەی عەرەبی بە تەواوی خستوەتە ژێر مەترسییەوە ·

بەیاننامەی ئەم دەستەیە کە لە پاریسدا بڵاوکرایەوە لە لایەن هەندێ وەزیرو نوێنەرو باڵوێزی لەمەوبەرو مامۆستایانی زانکۆو پارێزەرو نووسەرو ڕۆژنامەنووسەوە مۆرکرابوو·

گلزبەك – پاشماوە

خوشی و کامەرانی و ئازادی بێ بزاڤ و خەبات نابیت و پێك ناهێت ··· دیماهی یێ دێ وەکی دارەکا بێ چەق و بەلك و یا هشك لێ هێت تو چ بەری پاشی نە ئینتە پێش ڤێجا ئەی گەلی شورشگێر و خەباتگێرێت کوردێت مهابادا رەنجین هلون شەڤا تاری و پەردێ زێماری و نەخوشی یێ نەهێلن بکەنە روژ و خوشی و شامی و دیلان ل وارێ مهابادا خەمخورا و خین رێژا ··· داکو ژ نەخوشی یا و بەندیخانا و ژ زینددان و ئەلها و ئەپیا و ژداری سێدار کرنێ چارە سەر ببن بو ژیا نە کانی و ئێزیك و و شانازی ··· ئەو مهابادا کە وەکی بیکەکا چار دەسالی کو خو خەملاندی ژ بەژن و بالیێت هەوە کو هینن خەبات گێر و لەشکەرێ دل ڤەئەر و پشتەڤانێت مهابادا رەنکین ·

خێزانی – پاشماوە

ئەوەشدا ئەگەر ڕژێمی ئێرانی لەڕوانگەی ئاین و

بیروباوەڕو باری سیاسیەوە ئەم دەستدرێژییە ناڕەوای بکردایە سەر خاکی نیشتمانمان ئەوە بە هەر حاڵ بەڵام دەردی گرانی ئەوان لەوەدایە کە ڕژێمی ئێرانی نەك هەر ڕۆڵەکانی

عێراقی بەڵکو ڕۆڵەکانی ئێرانیش لەسەر خواستی بێگانە بەکوشت ئەدات ئەمەش لە لایەن خۆمانەوە هەر لە یەکەم ڕۆژی جەنگەوە بۆ هەموو لایەکمان سەلماند کەچی هەنابێت ڕژێمی ئێرانی زیاتر ئاگرو گێچەڵی ئەم شەڕە خۆشدەکات

قوتابخانە لە باوەشی چیایی همالایا

لەم ساڵانەی دواییدا نیپال هەندێ پێشکەوتنی بەخۆیەوە دیوە لەوانەکردنەوەی قوتابخانە کە ئەوەی پێشو لێی بێبەشی بوو لە باوەشی چیای همالایا لە گوندەکانی قوتابخانەی بچوك منداڵانی نیپال فێری خوێندن و نووسین دەکەن ·

لە «سیباپریس »ەوە

دوورگەی "کریسماس"

تۆ بڵێی ئێستاش بەهەشتی ئۆقیانووسی هادی بێ ؟!

دوورگەی «کریسماس» واتە «جەژنی لەدایك بوون»، بۆیە وا ناو نراوە چونکە لە جەژنی لەدایك بووندا ساڵی ١٧٧٧ کابتن کۆك ئەم دورگەیەی دۆزیەوە ، کاتی خۆی دورگەکە کرا بەبنکەی تاقی کردنەوەی بۆمبای هایدرۆجینی ئەمریکاو بەریتانیا بەتایبەتی لەکۆتایی پەنجاکاندا ·· بەهۆی ئەمەوە دورگەکە ناز ناوی «بەهەشتی ئۆقیانووسی هادی» لە دەست چوو ، لە ساڵی ١٩٧٩دا ئەم دورگەیە خرایە سەر چەند دورگەیەکی تر لەوێ بەناوی «کیریباتی »· ئێستا ئەم دەوڵەتە گیرۆدەی کێشەی هەژاریە دوای ئەوەی هێزەکانی ئیستعمار لەکاتی دەستەڵاتیانا لەوێ ··· وشکیان کردەوە ·

Institut Kurde de Paris

لە ڕۆژی شەهیدا

● مصلح جەلالی ●

پێی ناوی بۆ شەهیدانی وەنەن شیوەنو گریـن نامـرن نەوانە ، وان لەدلـی میللەتـا دەژین شەهید ٠٠ ئەگەر لەرێی نیشتماندا یاخـود لەرێی بیروباوەڕێکدا شەهیدبێ گـومان لـەوەدا نی یە ئەگەر ئەو بیروباوەڕە پیرۆزبێ ئەو شـەهیدە خاوەنی باوەڕێکی گەورەیەو ئەم خۆبەخت کردنەشـی زۆر مەزنە ٠

لەهەموو ولاتێکدا تەنانەت لەجەنگە گەورەکانی جیهاندا هەرکەسێ بەتایبەتی ئەوانـــەی کە دژی فاشستیەت بوون لەپێناوی ولاتەکـەیاندا یاخـود لەرێی ئەو مەبەستە پیرۆزەدا کە گۆڕکردنـی فاشستیەت بوو شەهید دەبون ٠

شەهیدەکانی عیراق بەگشتیو کورد بەتایبەتی بەو ئیانەوە شەهید دەبن کەگیانی بەرگری کردنـە لەخاکو میللەتی عیراقو بەو هەستەوە دەچنـە مەیدانەکانی جەنگ دژی داموودەزگـای خۆفرۆشـیو بێمێشکو خلەفاوی خومەینی ، کە هەستی نیشتمان پەروەریو مرۆڤایەتی یەو دژی ژێردەستەییو هەمـوو دەستدرێژی یەکی ئەو رژێمە کۆنـەپەرسـتـەی ئێرانە ٠٠

میللەتی عیراق وەك شـانازی بـەهەموو شەهیدێکی یەوە کردووە کە لەپێناوی سەربەسـتیو بەختیاری نیشتمانو گەلەکـەیدا شـەهیدبوومو شانازیش دەکاتو هەتاهەتایـە سـەری بـەو شەهیدانەوە بەرزە کە لەمەیدانەکانـی جەنگـدا بێپەروا قوربانیان داوەو دەیدەن ٠ بەڵام رژێمـی نەزانی ئێران وەك نرخی هیچ جۆرە مرۆڤێکـی لانەبێ ئەو هەموو بانگەوازەی رەت کردەوە کـە کۆمەلاتی ولاتانی خێرخوازو موسولمانانو ولاتانی بێلایەن بۆ وەستاندنی شەر داوایان کردو دەسـتە دەستە گەلانی ئێرانو رۆڵەکانی ئێران ئەوانـەی کەتەختو بەختی شایان تێکدا بۆ ئەوەی سەربەستو کامەران بژین دەنێرێتە مەیدانەکانی جەنگو شەڕی براکوژیان لەگەڵ ئەوە نەبەردەکانـی عیراقـدا پێدەکاتو بەکوشتیان دەدات ٠

بەلێ رژێمی نەفامی ئێران نرخی مرۆڤ بەهیچ جۆرێك نازانیو تەنیا ئەوەی لەبەرچاوە کـــە تەختو بەختی خۆی رابگرێو پارێزگاری رژێمـە چەپەلە خوێناوی یەکەی خۆی بکاتو ئەمەشـی بەوەدا دەردەکەوێ کـە سالێـك لەمـەوبەر لە بسبێتین دیلەکانی عیراقی کوشتو ئەمەشـی کارێکە کە لەهیچ یاساو عـورفو عادەتێکـی دەولەتاندا نیەو جا ئەگەر ئاورێك لەرابـوردوو بدەینەوە بەتایبەتی سەردەمی پێغـەمبەر (د) دەبینین ئەوانەی لەشەرەکانی موسولمانانـدا بەدیـل دەگیرانو دژی ئاینی موسولمانەتی بوون پێغەمبـەر (د) هات فەرمووی ئەوانە ئەگەربێتو هەریەکـەیان چەند موسولمانێك فێری خوێندەواری بکەن ئـەوا بەردەدرێنو سەربەست دەچنەوە جـێی خۆیانو رێزیان لێدەگیرێ ئەمەیە جوولانەوە بەرامبـەر بـە کەسێکی دیل ٠٠ با ئەوکەسە خاوەنی هەرچـی ئاینێکیش بێ ٠

بەلام رژێمی بەکرێ گیراوی ئێران کـە ناوی خۆی ناوە موسولمانو لافی ئاین لێدەدات پیسـ ترین رەفتار دژی بەدیل گیراوەکان دەکات یەکـی لەوانەشی ناو نەبردنی ئەو دیلانەیە کە دەکەونـە دەستیان یاخود کوشتنیانە بەبێ بەزەییو دل رەقانە٠٠ لەگەڵ ئەوەشدا میللەتی عیراق بەکوردو عـەرەبو هەموو کەمە نەتەوەیەکانی یەوە هەروەك جـاری جارانو بەورەو باوەڕێکی گەلێ بەرزترەوە لـەجاران روودەکەنە مەیدانەکانی جەنگو دلێرانە قوربانـی لەرێ ئەو مەبەستە پیرۆزەدا دەدەنو شەهیدەبن کە بەرگری کردنە لە سەربەستیو لەمەیدانەکانی کاردا هەمیشە کاردەکەنو سوورن لەسەر ئەوەی کەبەرهەمی چاکتر بەرهەبێننو ئەوەش چاك دەزانێ کە هەمیشـە بەرهەمی چاکو ئاوەدان کردنەوەی ولات پشتگرتنی هەموو برایەکی جەنگاوەرە لە بەرەکانی جەنگدا ٠

هەزاران سلاو لەگیانی ئەو شەهیدانـــەی لەپێناوی عیراقێکـــی تێروتەســەلو ئاوەدانو سەرفرازو خۆشدا گیانی خۆیان بەخت کـــردوو میللەتێکیش کەشەهیدی ئازاو جەربەزەی وەکـو رۆڵەکانی عیراقی هەبێتو سەرکردایەتـی یەکـی وەکو رۆڵەی نەترسو بەجـەرگـی وەك هاورێ صدام حسینی هەبێت گومانی تێدانی یە کە هـەر سەردەکەوێو سەرشۆریش بـۆ دووژمنانـی مرۆڤو ملکەچیو رووڕەشی بۆ شەرفرۆشانە ٠

لە بیرەوەری ڕۆژی شەهیدا

نوسینگەی هەولێر

● خوێنی گەشی شەهیدانی رێگەی رزگاریخوازانـەی گەلی عیراق دژی رژێمـی فاشستی خومەینی خوێنرێژ هەمیشە بۆتە مێدالیایەکـی پیرۆز بۆ گەلـی ئـەم وولاتە ٠٠٠٠لە سەنگەرەکانی پێشەوەی جەنگی قادسیەی دووەم دەستنیشانی ئـەو راستی یەیان کردو لاپەرەی مێژووی ئازایەتیـان رازاندەوە ٠٠٠٠

بە خوێنی شەهیدانمان مێژووی ئازایەتی دەنووسین

سەربازە ئازاکانـی کوردستانیش بێبەشـ نەبوینە لەو بەخشینـە گەورەیەو قوربانیدانە مەزنـە ٠٠٠ لە مەلبەندی ئۆتۆنۆمـی کوردستان چوونە مالـی شەهیدانو رێزو هەلوێستـی خۆیان دەربری ٠٠٠

● **لەپێشدا رێمـان کەوتـە مالـی کاك مولود محمد امین کەردی باوکـی شەهید ((کاوە)) لـەبیرەوەری رۆژی شەهیدا وتی :ـ**

بە هەلوێستێکی گەورەی دەزانم کە کوڕەکەم شەهید بوو لەپێناوی پاراستنی ئـەم وولاتە کە وولاتی کـوردو عەرەبە ٠٠٠ چونکە رژێمـی بەکرێگیراوی خومەینـی وەفای بۆ گەلەکەی خۆی نیە ئینجا بۆ گەلانی دراوسـێ چۆن ئەبێ ٠٠٠ جا بۆچی ئێمە بـواری ئەو رژێمە بدەین کە بیەوێ خاکمان داگیر بکـات ٠٠٠ نابێ ٠٠٠ قەت نابێ ٠ ٠٠

دەبێ هەموومان شانازی بەوە بکەین کە کوڕمان لەپێنـاوی ئەم خاکەدا شەهید دەبێ٠٠٠ من ئێستاکە سێ کـوڕی تریشم لە جەنگدان ٠٠ ٠ پێم ووتون ئێوە رۆڵەی ئـەم خاکەن دەبێ پارێـزگاری لێبکەن ٠ ٠ ٠ دواجار رێزم بۆ ئەم رۆژە پیرۆزە ٠ ٠٠

● **ئینجا دایکی شـەهید ((کاوە)) وتی :ـ**

پیاو ئەبێ دائیم خەمی قـەومو وڵاتی خۆی هەبێ
ئەو کەسانەی بێ خەمن، حاشا نەوەی ئەم خاکەنین ٠

گەلێك جاران « کاوە »ی کوڕم پێی دەوتم ٠٠ دایـە گیان ئاخر منو یەکێکی تـر شەڕ نەکەین لە بەرەکانـی جەنگدا کێ بیکات ٠٠٠چونکە سەربازە ملهوڕەکانـی خومەینی ئەگەر بێنە نـاو خاکمان کەس ئاناسن ئەوانە خوێن مژن ٠٠٠ جا من بـە شەهید بونـی کـوڕەکەم دلخۆشم ، شانازی پێـوە پێوە دەکەم ٠ ٠ پێـم دەلێن دایکی شەهید ٠٠ ٠ کەواتە سەربەرزی یەکـی گەورەیـە بۆ هەمـوو گەلی عیراق پارێزگاری لـەم وولاتە بکات ، چونکە لـە دێر زەمانەوە لەدەستـی ئیمپریالیزم نۆکـەران پاراستومانن ٠٠٠ لـەرۆژی شەهیدا جارێکی تریشـ دووپاتی ئەوەی دەکەینـەوە کە کوڕەکانم رۆلـەی نیشتمانی عیراقیو رۆلـەی « صدام حسینن » ٠٠٠

● **هەر لەو گـەڕانو سوڕانەماندا چوینە مالـی شەهید تقی‌الدین ٠٠٠ باوکی شەهید زۆر بەدڵ فراوانی‌یەوە پێی‌وتین :ـ**

شەهید تقی‌الدین ٠ ٠ ٠ لەناو دلو دەروونـی میللەتدا دەژی کەواتە مـن سەربەرزم بەم هەلوێستـە مەزنەی کوڕەکەم ٠٠٠

رژێمی خومەینـی بەکرێگیراو کەباوەڕی بـە ئاشتیو ئاسایش نەبێـت ، دەبێ ئێمەش شەڕی لـەدژ بۆبکەین ٠ چونکە پاراستنی کەرامەتی ئەم گەلە لـە ئەستۆی کوڕی منو هەزارانی ترە ٠٠٠ شانازی یەکـی زۆر گەورەیە کە کوڕێکـی ئاوام پەروەردە کرد کە لە رێگـای خاکی نیشتمان شـەهید بکرێت ٠٠٠

مادام ئێمەو سـەرکردەی نەبەز سەربەرزین لە جەنگی رەواماندا با خوێنـی کوڕەکەم ببێت بە مەرەکەب مێژووی قارەمانیەتـی بنوسێتەوە ٠٠٠

یەکیتی نیشتمانی حەقیقەتێکی چەسپاوە

« یەکیتی نیشتمانـی بۆتە حەقیقەتێکی چەسپاو٠ ئۆتۆنۆمی بۆ گەلی کوردمان لە ناوچەی کوردسـتان ، حالەتێکی رەسـەنو داهێنەرانەیە کە بەشداری لە دەولەمەند کـردنـی تاقی کردنەوەی نیشتمانـیو قوڵکردنەوەی پەیوەندیەکانی یەکیتی نیشتمانیدا دەکات»٠

بەیاننامەی نۆیەم کونگرەی قوتری

سەمفۆنیای شەهید

لە دوێنێوە ، لـە هوڵە گەورەکانی بەغـدا ، ئاهەنگی موسیقایی گـەورە گەورە دەستی پێکـردوە ، بـەبۆنـەی رۆژی «شەهید»ەوە ٠

ئورکسترای سەمفۆنیەی نیشتمانی بەسەرپەرشتـی مۆسیقار بیلك زدنك بـۆ یەکەمجار «سەمفونیـەی شەهیدی » لەدانانی دوکتور ولید غلمیە پێشکەش کرد ، کـە دوا بەرهەمـی هونەرمەندی گەورەیە ٠

هەروەها خوێندنگـای ئاوازی عیراقی ئاهەنگێکـی مۆسیقای پێشکەش کردو لـە خوێندنـگای موسیقـاو بالیەشدا ، سێ سـروودە نوی بەتایبـەت بۆ رۆژی شەهید تەرخان کراوە ٠

وڵات ، عیراقـی نوی ، بەغدای نوێ ، هەموو رۆژی گەورەترو سەر بلندتـر دەبێت ، هەموو شـتێ لەعیراقدا سەختی تـواناو خۆراگرتنی تیایـە تا رادەی شەهید بوون ٠

بەغدا ، لەگەل سەختـی عیراقیەکاندا ، زیاتر سوورە لەسەر بەردەوامی کاروان تا گەیشتنە سەرکەوتنی تـەواو تەواوەتی ٠٠٠

بەغدا ، گەورە دەبێـتو خانووەکانی بلند دەبنەوە تـا رۆژ ماچ دەکەن ٠٠

پیرۆزبێ ، ئەی شـاری خۆشەویستیو خۆراگرتـنو سەربەستی ، لە ئازوانـە پیرۆزبێ کە نیشتـمان بینادەکەنو لەوانـەی بـە خوێنـی گەشیان رووناکیان بـۆ مێنای ٠٠٠

لە عیراقدا ٠٠٠ خەونـی مندالەکانمان ٠٠٠ شـادی هەمیشەیی بەدی دەهێنێ٠٠٠ چونکە عیراق ٠٠ خۆراگرتو سەربەرزە ٠ ٠٠ بەخوێنـی شەهیدانی پیرۆزی ٠٠٠

چاوی کامێرا

ئـەوا، شـەهیدانی وەتـەن گشتیان، تکاتـان لـێ ئەکـەن ئەلێن، ژن نین، شیوەن مەکەن دوژ من بەخۆتان خۆش مەکەن هەموو بـەجارێ لە چەپڵـە دەن بۆ جوانـە مەرگانی وەتـەن ٠

ئەو کەسەی گیانی لەرێگەی نیشتمانا بەخت ئەکا
پی مەلێن مردوو، شەهیدە والەفیردەوسی بەرین٠

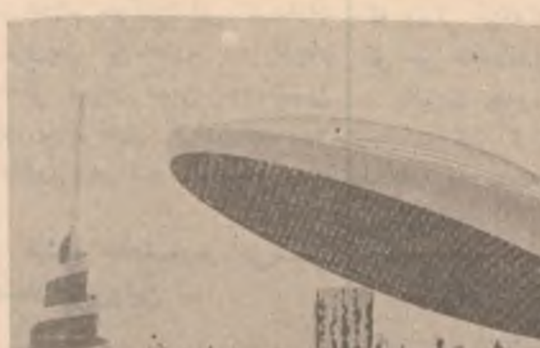

ئەم عیراقە خۆشەویستە خاکی گول گوون بوو بەخوێن
تا حەقی دەسگیر نەبێ لـەو خوێنە دەس هەل ناگری

شیعر بۆ منالان

ئامۆژگاری

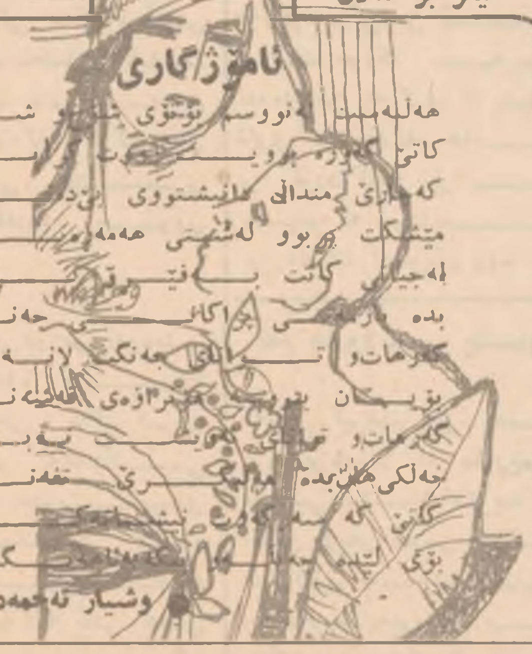

● وشیار ئەحمەد ●

هاوکاری
دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەغداد : شەقامی « الخلفاء » مەیدانی « الخلانی » / تەلەفون : ٨٨٧٥٧٩٥ پینج خەت